

Úradný vestník

Európskej únie

C 76

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 56

14. marca 2013

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor**486. plenárne zasadnutie v dňoch 16. a 17. januára 2013**

2013/C 76/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvinúť potenciál mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí v Európskej únii“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2013/C 76/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rodové hľadisko v stratégii Európa 2020“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	8
2013/C 76/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Námorné pirátstvo: posilnenie reakcie EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	15
2013/C 76/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvorenie európskej sociálnej značky“ (prieskumné stanovisko)	20

SK

Cena:
4 EUR

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

486. plenárne zasadnutie v dňoch 16. a 17. januára 2013

2013/C 76/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akt o jednotnom trhu II – Spoločne za nový rast“ COM(2012) 573 <i>final</i>	24
2013/C 76/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie, Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnené partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast“ COM(2012) 392 <i>final</i>	31
2013/C 76/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Hospodárskemu a sociálnemu výboru: Priemyselná politika v oblasti bezpečnosti – Akčný plán pre inovatívny a konkurencieschopný bezpečnostný priemysel“ COM(2012) 417 <i>final</i>	37
2013/C 76/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnenie a zameranie medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti výskumu a inovácií: strategický prístup“ COM(2012) 497 <i>final</i>	43
2013/C 76/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Za lepší prístup k vedeckým informáciám: podpora prínosov verejných investícií do výskumu“ COM(2012) 401 <i>final</i>	48
2013/C 76/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 273/2004 o prekurzoroch drog“ COM(2012) 548 <i>final</i> – 2012/0261 (COD)	54
2013/C 76/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Uvoľnenie potenciálu <i>cloud computingu</i> v Európe“ COM(2012) 529 <i>final</i>	59
2013/C 76/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k obnovenému rozvojovému partnerstvu medzi EÚ a Tichomorím“ JOIN(2012) 6 <i>final</i>	66

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

486. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 16. A 17. JANUÁRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvinúť potenciál mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí v Európskej únii“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 76/01)

Spravodajca: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Rozvinúť potenciál mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí v Európskej únii“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára 2013) prijal 131 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 13 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor si uvedomuje, že problematika mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí je pomerne dobre preskúmaná vďaka štúdiám, ktoré sa uskutočňujú už niekoľko desaťročí, a vďaka tomu, že existuje množstvo špecializovanej vedeckej literatúry na túto tému⁽¹⁾. Vzhľadom na význam tejto témy však EHSV odporúča, aby Európska komisia a členské štáty podporili realizáciu ďalších štúdií a prieskumov a prijali primerané opatrenia, ktoré umožnia celkovo viac prihliadať na rozmanitosť

⁽¹⁾ Na problematiku mimoriadneho nadania a prístup vzdelávania k tomuto javu sa medzi inými zamerali aj tieto štúdie: Martínez Torres, Mercé a Guirado, Angel (koord.), *Altas capacidades intelectuales. Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el período escolar*, Barcelona, Editorial Graó, 2012.

Torrego, Juan Carlos (koord.), *Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa*, Madrid, Fundación SM, 2012.

Pfeiffer, Stephen, „Current perspectives on the identification and assessment of gifted students“, *Journal of Psychoeducational assessment*, 2011. Wallace, B. a Erikson, G., *Diversity in Gifted Education. International perspectives on global issues*, New York, Routledge, 2006.

Sternberg, R. J. a Davidson, J. E., *Conceptions of giftedness*, Cambridge University Press, 2005.

Sternberg, R. J. (red.), *Definitions and conceptions of giftedness*, Thousand Oaks, Corwin Press, 2004.

všetkých osôb a ktoré by zahŕňali aj programy umožňujúce rozvinúť potenciál mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí tak, aby sa mohol využiť v najrôznejších oblastiach. Cieľom tohto úsilia by bolo okrem iného pomôcť týmto osobám ľahšie si nájsť zamestnanie, zlepšiť ich zamestnateľnosť v rámci Európskej únie a v kontexte hospodárskej krízy lepšie doceniť odborné poznatky a zabrániť hromadnému odchodu schopných ľudí do iných častí sveta.

1.2 Výbor navrhuje podporovať rozvoj a potenciál mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí počas jednotlivých stupňov a foriem ich vzdelávania, pričom by k špecializácii nemalo dochádzať príliš skoro, v školskom zariadení by sa malo viac prihliadať na rozmanitosť a mali by sa využívať možnosti, ktoré ponúka kooperatívne učenie a neformálne vzdelávanie.

1.3 Výbor odporúča podporovať celoživotné vzdelávanie a učenie, pričom treba prihliadať na to, že intelektuálny potenciál každého človeka nie je nemenný a v rôznych etapách života sa vyvíja odlišným spôsobom.

1.4 Výbor odporúča, aby sa v budúcnosti venovalo viac pozornosti modelom práce s mimoriadne nadanými študentmi a skúsenostiam v tejto oblasti, ktoré existujú v jednotlivých členských štátoch, a najmä takým modelom, ktoré prospievajú celej spoločnosti, posilňujú súdržnosť, znižujú percento neúspechu v škole a pomáhajú zlepšiť vzdelávanie v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020.

1.5 Výbor pripomína, že je potrebné priamo na pracoviskách zistiť, ktorí pracovníci, najmä mladí, by dokázali a majú záujem rozvíjať svoje intelektuálne schopnosti a podieľať sa na inovácii, a dať im možnosť pokračovať vo vzdelávaní v oblasti, ktorá zodpovedá ich ambíciám a záujmom.

1.6 Výbor navrhuje, aby sa pozornosť, ktorá sa vo vzdelávacom procese venuje mimoriadne nadaným deťom a mladým ľuďom, zlepšila v týchto aspektoch:

- počiatočné a celoživotné vzdelávanie učiteľov zamerané na profil a charakteristické črty mimoriadne nadaných žiakov, na to, ako ich rozpoznať a akú pozornosť im treba v rámci vzdelávania venovať,
- podeliť sa o postupy, ktoré umožňujú včas rozpoznať mimoriadne nadanie u žiakov vo všeobecnosti, a najmä u tých, ktorí pochádzajú zo znevýhodnených sociálnych skupín a vrstiev,
- navrhnuť a zaviesť do praxe vzdelávacie opatrenia určené mimoriadne nadaným žiakom. Mali by zahŕňať opatrenia realizované v samotnom bežnom školskom zariadení ako aj mimo neho,
- zahrnúť do vzdelávania učiteľov humanistické hodnoty, multikultúrnu realitu, používanie informačných a komunikačných technológií pri vyučovaní a stimulovanie tvorivosti, inovácie a iniciatívnosti.

1.7 Snaha venovať vo vzdelávacom procese lepšiu pozornosť mimoriadne nadaným deťom a mladým ľuďom by mala zahŕňať aj citovú výchovu, ktorá je obzvlášť dôležitá počas dospievania a pri nadobúdaní sociálnych zručností, a mala by im pomôcť ľahšie sa integrovať a začleniť do spoločnosti, ako aj do pracovnej sféry, a posilniť ich schopnosť pracovať v kolektíve.

1.8 Je nevyhnutné využiť mechanizmy a postupy výmenných pobytov a stáží v iných krajinách, aby sa na nich mohli zúčastňovať aj žiaci ohodnotení ako mimoriadne nadaní, najmä tí, ktorí pochádzajú zo znevýhodneného prostredia.

1.9 Mali by sa vytvoriť lepšie príležitosti na vzájomnú výmenu informácií a osvedčených postupov medzi členskými štátmi Európskej únie v súvislosti s tým, ako rozpoznať mimoriadne nadaných žiakov a študentov a akú pozornosť im venovať.

1.10 U mimoriadne nadaných detí a mladých ľudí by sa mala podporovať podnikavosť s dôrazom na zodpovednosť a solidaritu v prospech celej spoločnosti.

2. Všeobecný kontext

2.1 Program Európa 2020: stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, ktorý Európska komisia schválila v roku 2010, obsahuje medzi svojimi tromi základnými prioritami aj snahu dosiahnuť inteligentný rast prostredníctvom vytvorenia hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii. Z tohto hľadiska sa vzdelanie všetkých občanov stáva jedným z kľúčových prostriedkov ako zabezpečiť budúcnosť Európskej únie, a súčasťou tohto úsilia je okrem iného aj nevyhnutnosť lepšie rozpoznať osoby s mimoriadnym nadaním a venovať im lepšiu pozornosť vo vzdelávacom procese.

2.2 V súčasnej vzdelávacej politike členských štátov Európskej únie sa pripisuje veľký význam prihliadaniu na rozmanitosť žiakov, čo sa chápe ako záväzok zaručiť vo vzdelávacom procese každému jednému žiakovi takú pozornosť, akú potrebuje, aby sa mohli naplno rozvinúť jeho schopnosti. V rámci úsilia venovaného všetkým žiakom, ktorí si vyžadujú špecifickú pomoc vo vzdelávacom procese, je potrebné zvýšiť prostriedky, ktoré sa v súčasnosti vynakladajú na žiakov s mimoriadnym nadaním.

2.3 Analýza súčasnej situácie v členských krajinách Európskej únie poukazuje na veľkú rôznorodosť, pokiaľ ide o identifikáciu mimoriadne nadaných žiakov a o pozornosť, ktorá sa im venuje vo vzdelávacom procese. Takisto je zjavné, že treba zlepšiť vzdelávacie postupy a aktivity určené tomuto typu žiakov, čo je ovplyvnené skutočnosťou, že učitelia sú v tomto smere len veľmi slabo odborne vyškolení.

3. Mimoriadne nadanie

3.1 Pojem

3.1.1 Medzinárodné štúdie a prieskumy zhodne potvrdzujú, že osoby, ktoré možno označiť za mimoriadne nadané, sú zastúpené a vyskytujú sa vo všetkých sociálnych skupinách ⁽²⁾. Túto zásadu možno uplatniť v prípade obyvateľov členských štátov Európskej únie. Ako rozpoznať mimoriadne nadanie a akú pozornosť venovať týmto osobám, to je téma, ktorej sa zo spoločenského, politického a vzdelávacieho hľadiska začala venovať pozornosť len pomerne nedávno a ktorej význam v nadchádzajúcich rokoch nepochybne vzrastie. Spomínané štúdie zhodne potvrdzujú, že na to, aby sa mohlo lepšie rozpoznať, ktorí žiaci sú mimoriadne nadaní, a aby im bola venovaná lepšia pozornosť vo vzdelávacom procese, je potrebné zapojiť do tohto úsilia celú spoločnosť: zodpovedných politických činiteľov, učiteľský zbor, vedcov a výskumníkov, rodiny aj sociálnych pracovníkov.

3.1.2 V odbornej vedeckej literatúre zameranej na túto tému sa zvyčajne v súvislosti s mimoriadnym nadaním uvádzajú rôzne pojmy: predčasnosť (lepšie výsledky, ako sa na daný vek očakáva), talent (mimoriadne schopnosti vo veľmi konkrétnych oblastiach: matematika, hudba atď.) a napokon mimoriadne nadanie alebo vysoká inteligencia. Tento posledný pojem, mimoriadne nadanie alebo vysoká inteligencia, sa v súčasnosti definuje na základe týchto charakteristických znakov:

- nadpriemerné intelektuálne schopnosti, pokiaľ ide o všeobecné, ako aj špecifické schopnosti. Hoci tradične sa za referenčnú hodnotu považoval intelligenčný kvocient vyšší ako 130 (pričom priemerný index bol 100), v posledných rokoch sa toto kritérium rozšírilo a stalo pružnejším a zahŕňa aj posúdenie ďalších, rovnako dôležitých ukazovateľov,
- ako sú vysoká miera usilovnosti a angažovanosti pri plnení úloh: vytrvalosť, záujem, odolnosť, sebadôvera atď.,

⁽²⁾ Odhaduje sa, že v sociálnej skupine, ktorá bola najlepšie preskúmaná a ktorou sú školopovinné deti, sa percento osôb, ktoré možno označiť za mimoriadne nadané, pohybuje medzi 2 až 15 % obyvateľstva, podľa toho, aké ukazovatele sa pri tomto hodnotení použijú. Najtradičnejšie kritérium, výška intelligenčného kvocientu, vychádzalo zvyčajne z referenčnej hodnoty intelligenčného kvocientu vyššieho ako 130, ktorý majú približne 2 % obyvateľstva. V súčasnosti sa pripúšťa, že toto kritérium je veľmi obmedzujúce a že intelektuálna kapacita je len jedným z faktorov, ktoré treba zohľadniť, aby sa mohlo určiť, či ide o mimoriadne nadanie. Preto sa pojem mimoriadneho nadania rozšíril o ďalšie faktory, ako je tvorivosť, originalita a nachádzať súvislosti, dedukovať a extrapolovať. Na základe tohto aktuálnejšieho výkladu sa odhaduje, že osoby s mimoriadnym nadaním by mohli predstavovať 10 či dokonca až 15 % celkovej populácie, hoci bežne akceptované odhady sa pohybujú medzi 5 až 10 %. Viac podrobností o tejto téme poskytujú dnes už klasické štúdie Josepha Renzulliho v tejto súvislosti alebo čerstvejšie štúdie: Borland, J. H., „Myth 2: The gifted constitute 3 % to 5 % of the population“, *Gifted child quarterly*, 53, 2009; Miraca, G., *Exceptionally gifted children*, New York, Routledge, 2004; a Robson, D., *High IQ kids: collected insights, information and personal stories from the experts*, Free spirit publishing, 2007.

- vysoká miera tvorivosti, pružnosti a originality pri formulovaní a kladení otázok, pri odpovedaní a riešení predložených problémov a úloh.

Hoci v škole a na univerzite mimoriadne nadanie ide väčšinou ruka v ruku s dobrými výsledkami, pomerne často sa medzi mimoriadne nadanými žiakmi vyskytujú aj prípady neúspechu v škole. Mimoriadne nadanie by sa nemalo chápať ako niečo nemenné, ale ako potenciál, ktorý musí spoločnosť rozpoznať, uznať a ktorému musí venovať náležitú pozornosť, aby sa mohol rozvinúť, lebo v opačnom prípade sa môže stratiť.

3.1.3 Vedecká literatúra sa tiež zhoduje v tom, že mimoriadne nadanie má viacozmerný charakter, to znamená široký a polyvalentný, ktorý nemožno zredukovať len na stanovenie výšky intelligenčného kvocientu, ale treba prihliadať aj na také aspekty, ako je originalita a tvorivosť v myslení, pričom často ho podmieňuje a ovplyvňuje rodinné a sociálno-kultúrne prostredie. Niekedy, ako napríklad v prípade niektorých osôb postihnutých autizmom alebo určitým typom poruchy motoriky, sa mimoriadne nadanie môže vyskytnúť spolu so zdravotným postihnutím.

3.1.4 Žiaci a osoby s mimoriadnym nadaním sú zastúpení vo všetkých skupinách a sférach spoločnosti, bez ohľadu na pohlavie či sociálnu situáciu, hoci v praxi dochádza pri identifikácii takýchto osôb k nasledujúcim javom, ktoré treba mať na zreteli, aby sme sa im mohli vyhnúť:

- Je bežnejšie nájsť žiakov s mimoriadnym nadaním v stredných a vyšších spoločenských vrstvách, keďže tieto rodiny sú o danej problematike lepšie informované a rodinné prostredie má veľmi stimulačné účinky z hľadiska výchovy a vzdelávania. Skutočnosť, že vzdelávacie zariadenia si od schopností svojich vlastných žiakov veľa nesľubujú, môže niekedy takisto negatívne ovplyvniť identifikáciu mimoriadne nadaných žiakov v sociálne znevýhodnenom prostredí.
- Hoci medzi žiakmi a osobami s mimoriadnym nadaním sú všeobecne rozšírené sklony k diskretnosti a anonymite, štatistiky potvrdzujú, že identifikácia mimoriadne nadaných žiakov je obvyklejšia medzi mužmi ako medzi ženami, a to vzhľadom na kultúrne a psychologicko-vývinové faktory, ktoré ukazujú, že žiačky a ženy, ktoré možno aj sú mimoriadne nadané, majú väčšie sklony k anonymite ⁽³⁾.

⁽³⁾ Napríklad v rokoch 1999 až 2012 bolo medzi účastníkmi programu Madridského spoločenstva zameraného na obohatenie vzdelávania mimoriadne nadaných žiakov zaregistrovaných takmer konštantne 70 % žiakov a len 30 % žiačok. Na túto tému pozri tiež Pérez, L. Domínguez P. a Alfaro, E. (koord.), *Actas del Seminario: situación actual de la mujer superdotada en la sociedad*, Madrid, Consejería de Educación, 2002.

3.1.5 Podobne ako v prípade ostatných žiakov, keď hovoríme o žiakoch a mladých ľuďoch s mimoriadnym nadaním, musíme prihliadať na to, že predstavujú veľmi rôznorodú skupinu.

3.1.6 Je možné nájsť žiakov, ktorí sú mimoriadne inteligentní, ale majú ťažkosti úspešne dokončiť školskú dochádzku a patria medzi žiakov, ktorí majú zlé výsledky v škole, pretože sa im venuje len malá alebo žiadna špecifická pozornosť vo vzdelávacom procese alebo majú problémy prispôbiť sa. Okrem toho sa často nájdu žiaci, ktorí sú mimoriadne nadaní, ale v rámci skupiny sú odsúvaní na okraj a odstrkovaní, čo takisto zvyšuje pravdepodobnosť neúspechu v škole. Správne rozpoznať mimoriadne nadaných žiakov a venovať im primeranú pozornosť, to sú faktory, ktoré môžu a musia pomôcť znížiť percento žiakov, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, a zvýšiť percento obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním, čo je jedným zo základných cieľov programu Európa 2020: stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

3.2 Ako rozpoznať mimoriadne nadaných žiakov a akú pozornosť im venovať vo vzdelávacom procese

3.2.1 Venovať mimoriadne nadaným žiakom lepšiu pozornosť znamená zlepšiť viacero rôznych aspektov, ako je počiatočná identifikácia, rozsiahle psychologicko-pedagogické a sociálne hodnotenie, ktorým sa potvrdí alebo vylúči, že ide o mimoriadne nadanie, a napokon samotné riešenia v oblasti vzdelávania alebo pozornosti vo vzdelávacom procese, ktoré možno zabezpečiť tak prostredníctvom formálneho, ako aj neformálneho vzdelávania.

3.2.2 Zvyčajne sa pripúšťa, že značný počet osôb s mimoriadnym nadaním sa v rámci postupov identifikácie nezachytí. Identifikácia takýchto osôb sa môže uskutočniť už pri skončení predškolského vzdelávania alebo na začiatku základného vzdelávania. Ako je to v prípade každého iného žiaka, ktorý si vyžaduje špecifickú pedagogickú pomoc, čím skôr sa mimoriadne nadanie rozpozna, tým ľahšie sa nájde primerané riešenie a zabezpečí žiakovi primeranú pozornosť vo vzdelávacom procese, aby sa zabránilo prípadnému neúspechu v škole a predčasnému ukončeniu školskej dochádzky v budúcnosti. Hoci mimoriadne nadanie je možné zistiť aj vo vyšších stupňoch vzdelávania alebo v neskorších etapách života, počiatočná identifikácia a psychologicko-pedagogické posúdenie žiakov, ktorí by mohli mať mimoriadne nadanie, sú obzvlášť dôležité.

3.2.3 K počiatočnej identifikácii mimoriadne nadaného žiaka zvyčajne dochádza, keď rodičia alebo učitelia spozorujú, že sa dieťa odlišuje od ostatných chlapcov a dievčat v rovnakom veku alebo v niektorých situáciách prejavuje známky neprispôbitosti. Táto počiatočná identifikácia, ktorú budú musieť neskôr potvrdiť alebo vyvrátiť odborníci, môže vychádzať z týchto ukazovateľov:

— Používanie jazyka: rozsah slovnej zásoby dieťaťa, presnosť pojmov, ktoré používa, zložitost' štruktúry viet, ktoré tvorí.

— Vysoká miera pochopenia zložitých a abstraktných myšlienok. Môže súčasne rozvíjať alebo formulovať myšlienky na úrovni, ktorá je pre jeho vek neobvyklá.

— Kvalita otázok, ktoré kladie. Môžu byť nezvyčajné, originálne, komplikované alebo sa vyznačovať zrelosťou a mať jasný zámer.

— Schopnosť vytvárať systematické a mnohoraké stratégie riešenia úloh.

— Dokáže sa učiť rýchlo a ľahko, keď ho to zaujíma.

— Nesmierne kreatívny prístup, pokiaľ ide o nápady, ciele a riešenia konkrétnych úloh, ktoré navrhuje.

3.2.4 V ranom veku (do 4 – 5 rokov) treba byť pri identifikácii mimoriadne nadaných žiakov obzvlášť opatrný, pretože predčasná vyspelosť alebo rodinné prostredie, ktoré má veľký stimulačný účinok na prácu dieťaťa v škole, môžu viesť k unáhleným záverom, ktoré nemusia byť trvalé ani presné. V týchto prípadoch bude vhodné prehodnotiť situáciu vo veku, keď sa mimoriadne nadanie kryštalizuje jasnejšie, alebo preveriť, či sa daný žiak naopak nepribližuje k parametrom príznakným pre „normálnych“ žiakov.

3.2.5 V znevýhodnenom sociálnom prostredí sa často stáva, že mimoriadne nadanie zakrývajú sociálno-ekonomické ťažkosti a nedostatky alebo malé očakávania samotných vzdelávacích zariadení a že je tento fenomén ťažšie rozpoznateľný. Je nevyhnutné zohľadniť túto skutočnosť a venovať osobitnú pozornosť rozvoju a napredovaniu detí a mladých ľudí zo znevýhodnených rodín, aby sa im vo vzdelávacom procese mohla poskytnúť pozornosť, ktorú potrebujú, a aby bolo možné identifikovať tých, ktorí by mohli mať mimoriadne nadanie.

3.2.6 Niektoré myšlienky alebo očakávania, ktorým sa v súvislosti s mimoriadne nadanými žiakmi a mladými ľuďmi treba vyhnúť:

— domnievať sa, že mimoriadne nadané deti budú výnimočné vo všetkých aspektoch svojho rozvoja, že budú emocionálne vyspelé, budú mať vysokú mieru sebaovládania, budú nezávislé, zodpovedné a budú sa usilovať vyhovieť svojmu učiteľovi,

— myslieť si, že budú vynikať vo všetkých školských predmetoch. Učitelia zvyčajne očakávajú, že vynikajúci žiaci budú vynikajúci vo všetkých oblastiach,

— očakávať, že veľmi nadaní žiaci budú mať veľkú motiváciu vyniknúť v škole a že usilovne a so záujmom vykonajú akúkoľvek úlohu, ktorá sa im predloží.

3.2.7 Keď sa rodičia a učitelia domnievajú, že dané dieťa alebo mladý človek by mohli mať mimoriadne nadanie, je potrebné vykonať počiatočné posúdenie, ktoré si vyžaduje osobitné hodnotiace nástroje a musia ho uskutočniť odborníci v oblasti psychologicko-pedagogického hodnotenia v spolupráci s učiteľmi príslušného školského zariadenia. Toto hodnotenie musí byť čo najkomplexnejšie a najúplnejšie a musí zahŕňať rôzne oblasti (škola, sociálna situácia, rodina) a rôznorodé nástroje na získavanie informácií, ktoré by sa mali dať uplatniť na každého žiaka, bez ohľadu na jeho rodinné zázemie alebo sociálny pôvod. Toto rozsiahle a komplexné hodnotenie umožní vypracovať záverečnú psychologicko-pedagogickú správu, ktorá hypotézu, že ide mimoriadne nadanie, potvrdí alebo vyvráti.

3.3 Pozornosť venovaná mimoriadne nadaným žiakom vo vzdelávacom procese

3.3.1 Keď sa potvrdí, že ide o mimoriadne nadanie, pri hľadaní riešení v oblasti vzdelávania, ktoré budú primerané takýmto deťom a mladým ľuďom, by sa mohli zohľadňovať tieto faktory a okolnosti:

- stimulujúce prostredie, ktoré podnecuje schopnosti týchto detí,
- nezávislosť a sebaovládanie,
- pocit spolupatričnosti k skupine priateľov a spolužiakov,
- prijatie a dôvera zo strany okolia,
- spôsob výučby primeraný potrebám týchto žiakov a individuálne tempo učenia,
- flexibilný študijný plán, ktorý im umožní ísť viac do hĺbky,
- prístup k dodatočným zdrojom vzdelávania, ktoré dopĺňajú bežnú ponuku,
- väčšia pružnosť vo vyučovaní, napríklad z hľadiska rozvrhu hodín, aktivít, zdrojov, materiálov alebo skupín,
- zapojenie žiaka do navrhovania spôsobu, akým sa bude učiť.

3.3.2 V jednotlivých pedagogických modeloch a vzdelávacích systémoch existujú odlišné spôsoby ako reagovať na potreby mimoriadne nadaných žiakov z hľadiska vzdelávania. V opatreniach prijatých v tejto súvislosti možno rozlíšiť dve rozdielne tendencie:

a) Diferencované vzdelávanie: v tom istom vzdelávacom zariadení sa žiaci zoskupujú do homogénnych skupín podľa ich schopností a príslušnej úrovne učenia.

b) Inkluzívne vzdelávanie: skupiny žiakov sú heterogénne a školské zariadenie ponúka spôsoby vzdelávania primerané rôznorodosti žiakov v každej skupine.

3.3.3 V jednotlivých vzdelávacích systémoch v Európskej únii prevláda v súčasnosti model inkluzívneho vzdelávania. To znamená, že cieľom je poskytnúť všetkým žiakom, ktorí prechádzajú prvými stupňami vzdelávania, spoločné vzdelávanie v školskom prostredí, ktoré prihliada na rozmanitosť, a vyvarovať sa predčasnému vytváraniu homogénnych skupín. Tento prístup je v súlade so skutočnosťou, že neskôr, v nepovinných etapách vzdelávania alebo keď sa žiaci blížia k ukončeniu strednej školy a začiatku štúdia na univerzite, sa v niektorých členských štátoch Európskej únie uskutočňujú pokusy zamerané na rozvíjanie konkrétnych talentov alebo sa vytvárajú homogénne skupiny mimoriadne nadaných žiakov a/alebo žiakov s vynikajúcimi výsledkami. Analýza súčasnej situácie naznačuje pravdepodobnú tendenciu do budúcnosti: zachovať inkluzívne vzdelávanie na prvých stupňoch vzdelávania a otvoriť cestu konkrétnym skúsenostiam v rámci homogénnych skupín na vyšších stupňoch vzdelávania alebo po skončení povinnej školskej dochádzky.

3.3.4 V súvislosti s mimoriadne nadanými žiakmi sa v samotných vzdelávacích zariadeniach môžu prijať tieto konkrétne opatrenia, pričom niektoré z nich sú bežného charakteru a môžu sa vzťahovať na všetkých žiakov:

— Opatrenia bežného charakteru

- Ponuka učebnej látky rôznych stupňov obťažnosti, pružné skupiny, rozmanitosť aktivít a rozšírenie bežného študijného plánu.
- Obohatenie vzdelávania zamerané na motiváciu a záujem žiaka o určité konkrétne témy, pričom o organizácii rozhoduje on sám.

— **Opatrenia menej zvyčajného charakteru** Zahŕňajú prispôbenie študijného plánu, ktorý sa rozšíri a/alebo obohatí pre konkrétneho žiaka: individuálne prispôbenie študijného plánu.

— **Opatrenia výnimočného charakteru** Ide o väčšiu pružnosť v jednotlivých etapách a vo vyučovaní vďaka skráteniu dĺžky ich trvania: mimoriadne nadaný žiak môže chodiť do vyššieho ročníka so staršími žiakmi. Využívajú sa veľmi zriedkavo, približne v prípade 3 % mimoriadne nadaných žiakov.

3.3.5 Mimo školy sa mimoriadne nadaní žiaci môžu zúčastňovať na aktivitách, ktoré sú naplánované, ale menej regulované ako činnosť v škole, a ktoré im umožnia byť v kontakte s mimoriadne nadanými žiakmi z iných škôl. Mimoškolské aktivity tohto typu sú dosť rozšírené a veľmi pestré. Štáty, orgány verejnej správy a Európska únia by ich mohli podporovať.

3.3.6 Tieto dva typy vzdelávacieho prístupu, formálne vzdelávanie a neformálne vzdelávanie, sa navzájom nevylučujú. Snaha venovať lepšiu pozornosť mimoriadne nadaným žiakom by mala zohľadňovať dva aspekty: pozornosť venovanú týmto žiakom v samotnom školskom zariadení a počas vyučovania, podobne, ako si to vyžadujú všetci žiaci, ktorí potrebujú špeciickú pomoc, a komplementárnu pozornosť nad rámec školských osnov, či už v školskom zariadení alebo mimo neho.

3.3.7 V súčasnosti je veľkou nedoriešenou úlohou zabezpečiť, aby sa mimoriadne nadaným žiakom venovala podstatne lepšia pozornosť vo vzdelávacom procese priamo v ich školskom zariadení, čo si vyžaduje zlepšiť počiatočné a celoživotné vzdelávanie učiteľov, pokiaľ ide o identifikáciu mimoriadne nadaných žiakov a pozornosť, ktorá sa im venuje v oblasti vzdelávania v rámci všeobecného úsilia prihliadať na rozmanitosť žiakov.

3.3.8 Rozvinúť potenciál všetkých mladých ľudí v Európskej únii, a obzvlášť tých mimoriadne nadaných, to je úloha, ktorá sa netýka len oblasti vzdelávania. Takisto je dôležité uplatňovať takú hospodársku a sociálnu politiku, ktorá umožní zabezpečiť týmto osobám už v mladom veku zamestnanie a príležitosti, aby by mohli využiť svoje schopnosti. V tomto prípade má Európa dôležitú úlohu: predísť a zamedziť tomu, aby mimoriadne nadaní ľudia hromadne odchádzali do iných častí sveta, kde budú môcť svoje schopnosti využiť.

4. Sledovanie mimoriadne nadaných žiakov v európskom kontexte

4.1 Celková situácia

4.1.1 V uplynulých rokoch sa rôzne štúdie usilovali zachytiť situáciu v súvislosti s mimoriadne nadanými osobami v celej Európskej únii (*). Z ich obsahu vyplývajú tieto skutočnosti:

- Vo všeobecnosti tieto štúdie dospeli k zisteniu a poukazujú na to, že je potrebné upraviť a zmeniť postupy vzdelávacích zariadení tak, aby lepšie prihliadali na rozmanitosť žiakov, vrátane mimoriadne nadaných žiakov.

(*) Podrobný obraz o súčasnej situácii, pokiaľ ide o to, aká pozornosť sa vo vzdelávacom procese venuje mimoriadne nadaným žiakom v členských krajinách Európskej únie, môžu poskytnúť tieto štúdie: „La atención a los alumnos con altas capacidades en la Unión Europea“, *De todo un poco*, číslo 11, každoročné zverejnenie programu Programa de Enriquecimiento Educativo para Alumnos con Altas Capacidades de la Comunidad de Madrid, s. 21 – 29, Madrid, 2009. *Gifted Learners. A survey of educational policy and provision* (Mimoriadne nadaní žiaci. Prieskum vzdelávacej politiky a jej opatrení), European Agency for Development in Special Needs Education, 2009. *Eurydice (2006), Specific Educational Measures to promote all Forms of Giftedness at School in Europe* (Osobitné vzdelávacie opatrenia na podporu všetkých druhov nadania v Európe, pracovný dokument). Brusel, Eurydice European Unit. Monks F. J., Pflüger R., *Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective* (Vzdelávanie mimoriadne nadaných žiakov v 21 európskych krajinách: súčasný stav a perspektívy do budúcnosti), Radboud University Nijmegen, 2005.

- Právne predpisy jednotlivých krajín v oblasti vzdelávania zohľadňujú prípady mimoriadne nadaných žiakov, hoci existujú veľké rozdiely, pokiaľ ide o to, či si vyžadujú špeciickú pozornosť vo vzdelávacom procese.
- Súbor charakteristických znakov, na základe ktorých sa určuje, či ide o mimoriadne nadanie, sa pomaly rozširuje, presahuje tradičné chápanie, ktoré sa obmedzuje výlučne na posúdenie inteligencie, a zvyčajne zahŕňa aj špecifické skúšky na posúdenie tvorivosti a originality, ako aj školské, sociálne a rodinné posudky, ktoré poskytujú učiteľia a rodiny.
- V úsilí venovať náležitú pozornosť mimoriadne nadaným žiakom zvyčajne prevládajú mimoškolské aktivity, ktoré sú súčasťou neformálneho vzdelávania, nad aktivitami v rámci školských osnov alebo aktivitami, ktoré sa uskutočňujú v bežnom školskom zariadení počas vyučovania. Často sa organizujú skôr špecifické súťaže a olympiády spojené s konkrétnym talentom (vedecké, technologické, športové, hudobné atď.) než aktivity zamerané na mimoriadne nadanie vo všeobecnosti.
- Odborná príprava učiteľov, či už z hľadiska počiatočného alebo celoživotného vzdelávania, pokiaľ ide o identifikáciu mimoriadneho nadania a pozornosť, ktorú mu treba venovať, sa môže ešte v mnohých aspektoch zlepšiť.

4.2 Právne predpisy a riešenia v oblasti vzdelávania

4.2.1 Vo všetkých krajinách Európskej únie existujú súkromné združenia odborníkov a rodín, ktoré organizujú mimoškolské aktivity s cieľom rozvíjať schopnosti mimoriadne nadaných žiakov. V niektorých krajinách existujú navyše aktivity organizované s podporou príslušných orgánov zodpovedných za vzdelávanie alebo v spolupráci s nimi.

4.2.2 Riešenia v oblasti vzdelávania zamerané na mimoriadne nadaných žiakov, ktoré sa uplatňujú v členských krajinách Európskej únie, možno zhrnúť takto:

- Prakticky všetky členské krajiny Európskej únie majú vo svojich právnych predpisoch určitý typ vzdelávacích opatrení, ktoré sa týkajú týchto žiakov. V niektorých krajinách existujú všeobecné vzdelávacie opatrenia, ktoré sa vzťahujú na všetkých študentov, pričom sa k mimoriadne nadaným či talentovaným žiakom neprístupuje odlišne od ostatných: u všetkých študentov sa hľadá excelentnosť.
- Vo väčšine krajín sa tvoria heterogénne skupiny žiakov s rôznymi schopnosťami a úsilie sa zameriava na to, aby sa pozornosť venovala žiakom v každej skupine. V niektorých krajinách sa tvoria homogénne skupiny žiakov na základe ich schopností a výsledkov v škole, hoci niekde sa zameriavajú len na športové alebo umelecké talenty.

— Pokiaľ ide o prostriedky ako zabezpečiť pružnejší prístup alebo urýchliť vzdelávací proces, to znamená umožniť žiakovi chodiť do vyššieho ročníka, než je ten, ktorý zodpovedá jeho veku, väčšina krajín zohľadňuje túto možnosť vo svojich právnych predpisoch, neexistuje však jednotné kritérium, ako to realizovať v praxi. Niektoré členské štáty umožňujú mimoriadne nadaným stredoškólakom zúčastňovať sa na individualizovaných projektoch a kurzoch na univerzitách.

4.3 Odborná príprava učiteľov

4.3.1 Napriek súčasnej ťažkej hospodárskej situácii, ktorá vplýva aj na vzdelávací systém, a napriek výzvam, ktorým musia čeliť učitelia vo svojej každodennej práci, je nevyhnutné zlepšiť ich odbornú prípravu v tejto oblasti, a to v rámci počiatočného, ako aj v rámci celoživotného vzdelávania.

4.3.2 Vo väčšine krajín Európskej únie oficiálny študijný program pre budúcich učiteľov obsahuje určitú špecifickú prípravu zameranú na mimoriadne nadaných žiakov, či už ako samostatný predmet alebo ako súčasť všeobecného predmetu zameraného na to, ako prihliadať na rozmanitosť žiakov.

4.3.3 Pokiaľ ide o celoživotné vzdelávanie učiteľov, ktoré zastrešujú verejné orgány, len polovica krajín ho ponúka v rámci svojich programov celoživotného vzdelávania pre učiteľov. Súčasne s týmto oficiálnym celoživotným vzdelávaním existuje aj celoživotné vzdelávanie, ktoré ponúkajú niektoré súkromné subjekty.

4.3.4 Z analýzy situácie v Európskej únii v tejto oblasti teda vyplýva, že výrazné zlepšenie by sa mohlo dosiahnuť v týchto hlavných oblastiach:

— Počiatočné a celoživotné vzdelávanie učiteľov s cieľom zlepšiť spôsob, akým vnímajú učitelia mimoriadne nadaných žiakov, poskytnúť im poznatky o tomto type žiakov a tiež metódy ako identifikovať týchto žiakov a venovať im špecifickú pozornosť.

— Zahnúť do vzdelávania učiteľov humanistické hodnoty, multikultúrnu realitu, používanie informačných a komunikačných technológií pri vyučovaní a stimulovanie tvorivosti, inovácie a iniciatívnosti.

— Podeliť sa o postupy v oblasti psychologicko-pedagogického hodnotenia, ako aj v oblasti posúdenia sociálnych a rodinných faktorov, ktoré umožňujú rozpoznať mimoriadne nadaných žiakov. Identifikácia týchto žiakov by sa mala uskutočniť už v ranom veku, ale musí byť možné uskutočniť ju aj na vyšších stupňoch vzdelávania, ako aj na pracovisku v prípade osôb, ktoré sa už začlenili do pracovnej sféry.

— Navrhnuť a zaviesť opatrenia, ktoré mimoriadne nadaným žiakom alebo žiakom s inými výnimočnými schopnosťami zabezpečia špecifickú pozornosť vo vzdelávacom procese, či už v bežnom vzdelávacom zariadení alebo mimo neho, v oblasti neformálneho vzdelávania: programy zamerané na obohatenie vzdelávania.

— Navrhnuť a zaviesť mechanizmy a postupy, ktoré budú mimoriadne nadaným osobám uľahčovať vzdelávanie počas celého života, a najmä vo chvíli, keď sa dostanú na univerzitu a počas univerzitného štúdia.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rodové hľadisko v stratégii Európa 2020“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 76/02)

Spravodajkyňa: **Joana AGUDO I BATALER**

Pomocná spravodajkyňa: **Grace ATTARD**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 12. júla 2012 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Rodové hľadisko v stratégii Európa 2020“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 17. januára 2013) prijal 200 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

EHSV:

1.1 Podporuje a súhlasí so zásadou, na základe ktorej sa majú stratégie „Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“⁽¹⁾ a „Stratégia rovnosti žien a mužov“⁽²⁾ navzájom posilňovať. Preto treba do cieľov, vykonávania, monitorovania a hodnotenia politík realizovaných v rámci SE2020 začleniť rodové hľadisko (*gender mainstreaming*) a špecifické opatrenia.

1.2 Považuje za nevyhnutné prekonať skutočnosť, že rodové hľadisko sa špecificky nezohľadnilo v žiadnej zo siedmich hlavných iniciatív SE2020. Domnieva sa preto, že je kľúčové systematicky začleňovať rodové hľadisko do národných programov reforiem (NPR) a v rámci európskeho semestra, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že hospodárska situácia v Európe si vyžaduje väčšiu účinnosť pri vykonávaní politík a vyššiu efektívnosť pri využívaní zdrojov pri súčasnom uznaní negatívneho dosahu nerovnosti žien a mužov na hospodársky rast.

1.3 Podporuje špecifické odporúčania pre jednotlivé krajiny, v ktorých Komisia vyzýva členské štáty na úpravu rozpočtov pre NPR tak, aby politické opatrenia zohľadňovali zásadu rovnosti žien a mužov. Je dôležité, aby ministerské zasadnutia zamerané na revíziu a monitorovanie zaručili uplatňovanie a kontinuitu týchto odporúčaní a aby zviditeľnili pokrok dosiahnutý v rámci politiky rovnosti. Na to treba koherentným spôsobom využívať prostriedky z fondov EÚ, najmä Európskeho sociálneho fondu.

1.4 Odporúča, aby nasledujúci viacročný finančný rámec na obdobie rokov 2014 – 2020 poskytol špecifické finančné prostriedky na dosiahnutie pokroku v oblasti práv žien

a rovnosti žien a mužov. EHSV sa nazdáva, že financovanie musí byť adekvátne a viditeľné, čo bude zárukou využívania a transparentnosti týchto prostriedkov s cieľom umožniť podporu politík zameraných na rovnosť, ako aj aktivít a projektov vo všetkých oblastiach právomocí EÚ.

1.5 Nazdáva sa, že vzhľadom na rozdielne konkrétne podmienky v jednotlivých krajinách, regiónoch a sektoroch treba prijať opatrenia, ktoré umožnia zlepšiť situáciu v sociálnej oblasti a zvýšiť zapojenie žien na trhu práce, vrátane pomoci pri zakladaní podnikov. Ich kvantitatívny a kvalitatívny potenciál sa musí podporovať v rôznych oblastiach, ktoré definuje SE2020: inovácie, výskum, vzdelávanie a odborná príprava, digitálna spoločnosť, klíma a ekologické hospodárstvo, energie, mobilita, konkurencieschopnosť, zamestnanosť, zručnosti, sociálne vylúčenie a chudoba.

1.6 Poukazuje na význam odhodlania a zapojenia sociálnych partnerov na európskej, národnej, územnej a sektorovej úrovni do všetkých fáz implementácie jednotlivých politík s cieľom zaručiť potrebný vývoj v oblasti rovnosti žien a mužov vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Sociálny dialóg a kolektívne dohody sú základnými nástrojmi na doplnenie národných programov reforiem o rodové hľadisko. Rámec opatrení európskych sociálnych partnerov v oblasti rovnosti mužov a žien je v tomto aspekte dôležitým príkladom, ktorý by sa mal odraziť v SE2020.

1.7 Podčiarkuje význam zohľadnenia rodového hľadiska pri implementácii každej zo siedmich hlavných iniciatív. Na to bude potrebné oboznámiť sa so špecifickou a rozdielnou situáciou mužov a žien, pokiaľ ide o: trh práce a celoživotné vzdelávanie, prístup ku všetkým úrovňam vzdelávania a zamestnania, chudobu a riziko vylúčenia, dostupnosť a využívanie nových technológií v digitálnom sektore, zapojenie na všetkých úrovniach odbornej prípravy, výskumu a výroby, a to najmä v nových rozvíjajúcich sa sektoroch. EHSV odporúča, aby

(1) COM(2010) 2020 final, ďalej len „SE2020“.

(2) COM(2010) 491 final, ďalej len „stratégia rovnosti“.

sa kládol osobitný dôraz na digitálne vzdelávanie žien, pretože v profesiách výrobnnej informatiky je ich zastúpenie príliš nízke. Zároveň považuje za nevyhnutné, aby Komisia a členské štáty využívali súčasné rodové ukazovatele a vytvorili nové ukazovatele v oblastiach, v ktorých ukazovatele neexistujú.

1.8 Nazdáva sa, že vzhľadom na závažnú situáciu v oblasti nezamestnanosti mladých ľudí a predčasného ukončenia školskej dochádzky vo väčšine členských štátov, pričom situácia mladých žien a mužov je rozdielna, je veľmi potrebné dôraznejšie zohľadniť rodové hľadisko pri rozvoji politík zameraných na mladých ľudí.

1.9 Apeluje na členské štáty, aby zohľadnili špecifické odporúčania Komisie a prijali opatrenia na zvýšenie počtu a zlepšenie kvality pracovných miest pre ženy vo všetkých krajinách. Na to je potrebné zlepšiť dostupnosť a kvalitu verejných služieb pre deti a pre starších ľudí, aby boli dosiahnuteľné, odstrániť rozdiely v odmeňovaní, zaviesť opatrenia na zosúladenie rodinného, osobného a pracovného života (uľahčiť možnosť rodičovských dovoleniek pre otcov a platenej dovolenky).

1.10 Zdôrazňuje, že SE2020 musí v spolupráci so sociálnymi partnermi stimulovať a podporovať špecifické a účinné dohody a opatrenia, ktoré na pracovisku zaručia zdravie a bezpečnosť tehotných žien a žien, ktoré sú krátko po pôrode. EHSV podporil návrh Komisie prijať opatrenia, ktorými by sa zaviedla adekvátne dĺžka materskej dovolenky, a to minimálne osemnásť týždňov⁽³⁾.

1.11 Kríza zasiahla životy ľudí a zvýraznila niektoré problémy v oblasti spolužitia a zdravia, hoci sa v jednotlivých krajinách, regiónoch a sektoroch prejavila rozdielnym spôsobom. Preto považuje za potrebné venovať osobitnú pozornosť zavedeniu opatrení, ktoré pomôžu zmierniť negatívne dôsledky (stres, násilie, obťažovanie v pracovnom aj rodinnom prostredí⁽⁴⁾). Z toho dôvodu je veľmi dôležitá spoločná angažovanosť s cieľom podporiť rovnosť žien a mužov v spoločnosti, odstrániť štrukturálne nerovnosti a zmeniť rodové úlohy a stereotypy.

1.12 Nazdáva sa, že posilnenie pozície žien v rozhodovacom procese musí byť prioritou, najmä v tých sektoroch a podnikoch, ktoré sú v SE2020 považované za strategické do budúcnosti. EHSV predloží onedlho stanovisko k návrhu Komisie prijať záväzné opatrenia na európskej úrovni s cieľom zvýšiť takéto zapojenie.

1.13 So znepokojením sleduje škrty v sociálnych službách a ochrane najznevýhodnenejších sektorov a sektorov, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením a chudobou. Preto by opatrenia,

ktoré sa majú zaviesť v rámci SE2020, mali bojovať najmä proti rastúcemu počtu žien postihnutých chudobou a snažiť sa integrovať ženy v krátkodobom horizonte pomocou stimulov na začleňovanie na trhu práce a v dlhodobom horizonte prostredníctvom prístupu k základnému vzdelávaniu a získavaniu nových zručností, ako aj využívania nových technológií a nových foriem organizácie práce, a zároveň zosúladiť pracovný a rodinný život. EHSV sa domnieva, že po 60 rokoch európskej integrácie nie je prijateľné, aby platový dumping medzi mužmi a ženami slúžil ako prispôsobiteľná premenná, ani aby sa umožnilo pretrvávajúce neistoty u zamestnaných žien. Nazdáva sa, že členské štáty musia bezodkladne začleniť do svojich národných plánov reforiem opatrenia, ktoré ženám zabezpečia stabilné zamestnanie s dôstojným platom a dôchodkovým zabezpečením.

1.14 Na to, aby SE2020 a stratégia rovnosti dosiahli svoje ciele, považuje za prioritné vyslať zainteresovaným stranám a spoločnosti vo všeobecnosti jasný odkaz o potrebe prijať opatrenia s cieľom napredovať na ceste k rovnosti. Preto je v prvom rade nevyhnutná dôraznejšia a užšia koordinácia a spolupráca v rámci všetkých európskych inštitúcií, Európskeho parlamentu, Komisie a Rady, Európskej centrálnej banky, EHSV a Výboru regiónov, ako aj medzi nimi navzájom, a v druhom rade bude potrebné zohľadniť tieto aspekty rovnosti na všetkých úrovniach, pokiaľ ide o zloženie⁽⁵⁾ a každodennú prácu odborných sekcií skupín a komisií týchto inštitúcií.

2. Úvod

2.1 SE2020, prijatá v roku 2010, stanovila zameranie Európskej únie na rast v zložitej hospodárskej situácii, ktorá už predznamenávala finančné a politické ťažkosti, ktorým Únia čelí v súčasnosti. SE2020 navrhuje súbor opatrení, aby mohli členské štáty účinne a jednotne čeliť problémom, ktoré spôsobuje kríza a aby zároveň mohli obnoviť model rastu, ktorý bude inteligentnejší, udržateľnejší a inkluzívnejší.

2.2 Zároveň vznikol nový proces hospodárskeho riadenia nazývaný „európsky semester“ s cieľom zosúladiť hodnotenie rozpočtových a štrukturálnych politík členských štátov a tiež umožniť kontrolu uplatňovania tejto stratégie.

2.3 Stratégia rovnosti zároveň určuje pracovný program Komisie v oblasti rovnosti žien a mužov. Tento politický návrh je v súlade s Plánom uplatňovania rovnosti žien a mužov (2006 – 2010)⁽⁶⁾ a predstavuje doteraz najdôležitejší pokus o stanovenie súboru strategických cieľov a ukazovateľov v oblasti rodovej problematiky.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 102-108.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 21 – 26.

⁽⁵⁾ Zloženie EHSV: 343 členov, 81 (23,6 %) sú ženy. Podľa skupín: skupina I – 112 členov, 22 (22,1 %) sú ženy, skupina II – 120 členov, 32 (26,8 %) sú ženy, skupina III – 111 členov, 27 (24,3 %) sú ženy.

⁽⁶⁾ COM(2006) 92 final a Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 1-7.

2.4 Od roku 1996 sa EÚ zameriava na otázku rovnosti žien a mužov dvojako: uplatňuje špecifické opatrenia na prekonanie existujúcej diskriminácie, ktorá postihuje ženy, a zohľadňuje rodové hľadisko (*gender mainstreaming*) pri prijímaní politických rozhodnutí ⁽⁷⁾.

2.5 EHSV podporuje zásadu, podľa ktorej musí byť správne uplatňovanie SE2020 v súlade so stratégiou rovnosti s cieľom účinne reagovať na výzvy vyplývajúce z krízy, keďže obe stratégie sa navzájom posilňujú, a preto súhlasí s názorom EP, ktorý sa vyjadril v tomto zmysle. Európsky pakt pre rodovú rovnosť (2011 – 2020), ktorý prijala Rada v marci 2011 ⁽⁸⁾, tiež poukazuje na úzku väzbu medzi týmito dvoma stratégiami a vyzýva na kombinované uplatňovanie nástrojov, ktoré umožnia prekonať krízu.

3. SE2020 – analýza rodového hľadiska

3.1 Rovnosť žien a mužov sa nikde v texte stratégie ani v žiadnej hlavnej iniciatíve špecificky neuvádza a nebola spomenutá ani v piatich merateľných cieľoch, okrem miery zamestnanosti, pri ktorej sa vyzýva k väčšiemu zapojeniu žien do pracovného procesu. Predstavuje to značný rozpor so zásadami uvedenými v úvodnej časti SE2020, kde sa tvrdí, že dodržiavanie rovnosti je jedným z hlavných faktorov na prekonanie hospodárskej krízy, rovnako ako hospodárska, sociálna a územná solidarita, ochrana životného prostredia a kultúrnej rozmanitosti.

3.2 Jednotlivé európske inštitúcie, organizácie zastupujúce občiansku spoločnosť a sociálni partneri vo veľkej miere zdôraznili, že rovnosť žien a mužov musí byť jednou z priorit novej akčnej stratégie a mala by byť považovaná za kľúčový faktor konkurencieschopnosti a rastu. Podľa EP by sa do textu mala začleniť plná účasť žien na trhu práce a na odbornej príprave, ako aj program, ktorý by mal za cieľ odstrániť rozdiely v odmeňovaní žien a mužov.

3.3 Znenie SE2020 nezískalo jednomyselnú podporu a vyslúžilo si viaceré kritiky: za svoj príliš všeobecný obsah, príliš zložitú štruktúru a prílišné ekonomické zameranie bez sociálnych aspektov. Pokiaľ ide o dodržiavanie rovnosti žien a mužov, v porovnaní s predchádzajúcimi stratégiami v oblasti zamestnanosti badať jasný krok späť. Jediný zjavný a výslovne uvedený aspekt, miera zamestnanosti žien, jednoznačne opomína kvalitatívne aspekty práce a rozdielne východiskové podmienky,

ktoré existujú na trhu práce. Zmizli dokonca kvantitatívne ciele rozdelené podľa pohlaví, ktoré boli uvedené v Lisabonskej stratégii.

3.4 EHSV sa nazdáva, že ani SE2020, ani stratégia rovnosti nedosiahnu svoje ciele, ak sa neprijmú konkrétne opatrenia, ktoré by zlepšili sociálne a pracovné podmienky žien. Musí sa podporiť ich kvantitatívny a kvalitatívny potenciál ako nevyhnutná podmienka v jednotlivých oblastiach SE2020. Bez konkrétnych opatrení v rámci siedmich hlavných iniciatív nebude možné dosiahnuť pokrok v oblasti priorit SE2020 – inteligentný, udržateľný a sociálne inkluzívny rast sa nemôže stať realitou bez politiky rovnosti žien a mužov.

3.5 Reformné plány jednotlivých členských štátov musia uznať pridanú hodnotu práce žien pre ekonomiku, napr. tej, ktorá podporuje profesionalizáciu osobných služieb ⁽⁹⁾ a konkrétne problémy, ktorým čelia na trhu práce (prístup na všetkých úrovniach a vo všetkých vekových kategóriách, profesionálna kariéra, kontinuita atď.), ale aj v spoločnosti, pokiaľ ide o všetky sociálne aspekty, ktoré stratégia rovnosti žien a mužov označuje za kľúčové. S cieľom prekonať krízu a čeliť novým výzvam by sa mali v rámci uplatňovania SE2020 vytvoriť špecifické programy, plány a opatrenia, ktoré umožnia pokrok v oblasti rovnosti. Nemožno ho dosiahnuť bez toho, aby sme poznali rôzny dosah jednotlivých opatrení proti kríze vzhľadom na odlišné východiskové situácie.

3.6 EHSV vyjadruje obavy v súvislosti s chýbajúcimi konkrétnymi opatreniami a špecifickými rodovými ukazovateľmi. To všetko znemožňuje vykonávanie monitorovania a hodnotenia stupňa pokroku SE2020 a spôsobuje, že európsky semester nemá dostatok nástrojov potrebných na boj proti nerovnosti vzhľadom na rôzne východiskové situácie v súvislosti s rozdielnymi podmienkami pre ženy a mužov v jednotlivých krajinách, sektoroch a oblastiach.

3.7 SE2020 by mala priniesť účinné nástroje na zhodnotenie úlohy žien v rámci rastu Únie a jej pridanej hodnoty pre spoločnosť, ako to zdôrazňuje stanovisko EHSV ⁽¹⁰⁾, ktoré sa zhoduje so štúdiou vypracovanou počas švédskeho predsedníctva Rady EÚ ⁽¹¹⁾. V nej sa okrem iného poukazuje na to, že rovnosť na trhu práce by mohla zvýšiť HDP členských štátov v priemere o 27 %.

⁽⁷⁾ Gender mainstreaming znamená začleniť rovnosť žien a mužov do dominantnej tendencie tak, aby mali muži aj ženy rovnaké výhody. To si vyžaduje preskúmanie všetkých fáz prípravy týchto politík, vypracovania, vykonávania, monitorovania a hodnotenia, s cieľom podporiť rovnosť žien a mužov., Európska komisia, príručka EQUAL.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 155, 25.5.2011, s. 10 – 13.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 39.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 15-21.

⁽¹¹⁾ „Gender equality, economic growth and employment“ (Rovnosť žien a mužov, hospodársky rast a zamestnanosť), Åsa Lofström (<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3988&langId=en>).

4. Priority stratégie rovnosti žien a mužov (2010 – 2015)

4.1 Stratégia rovnosti, ktorá bola prijatá v roku 2010, je úzko prepojená so SE2020, a to vo všetkých aspektoch a hlavných iniciatívach, najmä pokiaľ ide o vytváranie a uplatňovanie vhodných opatrení na národnej úrovni prostredníctvom technickej pomoci, štrukturálnych fondov alebo hlavných nástrojov financovania, ako je 7. rámcový program v oblasti výskumu. V kontexte usmernení pre zamestnanosť a hodnotenia vnútroštátnych politík bude Komisia dôkladne monitorovať situáciu s cieľom odstrániť nerovnosti a uľahčiť sociálne začlenenie žien.

4.2 Stratégia sa tiež zmiňuje o úlohe mužov pri podpore rovnosti žien a mužov a za dôležité označuje jej uplatňovanie s cieľom vykonať potrebné zmeny v rámci úloh, ktoré muži a ženy zohrávajú v spoločnosti, tak v rodinnom ako aj pracovnom prostredí.

4.3 Stratégia rovnosti podrobne uvádza opatrenia rozdelené do piatich prioritných oblastí stanovených v Charte žien, ako aj kapitolu obsahujúcu prierezové otázky: a) rovnaká ekonomická nezávislosť; b) rovnaká odmena za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty; c) rovnosť pri prijímaní rozhodnutí; d) dôstojnosť, nedotknuteľnosť osôb a koniec násilia založeného na rodovej príslušnosti; e) rodová rovnosť pri externých opatreniach; f) horizontálne otázky (rodové úlohy, legislatíva, správa a nástroje pre rodovú rovnosť).

4.4 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že nástroje EÚ ako jednotný trh, finančná podpora a nástroje zahraničnej politiky by sa mali naplno mobilizovať s cieľom čeliť problémom a dosiahnuť ciele SE2020. Považuje však za potrebné monitorovať súlad medzi uplatňovaním zásad stratégie rovnosti a hlavných nástrojov SE2020, najmä siedmich hlavných iniciatív a smerníc, pretože sa budú realizovať na úrovni EÚ ako aj v jednotlivých členských štátoch.

5. Rodové hľadisko v siedmich hlavných iniciatívach⁽¹²⁾

5.1 „Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“

5.1.1 EHSV už vo svojom stanovisku na tému „Ročný prieskum rastu“⁽¹³⁾ okrem iných aspektov vyzdvihol potrebu väčšej podpory aspektu kvality pri tvorbe pracovných miest. V súčasnosti, a v dôsledku krízy a jej hospodárskych a sociálnych vplyvov, sa musia európske inštitúcie a členské štáty snažiť zabezpečiť pokrok v tomto smere.

5.1.2 EHSV sa nazdáva, že na implementáciu tejto iniciatívy treba zohľadniť aktuálnu situáciu žien v pracovnej sfére, keďže síce v súčasnosti predstavujú 44 % aktívnej európskej populácie, no ich situácia je na rôznych úrovniach aj naďalej odlišná a zraniteľná: nižšia miera zamestnanosti, platové rozdiely, koncentrácia alebo absencia žien v niektorých sektoroch, nízka miera zapojenia do zakladania nových podnikov, práca na čiastočný úväzok (75 % z celku), pracovné zmluvy na dobu určitú, chýbajúce vhodné vzdelávacie štruktúry pre deti,

prekážky v profesionálnej kariére, nízke zastúpenie žien na postoch s vyššou zodpovednosťou (ekonomických aj politických), nevyvážený prístup k rôznym špecializáciám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a univerzitného štúdia.

5.1.3 Miera nezamestnanosti sa zvýšila z 51 % v roku 1997 na 62 % v roku 2011, pričom ide najmä o pracovné miesta v sektoroch s vysokým zastúpením žien výrazne zasiahnutých úspornými opatreniami. Hospodárska kríza, ktorá zasiahla Európsku úniu a v každom členskom štáte sa prejavuje odlišne, zhoršuje tiež situáciu žien a krehký pokrok, ktorý sa podarilo dosiahnuť v oblasti rovnosti žien a mužov. EHSV sa nazdáva, že treba prijať potrebné podporné opatrenia, aby sa v dôsledku krízy neprehlbila nerovnosť v pracovnej sfére.

5.1.4 Najmä Európsky sociálny fond by mal plánovať, monitorovať a hodnotiť všetky činnosti realizované v členských štátoch a zároveň dohliadať na pokrok v oblasti stratégie rovnosti.

5.2 „Mládež v pohybe“

5.2.1 Táto iniciatíva sa týka najmä dvoch oblastí: zamestnanosti a vzdelávania. Jej obsah je preto úzko prepojený s predchádzajúcou iniciatívou: podporuje väčšiu mobilitu v oblasti vzdelávania, modernizáciu vyššieho vzdelávania, uznávanie a potvrdzovanie formálneho a neformálneho vzdelávania a zabezpečenie účinných a udržateľných investícií do vzdelávania a odbornej prípravy.

5.2.2 Pre EHSV je jedným z hlavných problémov v Európe miera nezamestnanosti mladých ľudí. V súčasnosti je na úrovni 20 %. A miera nezamestnanosti mladých žien, najmä tých s nízkou kvalifikáciou, je ešte vyššia.

5.2.3 Vplyv materstva a otcovstva na trh práce je veľmi rozdielny. Pracuje len 64,7 % žien s deťmi vo veku menej ako 12 rokov, pričom u mužov je to 89,7 %. Tieto údaje a rozdiely sa zväčšujú, keď je počet detí vyšší. Absencia štruktúr predškolského vzdelávania a nerovnomerné rozdelenie úloh v rodine predstavujú problém pri zosúlaďovaní pracovného a osobného života a spôsobujú závažné prekážky pri kariernom postupe žien.

5.2.4 Ciele stanovené na zasadnutí Rady v Barcelone v roku 2002 v oblasti dostupnosti štruktúr predškolského vzdelávania splnilo len málo krajín a súčasná situácia, ktorú charakterizujú škrtky v týchto verejných službách, hrozí ďalším zhoršením stavu.

5.2.5 Ďalším alarmujúcim údajom je počet mladých žien, ktoré ani neštudujú, ani nepracujú a nevenujú sa ani odbornej príprave (NEET). Podľa Eurostatu je v tejto situácii 20 % žien a 13 % mužov. Zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky je jedným z cieľov SE2020, ktorý preberá aj táto iniciatíva.

⁽¹²⁾ EHSV vypracoval stanovisko ku každej z týchto hlavných iniciatív.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 26-28.

5.2.6 EHSV sa nazdáva, že na implementáciu tejto hlavnej iniciatívy treba okrem vyššie uvedených aspektov zohľadniť aj súčasnú situáciu mladých žien zraniteľných na rôznych úrovniach: nízke základné vzdelanie, obmedzenejší prístup k odbornej príprave, ktoré si nová spoločnosť založená na poznatkoch vyžaduje, nedostatočné uznávanie zručností a chýbajúca profesionálna špecializácia, ako aj špecifické finančné problémy pri zakladaní podniku alebo samostatnej zárobkovej činnosti. To si vyžaduje opatrenia zamerané špecificky na mladé ženy.

5.3 „Európska platforma proti chudobe“

5.3.1 Iniciatíva navrhuje vytvorenie a realizovanie programov na podporu sociálnej inovácie pre najzraniteľnejšie skupiny, najmä zabezpečením inovatívnych možností vzdelávania, odbornej prípravy a zamestnania pre najviac znevýhodnené komunity, boj proti diskriminácii (napr. postihnutých ľudí) a vytvorenie nového programu na začlenenie prisťahovalcov, aby mohli naplno využiť svoj potenciál. Ďalej navrhuje posúdenie primeranosti a udržateľnosti systémov sociálnej ochrany a dôchodkových systémov a preskúmanie spôsobov na zabezpečenie lepšieho prístupu k systémom zdravotnej starostlivosti. EHSV má určité výhrady voči koncepcii sociálnej inovácie, keďže už z jej samotnej povahy vyplýva, že skúsenosti s ňou sú fragmentované a do veľkej miery neprenosné. Podlieha legislatívnej zásade subsidiarity a zároveň sociologickému poňatiu „rovnoprávnosti“. Reakcia na miestnej úrovni na potrebu vyjadrenú malou skupinou môže byť užitočná, ale nedokáže nahradiť rovnosť a spravodlivosť, ktoré poskytujú veľké systémy kolektívnej sociálnej ochrany ⁽¹⁴⁾.

5.3.2 SE2020 potvrdzuje, že členské štáty budú musieť stanoviť a uplatňovať opatrenia zamerané na riešenie osobitných okolností mimoriadne ohrozených skupín a naplno využívať svoje systémy sociálneho zabezpečenia a dôchodkové systémy s cieľom poskytnúť primeranú podporu príjmov, zabezpečiť prístup k zdravotnej starostlivosti a zaručiť sociálnu súdržnosť. Zvyšovanie miery nezamestnanosti a podielu ekonomicky neaktívnych osôb, hospodárska neistota, nízke platy, úsporné opatrenia a škrt v sociálnych a rodinných dávkach postihujú najmä ženy. V prvom rade ženy pracovníčky vzhľadom na to, že znižovanie počtu pracovných miest vo verejnom sektore a v sektore služieb má na ne priamy dosah, pretože v týchto sektoroch pracuje vysoké percento žien. Ale ovplyvňuje ich dvojnásobne aj ako občianky a užívateľky, ak vezmeme do úvahy, že škrt v poskytovaní sociálnych služieb všeobecného záujmu vplývajú najmä na ženy, keďže sú prvými užívateľkami týchto služieb.

5.3.3 Viac ako 70 % pracovníkov s nízkymi platmi predstavujú v Európe ženy. Vo väčšine členských štátov je 17 % žien zasiahnutých chudobou a znepokojujúce je aj percento mužov (15 %) v rovnakej situácii. Chudoba a sociálna marginalizácia úzko súvisia s vylúčením z trhu práce. Preto má prerušovanie pracovnej činnosti alebo neisté pracovné miesta, ktoré sú u žien veľmi časté, a to najmä u žien s nízkou kvalifikáciou, okamžitý ako aj strednodobý a dlhodobý negatívny vplyv.

5.3.4 Rodiny s jedným rodičom, vdovy, ženy so zdravotným postihnutím, obeť rodového násillia, staršie ženy a ženy emigrantky sú obzvlášť zasiahnuté rozpočtovými škrtmi a krízou a sú viac ohrozené rizikom sociálneho vylúčenia vzhľadom na chýbajúcu ochranu a pomoc prostredníctvom špecifických opatrení.

5.4 „Digitálny program pre Európu“

5.4.1 Cieľom je podpora prístupu k informačným technológiám, a najmä k internetu, a ich využívanie všetkými európskymi občanmi, a to prostredníctvom programov, ktoré zvyšujú digitálnu gramotnosť a prístup.

5.4.2 Členské štáty by preto mali vypracovať stratégie pre vysokorychlostný internet a zamerať verejné finančné prostriedky, aj pomocou štrukturálnych fondov, na oblasti, ktoré nie sú v plnej miere pokryté súkromnými investíciami, a tiež podporovať rozvoj a využívanie moderných online služieb (napríklad: elektronická verejná správa, elektronické zdravotníctvo, inteligentné bývanie, digitálne kvalifikácie, bezpečnosť) ⁽¹⁵⁾.

5.4.3 EHSV je znepokojený chýbajúcimi štatistikami rozdelenými podľa pohlaví, pretože to neumožňuje zistiť situáciu žien v pracovných sektoroch viazaných na nové technológie ani ich úroveň využívania. Mali by sa vypracovať relevantné štúdie s cieľom zistiť, aká je situácia žien, aj ako užívateľiek služieb, aby sa mohlo špecifickejšie zacieliť vzdelávanie a odborná príprava, ako to navrhuje SE2020.

5.5 „Inovácia v Únii“

5.5.1 Cieľom tejto iniciatívy je okrem iného podpora a posilnenie prepojenia medzi vzdelávaním, podnikmi, výskumom a inováciami a tiež rozvoj podnikateľského ducha. Členské štáty by mali zreformovať svoje národné a regionálne systémy výskumu a vývoja s cieľom stimulovať výnimočnosť a inteligentnú špecializáciu, uprednostniť výdavky na poznatky, posilniť spoluprácu medzi univerzitami, výskumom a podnikmi, dosiahnuť dostatočný počet absolventov v matematických a inžinierskych odboroch a zamerať študijné osnovy na podporu tvorivosti, inovácie a podnikateľského ducha.

5.5.2 Ženy môžu a musia zohrávať významnú úlohu v tomto procese. V roku 2010 získali ženy približne 60 % všetkých univerzitných titulov, čo sa však neodráža v počte pracovných miest, ktoré obsadili na pracovnom trhu. Na druhej strane, ženy v súčasnosti zakladajú jeden z troch nových podnikov, predstavujú 13,7 % členov správnych rád veľkých podnikov kótovaných na burze a len 3 % zastávajú predsednícky post v týchto radoch.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 88 – 93.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 9 – 18.

5.5.3 Vo väčšine krajín pretrváva horizontálna segregácia žien a mužov podľa odbornej špecializácie: vedné odbory, inžinierstvo, matematické odbory, technológie. Tieto študijné odbory sú zároveň výnimočným miestom na spoluprácu medzi predstaviteľmi ekonomickej sféry a výskumu, najmä v rámci postgraduálnych a doktorandských štúdií, ku ktorým majú ženy obmedzenejší prístup. EHSV preto považuje za nevyhnutné prijať opatrenia, ktoré odstránia tieto prekážky.

5.5.4 Ženy ešte stále nie sú dostatočne zastúpené v rozhodovacích štruktúrach vedeckej sféry, ako ani v podnikoch a odvetví služieb. Na najvyšších postoch na univerzitách pracuje len 18 % žien. Možnosti zamestnania a pridelovanie prostriedkov na výskum musia zabezpečiť pokrok žien v tejto oblasti a podporiť zvyšovanie potenciálu udržateľného rozvoja európskej spoločnosti.

5.6 „Európa efektívne využívajúca zdroje“

5.6.1 Iniciatíva navrhuje prijatie a vykonávanie prepracovaného akčného plánu energetickej účinnosti a podporu rozsiahleho programu účinného využívania zdrojov podporovaním malých a stredných podnikov ako aj domácností prostredníctvom štrukturálnych a ostatných fondov zameraných na využitie nového spôsobu financovania pomocou existujúcich a úspešných systémov inovatívnych investícií, čo by malo prispieť k podpore zmien modelov spotreby a výroby.

5.6.2 Energie a životné prostredie nie sú neutrálnymi témami: využívanie energie, prístup k pitnej vode, recyklácia, zdroje tepla na vykurovanie a zásobovanie domácností, zachovanie a ochrana životného prostredia sú príkladmi oblastí, v ktorých zohrávajú ženy významnú úlohu. Zmeny modelov spotreby sú nemysliteľné bez vytvorenia špecifických opatrení vychádzajúcich z konkrétneho pochopenia reality, ktoré sa diferencovaným spôsobom zamerajú na rôzne cieľové skupiny, a najmä na ženy.

5.6.3 Uznala to aj Rada pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti (EPSCO) vo svojich záveroch z júna 2012, pričom vyzdvihla najmä úlohu žien v udržateľnom rozvoji. EHSV súhlasí so závermi Rady v tom, že ženy môžu významne ovplyvniť prijímanie rozhodnutí, ktoré majú dosah na životné prostredie, a to predovšetkým v rámci politiky v oblasti klimatických zmien. Ide o novú príležitosť pre ženy, ktoré môžu zohrávať kľúčovú úlohu a zlepšiť si svoju osobnú a ekonomickú situáciu vďaka novému a rastúcemu ekologickému hospodárstvu, ktoré je významným sektorom pre rozvoj a tvorbu pracovných miest.

5.6.4 Na úrovni podnikov je vertikálna diskriminácia v tomto sektore naďalej vysoká. Hoci 33 % výkonných funkcií v súčasnosti zastávajú ženy, v porovnaní s 31 % v roku 2011,

väčšina týchto postov je v sektoroch služieb a obchodu a omnoho menej vo výrobnom priemysle, stavebníctve alebo energetike.

5.6.5 Existuje len veľmi málo prieskumov a údajov, ktoré by umožnili zistiť skutočnú situáciu z rodového hľadiska, ako aj málo opatrení potrebných na zvýšenie podielu žien v tomto udržateľnom rozvoji. EHSV považuje za dôležité investovať, ale tiež robiť osvetu s cieľom prekonať stereotypy, hľadať riešenia a podporovať opatrenia v zmysle pozitívnej činnosti vzhľadom na to, že ide o rastúci sektor a ak je východisková pozícia diskriminujúca, existuje riziko zväčšovania sociálnych rozdielov v spoločnosti.

5.6.6 Jednou z priorít stratégie rovnosti je činnosť v oblasti vonkajších vzťahov EÚ, a to prostredníctvom programov spolupráce so susednými regiónmi, európskych susedských politík, najmä pokiaľ ide o región Euromed, ako aj prostredníctvom činnosti EÚ na svetových fórach. Osobitná pozornosť sa musí venovať prisťahovalkyniam z tretích krajín, ženám migrujúcim v Európskej únii a ženám prichádzajúcim zo susedných krajín. Znepokojujúci je neúspech iniciatívy Rio+20 v oblasti udržateľného rozvoja a práv žien. Nedosiahol sa žiaden pokrok pri kritických témach, akými sú prepojenie medzi zdravím a sexuálnymi a reprodukčnými právami, práva žien na vlastníctvo a dedenie pozemkov, klimatické zmeny a ekologické pracovné miesta.

5.7 „Priemyselná politika vo veku globalizácie“

5.7.1 Táto hlavná iniciatíva zohráva dôležitú úlohu pri implementácii aspektov začlenenia rodového hľadiska do stratégie rovnosti: transparentnosť príspevkov, iniciatívy v prospech rovnosti odmeňovania, opatrenia, ktoré majú povzbudiť ženy, aby si vybrali netradičné profesie. Toto sú niektoré z hlavných opatrení, ktoré navrhuje stratégia a ktoré sa realizujú v súlade s touto iniciatívou.

5.7.2 V Európe je rozdiel v odmeňovaní medzi mužmi a ženami v priemere 17 %, pričom v jednotlivých štátoch sa pohybuje od 5 % až do 31 %. Existujú rôzne navzájom prepojené faktory, ktoré spôsobujú túto situáciu, a to okrem iného nižšia hodnota práce v sektoroch s prevažne ženským zastúpením, silná pracovná segregácia, prerušenie kariéry z rôznych dôvodov. A kríza túto situáciu ešte zhoršuje.

5.7.3 Rozdiely medzi zamestnanosťou a odmeňovaním sa v niektorých prípadoch zmiernili, ale bohužiaľ sa tak nestalo v prospech zvýšenia zamestnanosti a plátov žien, ale naopak znížením dopytu v sektoroch, v ktorých sú zamestnaní prevažne muži (stavebníctvo, výroba, finančný sektor), ako priamy dôsledok krízy. EHSV pripomína, že Zmluva o fungovaní EÚ označuje za jeden z cieľov „zlepšovať životné a pracovné podmienky tak, aby sa dosiahlo ich zosúladenie pri zachovaní dosiahnutej úrovne“⁽¹⁶⁾, a to pre všetkých.

⁽¹⁶⁾ Článok 151 ZFEÚ.

5.7.4 EHSV považuje za potrebné prijať opatrenia na oživenie rastu týchto zasiahnutých sektorov a zároveň opatrenia na boj proti pracovnej segregácii. Cieľom by malo byť najmä väčšie zapojenie žien vo vedných, technologických, inžinierskych a matematických odboroch. Ďalej sú potrebné opatrenia na zlepšenie uznávania sektorov s vysokým zastúpením žien, napríklad práce v domácnosti, služby v zdravotníctve a opatrovateľské služby.

6. Rodové hľadisko v národných programoch reforiem a v rámci európskeho semestra

6.1 Európsky semester koordinácie politiky je novým nástrojom, ktorý prijali členské štáty na monitorovanie implementácie SE2020. Európsky pakt pre rodovú rovnosť odporúča začleniť perspektívu rovnosti žien a mužov a podporu politík rovnosti do rozvoja a vykonávania národných programov reforiem. Zároveň vyzýva Komisiu a Radu, aby uplatňovali rodové hľadisko v ročnom prieskume rastu, záveroch a špecifických odporúčaníach pre jednotlivé krajiny.

6.2 V apríli 2012 dostalo 12 členských štátov špecifické odporúčania týkajúce sa rodového hľadiska v národných

akčných plánoch. Komisia navrhla a EHSV podporuje konkrétne reformy v nasledujúcich oblastiach: podpora začlenenia žien na trhu práce, zlepšenie dostupnosti a kvality služieb starostlivosti o deti a školy otvorené celý deň, starostlivosť o starších ľudí ako aj starostlivosť a opatera iných závislých osôb.

6.3 Väčšina odporúčaní je zameraných na zvýšenie miery zamestnanosti žien, ale neberú do úvahy prekážky, ktoré neumožňujú zabezpečenie kvalitných pracovných miest, pokiaľ ide o odmeňovanie, pracovné podmienky a rovnaké rodinné povinnosti pre ženy aj mužov. Len jednej krajine, Rakúsku, bolo odporúčané vyriešiť rozdiely v odmeňovaní žien a mužov napriek tomu, že tieto rozdiely pretrvávajú vo všetkých členských štátoch.

6.4 EHSV považuje za znepokojujúce niektoré odporúčania, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na rovnosť žien a mužov, a to odporúčania týkajúce sa dôchodkovej reformy, návrhy na preskúmanie mechanizmov úpravy plátov a dôchodkov, zvyšovanie veku odchodu do dôchodku bez zohľadnenia rokov prežitých v zdraví a návrh na zavedenie daňových stimulov pre druhý rodinný príjem.

V Bruseli 17. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Námorné pirátstvo: posilnenie reakcie EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 76/03)

Spravodajkyňa: **Dr. BREDIMA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 12. júla 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Námorné pirátstvo: posilnenie reakcie EÚ“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára 2013) prijal 147 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Európska občianska spoločnosť si plne neuvedomuje závažnosť problému námorného pirátstva. EHSV chce vzbudiť väčší záujem občianskej spoločnosti a európskej verejnosti s cieľom podnietiť členské štáty a inštitúcie EÚ ku konkrétnym opatreniam zameraným na odstránenie tohto problému. V roku 2011 bol boju proti pirátstvu venovaný Svetový námorný deň. Mnohstranný charakter pirátstva si vyžaduje holistický a nie ad hoc fragmentárny prístup. Pirátstvo nie je vzdialeným problémom, ktorý existuje niekde v Indickom oceáne a týka sa len napadnutých lodí a námorníkov na týchto lodiach. V mnohých aspektoch má dôsledky na európskych spotrebiteľov a daňových poplatníkov, pričom nie je len „symptomom, s ktorým možno žiť“.

EHSV požaduje, aby inštitúcie EÚ a členské štáty prejavili konkrétnu politickú vôľu s cieľom nájsť pre problematiku pirátstva trvalé riešenie.

1.2 EÚ disponuje jedinečným súborom nástrojov s riešeniami siahajúcimi od obchodu a rozvojovej pomoci až po vojenskú prítomnosť, budovanie štátu a rekonštrukciu.

1.3 EHSV víta rozhodnutie Bezpečnostnej rady OSN a EÚ o predĺžení operácie EU NAVFOR –ATALANTA do decembra 2014 a o rozšírení oblasti jej pôsobnosti na východnú a južnú časť Indického oceánu a somálske pobrežie. Domnieva sa, že EU NAVFOR by mala dostať silnejší mandát s rozhodnejšími pravidlami nasadenia. EHSV vyzýva na dodržanie pevných záväzkov týkajúcich sa počtu lodí, ktoré členské štáty poskytujú na túto operáciu.

1.4 Veľmi dôležité je nedávne prepojenie Regionálnej dohody o spolupráci v boji proti pirátstvu a ozbrojeným

lúpežiam na lodiach v Ázii (ReCAAP) s etickým kódexom z Džibuti a uzavretie bilaterálnych dohôd týkajúcich sa prenasledovania pirátov medzi EÚ a Keňou, Seychelami, Mauríciom a inými krajinami.

1.5 EHSV súhlasí s tým, aby Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) zriadila misiu na budovanie regionálnych námorných kapacít (EUCAP NESTOR), ktorá by pomáhala krajinám v regióne Afrického rohu pri vytváraní hlavného plánu boja proti pirátstvu, pri príprave súvisiacej legislatívy a podpore kapacity pobrežnej stráže.

1.6 EHSV žiada členské štáty EÚ a štáty, ktoré sú v prístupovom procese alebo majú s EÚ uzavreté dohody o pridružení, aby v súlade s článkom 105 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve z 10. decembra 1982 posilnili právne kroky v oblasti boja proti pirátstvu a stíhania pirátov na otvorenom mori.

1.7 EHSV vyzýva odvetvie lodnej dopravy, aby uplatňovalo revidované odvetvové najlepšie postupy riadenia (BMP 4) týkajúce sa sebaobranných opatrení na palube lodí. EHSV vyzýva členské štáty, ktoré zvažujú umožniť nasadenie kvalifikovanej súkromnej ozbrojenej stráže na ochranu ohrozených lodí, aby postupovali v súlade s príslušnými usmerneniami Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a definovali presný právny rámec, ktorý okrem iného stanoví podmienky týkajúce sa zodpovednosti veliteľa lode, predovšetkým v prípade začatia strelby. Nasadenie súkromnej ozbrojenej stráže nie je samostatným riešením a nemalo by sa stať pravidlom - ide o doplnok k BMP. Vyzývame členské štáty, aby organizovali konvoje s vojenským sprievodom a zaistili pozemné vojenské jednotky (jednotky vyčlenené na ochranu plavidiel) pod záštitou OSN, ktoré by boli schopné nalodiť sa, keď loď prechádza cez vysokorizikové oblasti.

1.8 EHSV nesúhlasí s obmedzovaním platenia výkupného, pretože by to malo kontraproduktívne dôsledky a pre rukojemníkov by to znamenalo ešte väčšie riziko. Výkupné zostáva momentálne nástrojom na zaistenie bezpečného návratu námorníkov, ktorí sú využívaní ako ľudské štíty. EHSV odsudzuje pirátske praktiky vykonávania popráv alebo mučenia námorníkov ako formy vyvíjania nátlaku s cieľom získať výkupné.

1.9 EHSV sa domnieva, že kľúčom na vyriešenie problému pirátstva je vysledovanie príslušných finančných tokov a rázny zásah proti nim. Víta zameranie pozornosti na finančníkov a koordináciu databáz s cieľom lepšie pochopiť obchodný model pirátstva. V EÚ by sa mal zostaviť čierny zoznam finančných inštitúcií zapojených do prania peňazí pochádzajúcich z pirátskej činnosti. V tejto súvislosti sa oceňuje práca Europolu a Eurojustu.

1.10 EHSV vyzýva inštitúcie EÚ, aby sa zaoberali výrazným nárastom ozbrojených lúpeží na mori (ARAS) a krádeží ropy v západnej Afrike a Guinejskom zálive. Keďže sa modus operandi pre ARAS značne odlišuje od praktík somálskych pirátov, mali by sa podporovať opatrenia špecifické pre tento región. Z oblastí Indického oceánu postihnutých pirátstvom sa denne vyvážajú tri milióny barelov ropy a 50 % objemu svetovej kontajnerovej dopravy.

1.11 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné okamžite oslobodiť 218 námorníkov, ktorí sú v súčasnosti držaní ako rukojemníci, a podporuje organizovanie protipirátskeho výcviku sebaobranu pre námorníkov a zriaďovanie zdravotných stredísk pre námorníkov, ktorí boli držaní ako rukojemníci. Tri medzinárodné dohovory (Dohovor Medzinárodnej námornej organizácie o normách výcviku, osvedčení a strážnej služby námorníkov z roku 2010, Medzinárodný kódex bezpečnosti lodí a prístavných zariadení z roku 2004 a Dohovor o práci na mori z roku 2006) poskytujú právny základ pre výcvik pred nalodením, výcvik a tréning na lodi, repatriáciu, odškodné, vytváranie rodinných vzťahov a starostlivosť o námorníkov po ich prepustení. EHSV vyzýva EÚ, aby podporila tieto dohovory a vypracovala nové, obsiahne pokyny pre starostlivosť o námorníkov, ktorí boli alebo by sa mohli stať obeťmi pirátstva, ako aj starostlivosť o ich rodiny. EÚ by mala zohrávať vedúcu úlohu pri dosiahnutí zmien a doplnení týchto medzinárodných dohovorov tak, aby sa zohľadnili opatrenia týkajúce sa námorníkov držaných ako rukojemníkov.

1.12 Voľby, ktoré sa konali v Somálsku 20. augusta 2012, boli kľúčovou udalosťou v dejinách tohto nefunkčného štátu. EHSV sa zaväzuje, že bude spolupracovať v rámci budúcej činnosti EÚ v oblasti poskytovania pomoci pri budovaní občianskej spoločnosti v tejto krajine podobnou formou ako v prípade ostatných afrických krajín.

1.13 EHSV požaduje koordinovanú činnosť EÚ, aby tak časť rozvojovej pomoci alebo iných zdrojov na výcvikové programy bola určená pre mladých rybárov a na podporu udržateľného poľnohospodárstva a podnikania. Dôstojné životné podmienky pre mladých Somáľčanov by mohli viesť k zníženiu atraktívnosti pirátstva.

2. Mnohostranný problém pirátstva

2.1 Zložitosť pirátstva

2.1.1 Po piatich rokoch stupňujúcich sa pirátskych útokov na obchodné lode v Adenskom zálive, Somálskej panve, Arabskom mori a Indickom oceáne môžu štatistické údaje zavádzajúco naznačovať, že sa tento problém dostal pod kontrolu. Takáto domnienka by klamlivo ignorovala efekt napodobňovania pirátstva a jeho eskaláciu v západnej Afrike. Pirátstvo je bohužiaľ celosvetovým problémom, ktorý sa vyskytuje tiež v Indonézii, Melackom a Singapurskom prielive, Juhočínskom mori a v Južnej Amerike. Podľa najnovších údajov (z 24. septembra 2012) bolo zaznamenaných 50 incidentov v Somálsku, 34 v Guinejskom zálive a 51 v Indonézii.

2.1.2 K zvýšeniu úspešnosti pirátskej činnosti prispelo používanie materských lodí. Prostredníctvom stále sa meniacej taktiky a vybavenia uľahčujúceho identifikáciu cieľov a nástrojov určených na vniknutie do lodných citadel sa piráti stávajú agresívnejší, dômyselnejší a násilnejší, čo v niektorých prípadoch vedie k stratám na životoch námorníkov.

2.1.3 Pirátstvo sa začalo ako námorný problém, postupne však z neho vznikol humanitárny, obchodný a globálny hospodársky problém s dôsledkami na spotrebiteľov na celom svete. Straty, ktoré z toho plynú, by sa mohli ešte znásobiť v prípade narušenia reťazca dodávok tovaru a energie v prípade, ak svetové spoločenstvo účinne nezakročí voči aktivitám pirátov alebo ak sa odborové zväzy námorníkov odmietnu plaviť v postihnutých oblastiach. Týmto oblasťami ročne prechádza 18 000 plavidiel. Pirátstvo v Adenskom zálive/v oblasti Afrického rohu je strategickou hrozbou pre EÚ, pretože má dôsledky na dopravu v hlavnom európsko-ázijskom koridore. Spoločnosti čoraz viac využívajú námornú trasu okolo Mysu Dobrej nádeje s cieľom vyhnúť sa Suezskému prieplavu. Pirátstvo sa stalo veľmi lukratívnou trestnou obchodnou činnosťou a príťažlivou kariérou pre mladíkov v tejto oblasti. Straty, ktoré z neho vyplývajú, sú neúmerne počtu zapojených pirátov (v Somálsku ich je približne 1 500). Pirátstvo komplikuje dodávky potravinovej pomoci z EÚ určenej pre obeť sucha v Afrike, kde ju najviac potrebujú. Prítomnosť vojenských lodí v Indickom oceáne sa prirovnáva k snahe hliadkovať v celej Európe pomocou 20 policajných vozidiel.

2.1.4 Beztriestnosť pirátskych činov a porušovanie medzinárodného práva a poriadku (dohovor UNCLOS z roku 1982) sú neprípustné. EÚ musí preto prejavíť silnú politickú vôľu na likvidáciu pirátstva. Kontaktná skupina OSN pre pirátstvo pri somálskom pobreží iniciovala vypracovanie globálnej stratégie vrátane preventívnych a odradzujúcich opatrení, operačných usmernení pre lepšiu spoluprácu námorných síl, trestného stíhania pirátov a vysledovania finančných zdrojov.

2.1.5 EÚ ovláda 40 % svetovej lodnej dopravy, a preto si nemôže dovoliť nekontrolované stupňovanie pirátskej činnosti. Ako v tejto súvislosti uviedol člen Európskej komisie zodpovedný za dopravu Kallas, „námorné pirátstvo je skutočnou hrozbou pre dopravnú politiku EÚ“. Okrem toho je ohrozený aj zahraničný obchod EÚ, dodávky energie a ich bezpečnosť, blahobyt námorníkov a poskytovanie humanitárnej pomoci.

2.2 Straty na ľudských životoch v dôsledku pirátstva

2.2.1 V roku 2011 piráti zabili minimálne sedem námorníkov a 39 zranili. V roku 2012 (údaje z 24. septembra) došlo k 225 útokom a 24 únosom lodí, počas ktorých bolo zabitých šesť námorníkov a 448 ďalších sa stalo rukojemníkmi. Dňa 30. júna 2012 piráti zajali 11 lodí a 218 námorníkov vzali v Somálsku za rukojemníkov. Počas pirátskych akcií pri somálskom pobreží bolo od roku 2007 zabitých vyše 43 námorníkov a 2 653 bolo držaných v zajatí.

2.2.2 Medzinárodní vlastníci lodí a združenia námorníkov (napr. Medzinárodná komora lodnej dopravy [ICS], Združenie vlastníkov lodí Európskeho spoločenstva [ECSA], Európska federácia pracovníkov v doprave [ETF], Fórum ázijských vlastníkov lodí [ASF], združenie 31 medzinárodných organizácií pôsobiacich v medzinárodnom námornom odvetví s názvom SOS – „Save Our Seafarers“) sa spojili s cieľom zvýšiť informovanosť o ľudských a ekonomických nákladoch pirátstva prostredníctvom médií a nadväzovaním kontaktov s politikmi a priemyslom na najvyššej úrovni. Africké pohotovostné sily (ASF) informovali (24. mája 2012), že počas uplynulých siedmich rokov prišlo v dôsledku pirátskych útokov o život 62 námorníkov a 4 000 bolo zajatých na približne 200 lodiach unesených Somáľčanmi. Zatiaľ čo počet útokov pirátov v Indickom oceáne po prvý raz počas uplynulých piatich rokov (2007 - 2012) poklesol, počet zabitých námorníkov sa za posledné dva roky strojnásobil (Sultan AHMED BIN SULAYEM/predseda predstavenstva DP, 30. 6. 2012). Nie je preto žiaden dôvod na spokojnosť.

2.2.3 Boj proti pirátstvu spočíva v prvom rade v zabránení tohto trestného činu a nie v bránení vyplácania výkupného za

jeho obeť. Strany na životoch námorníkov by nemali byť akceptované ako „vedľajšie škody“ v boji proti pirátstvu (Nautilus International).

2.3 Hospodárske straty spôsobené pirátstvom

2.3.1 Za zmienku stoja dve správy o hospodárskych stratách spôsobených pirátstvom:

2.3.2 Správa s názvom „Hospodárske straty spôsobené námorným pirátstvom“ (The Economic Cost of Maritime Piracy - december 2010) analyzuje priame náklady: výkupné, poistné, presmerovanie trasy okolo Mysu Dobrej nádeje, odrádzajúce opatrenia, ozbrojená stráž, vyslanie troch námorných misií, trestné stíhanie, financovanie protipirátskych organizácií a humanitárne náklady. Celkové ročné náklady sa odhadujú na 7 – 12 miliárd USD. Podľa odhadov organizácie One Earth Foundation dosiahli v období 2009 – 2010 náklady na výkupné výšku 830 miliónov USD a náklady na odstrašujúce vybavenie/súkromnú ozbrojenú stráž predstavovali 360 miliónov – 2,5 miliardy USD ročne.

2.3.3 Správa s názvom „Ekonomika pirátstva“ (The Economics of Piracy - máj 2011) analyzuje „hodnotový reťazec“ medzi pirátmi, finančníkmi, účtovníkmi a dodávateľmi zbraní. Ukazuje, že v porovnaní so somálskym HDP na jedného obyvateľa môže byť pirátstvo oveľa výnosnejšou voľbou (príjmy pirátov môžu byť 67 – 157-krát vyššie, než je priemerný príjem v Somálsku). Zameriava sa na potrebu vystopovať neformálny systém prevodu financií Hawala a odhaduje ročné náklady na 4,9 – 8,3 miliardy USD.

3. Činnosť EÚ

3.1 Európske inštitúcie

3.1.1 Európska únia a Medzinárodná námorná organizácia v spoločnom vyhlásení o partnerstve v boji proti pirátstvu a ozbrojeným lúpežiam v západnej časti Indického oceánu (Londýn, 15. mája 2012) zdôraznili odhodlanie zvýšiť svoju schopnosť bojovať proti námornému pirátstvu a ozbrojeným lúpežiam a zlepšiť námorné riadenie v západnej časti Indického oceánu. „Etický kódex z Džibuti“ sa stal kľúčovým nástrojom, ktorý 18 štátom východnej Afriky umožňuje formulovať regionálnu odpoveď na tento problém. EÚ okrem toho tri roky finančne podporovala Medzinárodný námorný úrad (IMB), pokiaľ ide o činnosť jeho Centra pre oznamovanie pirátskych útokov, ktoré sa venuje boju proti pirátstvu a ozbrojeným lúpežiam na lodiach.

3.1.2 Kontaktná skupina OSN pre pirátstvo pri somálskom pobreží skúma metódy zasahovania proti príjemcom, pretože výkupné vo výške 300 – 500 miliónov EUR inkasujú lídri somálskych sietí, ktorí potom tieto prostriedky ukladajú v bankách, a to dokonca možno aj v EÚ. EHSV žiada vysledovanie a zhabanie týchto prostriedkov z výkupného, aby tak pirátstvo nebolo už viac atraktívnou činnosťou.

3.1.3 V nadväznosti na strategický rámec pre oblasť Afrického rohu je vymenovanie osobitného splnomocnenca koordinujúceho činnosť EÚ v tejto oblasti krokom správnym smerom.

3.1.4 EHSV víta uznesenie Európskeho parlamentu o námornom pirátstve z 10. mája 2012, ktoré je zamerané na lepšiu koordináciu inštitúcií EÚ pri zvyšovaní úsilia v boji proti pirátstvu a obnove Somálska ako suverénneho štátu.

3.1.5 V sérii stanovísk od roku 2008 EHSV vyjadril obavy v súvislosti s nárastom ozbrojených lúpeží a pirátstva v juhovýchodnej Ázii a Afrike⁽¹⁾. Vyzval Komisiu, aby podporila zriadenie vhodných jurisdikcií s cieľom riešiť terajšiu beztretnosť pirátov a kategoricky sa postavil proti ozbrojovaniu námorníkov. EHSV vyzval Komisiu, aby spolu s členskými štátmi preskúmala protipirátsky výcvik námorníkov.

3.1.6 Na konferencii na tému „Príťažlivosť námorníckeho povolania“ (7. marca 2010) EHSV označil pirátstvo za jeden z faktorov odrádzajúcich od výkonu povolania námorníka a poškodujúci kampaň na podporu jeho atraktivity.

3.2 Európski sociálni partneri (ECSA/ETF)

3.2.1 Združenie vlastníkov lodí Európskeho spoločenstva (ECSA) a Európska federácia pracovníkov v doprave (ETF) vyjadrili v spoločnom vyhlásení z 31. júla 2012 obavy v súvislosti s pokračujúcimi útokmi, ku ktorým dochádza napriek úspešným medzinárodným a európskym snahám. Otázke

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Integrovaná námorná politika Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 31.

Stanovisko EHSV na tému „Strategické ciele a odporúčania pre politiku EÚ v oblasti námornej dopravy do roku 2018“, Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 103.

Stanovisko EHSV na tému „Smerom k integrácii námorného dozoru: Spoločné prostredie na zdieľanie informácií pre námornú oblasť EÚ“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 173.

Stanovisko EHSV na tému „Partnerstvo medzi Európskou úniou a Afrikou – Spojenie Afriky a Európy: Prehľadovanie spolupráce v oblasti dopravy“, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 69.

Stanovisko EHSV na tému „Minimálna úroveň prípravy námorníkov“, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 69.

Stanovisko EHSV na tému „Dohovor o pracovných normách v námornej doprave/zodpovednosti vlajkového štátu a prístavného štátu“, Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 153.

odstránenia pirátstva priradili vysokú prioritu v rámci programu rokovanií Výboru pre sociálny dialóg v odvetví námornej dopravy (SSDC).

4. Koordinovanejšia reakcia EÚ

4.1 Pirátstvo je komplexným, mnohostranným problémom, ktorý možno vyriešiť len holistickým koordinovaným prístupom na pevnine a na mori. EÚ má jedinečnú pozíciu na zaistenie takéhoto prístupu: v regióne je vysoko rešpektovaným subjektom z diplomatického, obchodného, dopravného, vojenského a humanitárneho hľadiska.

4.2 Námorníci platia aj naďalej vysokú daň. Všetky snahy by mali viesť k tomu, aby sa zabránilo ohrozeniu ich fyzickej, duševnej a psychickej integrity. Medzinárodná komora lodnej dopravy (ICS) zostavila pre lodné spoločnosti príručku osvedčených postupov pre poskytovanie pomoci postihnutým námorníkom a ich rodinám.

4.3 Vzhľadom na to, že základné príčiny pirátstva si vyžadujú dlhodobé riešenie na pevnine, budovanie kapacít v Somálsku má zásadný význam pre ukončenie beztretnosti a opätovné nastolenie právneho štátu. Vlajkové štáty EÚ musia prejavovať väčšiu odhodlanosť, aby sa zaistila lepšia koordinácia námorných síl a trestné stíhanie pirátov.

4.4 Keďže pirátstvo je od roku 2007 na vzostupe, je v súčasnosti potrebná politická vôľa na to, aby sa tento problém stal jednou z priorit politiky agendy EÚ a vyčlenili sa vyššie finančné prostriedky na väčší počet vojenských lietadiel a lodí. Európska služba pre vonkajšiu činnosť a Európska komisia by mali spolupracovať s Európskou radou s cieľom vymedziť oblasti právomocí pre zásahy v boji proti pirátstvu a pre budovanie kapacít v Somálsku. Svetová banka, Interpol a Europol môžu pomôcť v snahách o vysledovanie výkupného.

4.5 Právne predpisy členských štátov EÚ v oblasti boja proti pirátstvu treba zaktualizovať:

— vzhľadom na to, že v niektorých štátoch pirátstvo už nie je trestným činom, by mal byť vytvorený jasnejší právny rámec pre jurisdikcie zodpovedné za stíhanie pirátov,

— pokiaľ ide o návrhy na postavenie únosov mimo zákon, takýto zákaz môže mať neželané účinky a môže ešte viac ohroziť životy. V EÚ by malo byť povolené vyplácať po zväžení výkupné,

- v členských štátoch by malo byť povolené zamestnávanie riadne akreditovanej súkromnej ozbrojenej stráže za predpokladu presného právneho rámca, na základe ktorého bude okrem iného členský štát poverený zodpovednosťou za výcvik tejto stráže a ktorý stanoví podmienky zodpovednosti veliteľa lode, predovšetkým v prípade začatia strelby,
- EÚ by mala spolu s pobrežnými štátmi regiónu preskúmať problémy vyplývajúce z tranzitu lodí s ozbrojenou strážou na palube.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvorenie európskej sociálnej značky“ (prieskumné stanovisko)

(2013/C 76/04)

Spravodajkyňa: **Ariane RODERT**

Európsky parlament sa 3. júla 2012 rozhodol podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Vytvorenie európskej sociálnej značky“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára 2013) prijal 128 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta príležitosť vyjadriť sa k návrhu výboru Európskeho parlamentu pre zamestnanosť a sociálne veci rozbehnúť v roku 2013 pilotný projekt týkajúci sa európskej sociálnej značky. Od žiadosti o vypracovanie stanoviska sa však situácia zmenila, keďže dokument rozpočtového výboru Európskeho parlamentu zo 4. októbra 2012 bol prijatý bez akéhokoľvek odkazu na tento pilotný projekt.

1.2 EHSV v zásade podporuje myšlienku posilniť sociálny rozmer v Európe a súhlasí s tým, že sociálna zodpovednosť podnikov (SZP) by sa mala uznávať a podporovať. Je však dôležité zdôrazniť, že sociálna zodpovednosť podnikov nesmie v žiadnom prípade nahradiť sociálne práva zaručené legislatívnymi alebo medzinárodnými nástrojmi, ktorých kľúčovým prvkom je sociálny dialóg.

1.3 Ako prvý krok preto treba podrobnejšie objasniť prínos, načasovanie a zameranie tohto návrhu vo vzťahu k jeho politickým cieľom. Tieto ciele sú dôležité, avšak za súčasných okolností by sa účinnejšie dosiahli predovšetkým prostredníctvom prísnejších a lepšie uplatňovaných právnych predpisov v sociálnej oblasti.

1.4 Okrem toho by EHSV chcel poukázať na to, že táto iniciatíva je síce dôležitá, ale treba si položiť otázku, či by v súčasnej kríze, ktorú charakterizuje vysoká miera nezamestnanosti a rastúci počet bankrotov, nebol tento návrh príliš komplikovaný. Sociálna značka vyjadruje v rámci sociálnej zodpovednosti podnikov len dobrovoľné sociálne aktivity, tie sa však z dôvodu odlišných právnych predpisov v jednotlivých členských štátoch líšia, keďže európska legislatíva stanovuje len minimálne štandardy. Nebolo by žiaduce zavádzať ďalšie povinnosti pre podniky, pretože hrozí, že sa tým v súčasnej situácii zväčší priepasť, namiesto toho, aby sa posilnila súdržnosť medzi rozdielne veľkými podnikmi a členskými štátmi EÚ.

1.5 Aby sa zabránilo zmätkom, musia sa vziať do úvahy aj súbežne prebiehajúce iniciatívy, ako je napr. sociálna značka v oblasti sociálneho podnikania (ako sa uvádza v „Iniciatíve pre sociálne podnikanie“). V tejto súvislosti EHSV odporúča

počkať si na výsledky a poučiť sa z pripravovanej analýzy Komisie týkajúcej sa sociálnej značky v oblasti sociálneho podnikania. V tomto návrhu by sa mali zohľadniť aj iné prelianjúce sa iniciatívy, ako napr. nové ocenenia v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov, sociálne aspekty pri verejnom obstarávaní atď.

1.6 EHSV naďalej považuje za potrebné lepšie preukázať hodnovernosť, oprávnenosť a uskutočniteľnosť dobrovoľnej sociálnej značky. Na to, aby sa vytvorila dôvera v novú značku a značka sa dostala do povedomia, je potrebný rozsiahly akreditačný a monitorovací systém na európskej úrovni, ktorý treba posúdiť vzhľadom na relatívny úžitok ďalšieho systému udeľovania značiek. V tejto súvislosti EHSV odporúča pred tým, než sa začne uvažovať o zavedení novej európskej sociálnej značky dôkladne zmapovať existujúce systémy udeľovania značiek v jednotlivých členských štátoch, identifikovať osvedčené postupy a vziať si ponaučenie z neúspešných postupov. EHSV preto odporúča radšej zlepšiť súčasné systémy označovania a rozšíriť ich o sociálnu zodpovednosť (pokiaľ ju už nezohľadňujú).

1.7 Okrem toho by sa mali zlepšovať poznatky o už existujúcich systémoch a podnikoch, ktoré ich používajú, a ďalšie podniky by sa mali podnecovať, aby ich uplatňovali, namiesto toho, aby sa zavádzal ďalší systém, na ktorý si spotrebiteľia a podniky budú musieť najprv zvyknúť. Okrem toho by sa malo uvažovať o komunikačnej činnosti zameranej na európsku značku, aspoň v strednodobom horizonte, s cieľom zvýšiť informovanosť spotrebiteľov a občanov.

1.8 Ak sa má niekedy nejaká značka zaviesť, v záujme zabránenia narušeniu hospodárskej súťaže by sa európska sociálna značka nemala príliš odchyľovať od medzinárodne uznávanej standardizácie, ale mala by obsahovať typický európsky aspekt – rešpektovanie sociálnych práv.

2. Úvod

2.1 Výbor Európskeho parlamentu pre zamestnanosť a sociálne veci navrhol zaviesť v roku 2013 pilotný projekt týkajúci sa európskej sociálnej značky, ale dokument rozpočtového výboru Európskeho parlamentu o pilotných projektoch

bol v októbri prijatý bez akéhokoľvek odkazu na tento návrh⁽¹⁾. Vzhľadom na túto novú situáciu sa toto stanovisko zameria v prvom rade na poskytnutie praktických podnetov k navrhovanému projektu.

2.2 Návrh je postavený na myšlienke prispieť k vytvoreniu sociálnejšej Európy, v ktorej sa budú minimálne sociálne a pracovné normy účinnejšie uplatňovať. Cieľom je podnecovať vytváranie pracovných miest, podporovať zamestnanosť mladých ľudí a bojovať proti chudobe prostredníctvom zavedenia progresívneho systému oceňovania vo forme „európskej sociálnej značky“.

2.3 Žiadosť Európskeho parlamentu adresovaná EHSV sa konkrétne týka otázky a) aký vplyv a prínos by táto značka mala v rôznych oblastiach politiky, b) aký typ podnikov by mal o ňu záujem na základe dobrovoľnosti, c) aké sú možnosti vytvorenia progresívnej značky, d) aké kritéria by museli byť splnené na získanie značky a e) čo by bolo potrebné urobiť na zvýšenie informovanosti o tejto značke.

2.4 Zámerom výboru pre zamestnanosť je, aby bola sociálna značka dobrovoľná a bezplatná. Návrh je určený všetkým podnikom v EÚ, ale zameriava sa najmä na MSP⁽²⁾ a VMP⁽³⁾. Cieľom je vytvoriť sociálne zodpovednejšiu Európu zabezpečením vysokých sociálnych noriem vo všetkých podnikoch v EÚ. Cieľom návrhu je tiež zosúladiť súčasné systémy označovania a určiť potenciálne zlepšenia prostredníctvom hodnotiacej stupnice. Na základe zoznamu sociálnych kritérií sa má posúdiť interná sociálna zodpovednosť podnikov udelením rôznych úrovni sociálnej značky.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Podľa názoru EHSV je úsilie o posilnenie sociálneho rozmeru a sociálnych hodnôt v Európe dôležité, ale mal by sa zväziť **prínos, načasovanie a zameranie tohto projektu** a zohľadniť prebiehajúce iniciatívy v príslušných oblastiach. EHSV by preto privítal jasnejšie zdôvodnenie toho, akú pridanú hodnotu takáto iniciatíva prinesie a pre koho, a aký bude mať prínos pre legislatívu EÚ.

3.2 EHSV nedávno vo svojom stanovisku o sociálnej zodpovednosti podnikov⁽⁴⁾ uviedol, že SZP je koncepciou trvalo udržateľného rozvoja. V tomto stanovisku zdôraznil, že je potrebné ujasniť pojmy „sociálna zodpovednosť“ (len na pracovisku) a „spoločenská zodpovednosť“ (aktivity mimo pracoviska).

3.3 Keďže návrh sociálnej značky predložený výborom pre zamestnanosť sa podľa tejto definície zjavne vzťahuje na

„sociálnu zodpovednosť“, pretože je určený všetkým podnikom v rámci EÚ, je potrebné zohľadniť prebiehajúcu prácu Komisie týkajúcu sa stratégie EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov z roku 2011⁽⁵⁾, ktorá sa už podobnými aspektmi zaoberá.

3.4 Ako EHSV už v minulosti konštatoval, je dôležité zdôrazniť, že sociálna zodpovednosť podnikov **nesmie v žiadnom prípade nahradiť sociálne práva zaručené legislatívnymi alebo medzinárodnými nástrojmi**, za ktoré sú v prvom rade zodpovedné štáty a vlády. Veľa podnikov navyše dobrovoľne berie na seba väčšiu zodpovednosť, a preto je dôležité podčiarknuť, že prevzatie väčšej sociálnej zodpovednosti nad rámec zákonných požiadaviek by sa malo oceniť a podporovať. EHSV zastáva názor, že každý podnik musí nájsť vlastný spôsob, ako prejať sociálnu zodpovednosť aj mimo rámca právnych nástrojov. Sociálna značka na účely sociálnej zodpovednosti podnikov v sebe skrýva riziko, že prioritou už nebude sociálna inovácia, ale snaha splniť požiadavky na získanie certifikátu.

3.5 Myšlienka zaviesť sociálnu značku sa objavila už skôr, a to v súvislosti s prácou Komisie v oblasti sociálnych podnikov, ktorou sa EHSV aktívne zaoberal vo viacerých svojich stanoviskách⁽⁶⁾. Oznámenie „Na ceste k Aktu o jednotnom trhu“⁽⁷⁾ sa zmieňuje o označovaní v súvislosti so sociálnym podnikaním a sociálnymi podnikmi. Komisia na túto kľúčovú iniciatívu neskôr nadviazala v oznámení „Iniciatíva pre sociálne podnikanie“⁽⁸⁾, ktorého cieľom je zlepšiť možnosti sociálnych podnikov pôsobiť, konkurovať a rásť za rovnakých podmienok ako ostatné podniky. Jedným z návrhov tejto iniciatívy bolo vytvoriť verejnú databázu značiek a certifikácií s cieľom umožniť zainteresovaným stranám lepšie pochopiť a porovnať rozličné formy označovania sociálnych podnikov v rámci EÚ. Komisia tiež zamýšľa v dohľadnom čase iniciovať štúdiu zameranú na sociálne podniky, s cieľom zmapovať existenciu sociálnych značiek a ich foriem, ako aj iné špecifické znaky, pravidlá a modely týchto podnikov.

3.6 EHSV sa preto domnieva, že **nadchádzajúce mapovanie, ako sa uvádza v „Iniciatíve pre sociálne podnikanie“**, sa musí uskutočniť pred vypracovaním širšej definície sociálneho označovania podnikov, a **nezávisle od neho**. Podľa názoru EHSV sa táto začatá činnosť musí dokončiť pred tým, než sa začne uvažovať o rozsiahlejšom systéme udeľovania značiek, pretože mapovanie existujúcich systémov značiek pre sociálne podniky by mohlo poskytnúť cenné informácie týkajúce sa možností a výhod rozsiahlejšieho systému. Okrem toho by sa iným podobným iniciatívam, ako je napr. zohľadňovanie sociálnych aspektov pri verejnom obstarávaní, nové značky v oblasti SZP a sociálna značka a platformy odvetví v oblasti sociálneho označovania podnikov, mala dať možnosť vyzrieť pred tým, než sa začne s novými aktivitami.

(1) Výbor Európskeho parlamentu pre rozpočet, 4. októbra 2012.

(2) Malé a stredné podniky.

(3) Veľmi malé podniky.

(4) Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 77.

(5) COM(2011) 681 final.

(6) Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 1a Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 44.

(7) COM(2010) 608 final.

(8) COM(2011) 682 final.

3.7 EHSV by chcel zdôrazniť, že je dôležité jasne rozlišovať medzi návrhom výboru pre zamestnanosť (týkajúcim sa sociálnej zodpovednosti podnikov) a iniciatívou pre sociálne podnikanie: majú rôzne ciele, a preto k nim treba odlišne pristupovať. EHSV preto žiada výbor pre zamestnanosť, aby vo svojom návrhu zväzil používanie iného pojmu, aby sa **predišlo ďalšiemu zmätku v terminológii**. Tento návrh podporuje aj tá skutočnosť, že v oblasti sociálneho podnikania už existujú uznávaní aktéri, ktorí sú oprávnení používať takýto pojem ako označenie sociálneho podniku, napr. „Social Enterprise Mark“⁽⁹⁾.

4. Osobitné pripomienky k otázkam výboru pre zamestnanosť

4.1 Cieľom navrhovaného pilotného projektu sociálnej značky je povzbudiť podniky, aby vo svojom úsilí stať sociálne zodpovednejšími išli nad rámec svojich zákonných povinností. Táto iniciatíva je mimoriadne dôležitá, výbor si však kladie otázku, či by takáto európska sociálna značka nebola v súčasnej hospodárskej situácii príliš zložitá v porovnaní s jej prínosom. Politickým cieľom návrhu je podporiť vytváranie pracovných miest a zamestnanosť mladých ľudí a bojovať proti chudobe. Všetky tieto oblasti sú pre Európu veľmi dôležité, ale EHSV sa domnieva, že spojitost medzi nimi a dobrovoľnou sociálnou značkou je príliš slabá na to, aby bola účinná. Podľa názoru EHSV sa tieto ciele účinnejšie dosiahnu v prvom rade prostredníctvom prísnejších a lepšie uplatňovaných právnych predpisov a obnovenej a posilnenej otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti.

4.2 EHSV tiež považuje za dôležité poukázať na to, že návrhy v tejto oblasti musia vychádzať z predpokladu, že silné a konkurencieschopné podniky sú kľúčom k dosahovaniu hospodárskeho rastu, a tým k vytváraniu udržateľných podmienok pre lepšie sociálne normy.

4.3 Návrh obsahuje aj postupný a progresívny „systém hodnotenia“ založený na tom, ako dobre podnik spĺňa rôzne sociálne kritériá, ako je napr. primeraný plat, sociálne zabezpečenie, zdravotná starostlivosť, rovnosť žien a mužov, starostlivosť o deti, práca na diaľku atď. Vzhľadom na pretrvávajúcu hospodársku krízu a veľké problémy, ktorým niektoré krajiny čelia, sa EHSV obáva toho, že v súčasnej situácii takýto progresívny systém hodnotenia **zväčší priepasť medzi rôzne veľkými podnikmi a členskými štátmi EÚ, namiesto toho, aby sa posilnila súdržnosť**. Progresívny systém hodnotenia nebude plniť svoj účel, pokiaľ nebude koncipovaný tak, aby bol vhodný nielen pre veľké nadnárodné spoločnosti, ale aj – a to najmä – pre malé a stredné podniky a veľmi malé podniky.

4.4 Okrem toho, značka je užitočná iba vtedy, keď je známa a uznávaná. O malých a stredných podnikoch, ako aj veľmi malých podnikoch, ktorým bola udelená značka, by sa mali viesť informačné kampane s cieľom vyzdvihnúť ich angažovanosť. Treba preto podrobne prediskutovať, čo sa považuje za

sociálny pokrok, a to s ohľadom na subsidiaritu v tejto oblasti a tiež s ohľadom na rôzne tradície a modely vnútroštátnych systémov sociálnej starostlivosti a sociálneho zabezpečenia. **Tento dialóg sa musí viesť so sociálnymi partnermi a ďalšími zainteresovanými stranami**, ako sú združenia spotrebiteľov, a to tak na úrovni EÚ, ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov.

4.5 V rámci úsilia EÚ o uľahčenie zakladania a fungovania podnikov sa zaviedlo veľa opatrení zameraných na zjednodušenie a na podporu rastu v snahe zabrániť oslabovaniu sociálnej zodpovednosti podnikov, sociálnych práv zamestnancov alebo možností dosiahnuť rast a konkurencieschopnosť podnikov. Hoci v oblasti práv je potrebné vykonať ešte veľa práce, EHSV pochybuje o tom, že dobrovoľný systém bude účinný pri zlepšovaní sociálnej zodpovednosti. Upozorňuje tiež na to, že hoci je systém označovania bezplatný, bude si **vyžadovať finančné prostriedky**, ktoré by podniky, ktoré už sú pod tlakom súčasnej krízy, mohli lepšie využiť.

4.6 V rámci úsilia o zlepšenie sociálnej zodpovednosti je tiež potrebné posúdiť, na koľkých úrovniach je podnik zodpovedný za sociálne práva, napr. pokiaľ ide o spoluprácu s dodávateľmi z krajín mimo EÚ. Pokiaľ nebude jasno v tejto otázke zodpovednosti, nebude môcť vzniknúť dôvera v túto značku. Pozornosť by sa mala venovať aj **možnému vplyvu na obchod a dovozov**.

4.7 Ďalšou dôležitou otázkou, ktorú treba nastoliť, je **legitimita potenciálne štandardizovanej značky**. Predchádzajúce skúsenosti ukázali, že podobné relatívne normatívne iniciatívy prichádzajúce zhora majú vo všeobecnosti len malý vplyv na organizácie spotrebiteľov alebo iné zainteresované subjekty, čo je však predpokladom toho, aby mala značka nejaký účinok. V tejto súvislosti je Fairtrade⁽¹⁰⁾ dobrým príkladom toho, ako spotrebiteľia sami prevzali iniciatívu na zavedenie značky, a mohol by slúžiť ako návod. Podrobnejšie by sa mali analyzovať aj príklady systémov označovania, ktoré riadne nefungovali⁽¹¹⁾.

4.8 Je dôležité zväziť, ako vybudovať dôveru v novú značku. Z hľadiska spotrebiteľov je už súčasná situácia mätúca: existujú rôzne systémy označovania, z ktorých mnohým je ťažké porozumieť a je nemožné ich všetky poznať. Vytvoriť ďalší nový systém a žiadať od spotrebiteľov, aby si informovane vybrali, by boli prehnane očakávania. Namiesto zavádzania novej sociálnej značky by bolo vhodné **pouvažovať o rozšírení súčasných systémov označovania o aspekt sociálnej zodpovednosti** (pokiaľ ho už nezohľadňujú). To isté platí pre schopnosť značky zvýšiť dôveru investorov. Napríklad Komisia na základe iniciatív týkajúcich sa sociálnych investícií vypracuje usmernenia pre zlepšenie informovania o výsledkoch dosiahnutých v sociálnom podnikaní. EHSV vyzdvihol tento prístup ako zásadný prvok v súvislosti s investíciami do sociálneho podniku⁽¹²⁾, a v tejto iniciatíve by sa mal zohľadniť.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ Napr. belgická sociálna značka a francúzska sociálna a environmentálna značka.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 55.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Pozornosť by sa mala venovať aj ťažkostiam spojeným s vytvorením komplexného systému na európskej úrovni, najmä zo sociálneho, technického a praktického hľadiska. Existujú už rôzne systémy certifikácie pre rozličné typy sociálnych značiek, z ktorých väčšina prispela k zviditeľneniu sociálnych otázok a ich významu v rámci podnikov⁽¹³⁾. V súvislosti s návrhom výboru pre zamestnanosť by sa osobitná pozornosť mala venovať norme ISO 26000⁽¹⁴⁾, ktorá sa vzťahuje na väčšinu kritérií zahrnutých do návrhu a ku ktorej už mnoho podnikov pristúpilo. Existuje tiež mnoho ďalších rôznych zavedených medzinárodných noriem⁽¹⁵⁾. V rámci pilotného projektu by sa preto malo vyhodnotiť, či je užitočné vytvoriť ďalší systém označovania alebo či by nebolo **lepšie zvýšiť informovanosť podnikov o existujúcich systémoch a nabádať podniky, aby ich používali** a posilniť tieto systémy napr. prostredníctvom ukazovateľov zlepšovania.

4.10 V záujme zabránenia narušaniu hospodárskej súťaže by sa európska sociálna značka nemala príliš odchyľovať od medzinárodne uznávanej štandardizácie, mala by však obsahovať typický európsky aspekt – rešpektovanie sociálnych práv.

4.11 Mnohé z navrhovaných kritérií sociálnej značky sú predmetom sociálneho dialógu, oblastí rokování, v ktorých rozhodujú sociálni partneri alebo platných vnútroštátnych právnych predpisov, čo znamená, že by nebolo vhodné tieto kritériá vrstviť. EHSV poukazuje na to, že v rámci sociálneho dialógu boli podporené osvedčené postupy a vypracované usmernenia v tejto oblasti, keďže sociálna zodpovednosť podnikov prispieva k sociálnemu dialógu a dopĺňa ho.

4.12 Vytvoriť zoznam sociálnych kritérií, ktoré sú vhodné pre všetky typy podnikov, situáciu v každej krajine a podmienky, je zložité a náročné. Popri právnych predpisoch Spoločenstva existuje v súčasnosti celý rad vnútroštátnych systémov a tradícií týkajúcich sa týchto sociálnych výhod, ako sú napr. systémy starostlivosti o deti, rodičovská dovolenka, zdravotná starostli-

vosť, minimálna mzda atď. Pilotný projekt by preto mal pri hodnotení užitočnosti značky **brať do úvahy otázky subsidiarity**, ktoré vyvstanú, ako aj navrhované kritériá.

4.13 V záujme vybudovania dôvery v značku je nevyhnutné nielen zvýšiť informovanosť medzi podnikmi, investormi a spotrebiteľmi, ale vytvoriť aj účinný **monitorovací systém**. Značka poskytuje iba momentálny obraz o tom, ako dobre plnil podnik kritériá v čase podania svojej žiadosti. Bez nezávislého orgánu zodpovedného za certifikáciu, monitorovanie a lehoty si značka nebude môcť vybudovať žiaducu dôveru alebo dosiahnuť sociálny pokrok. V tejto súvislosti treba zohľadniť aj riziko zneužívania a nezrovnalostí, ako aj postup na vylúčenie podniku. Vytvorenie vhodného monitorovacieho postupu si bude vyžadovať zdroje a byrokráciu, a preto je dôležité zväziť očakávaný sociálny prínos v porovnaní so zvýšenou byrokráciou a zložitou.

4.14 EHSV pochybuje o tom, či je rozumné vytvoriť systém označovania, ktorý má zahŕňať všetky odvetvia a členské štáty v Európe. Medzi podnikmi existujú výrazné rozdiely v ich schopnosti dosiahnuť navrhované ciele, a preto nie je možné zriadiť taký orgán posudzovania, ktorý by bol spravodlivý ku všetkým. Preto výbor namiesto toho navrhuje vypracovať **jeden aspekt širšej koncepcie sociálnej zodpovednosti podnikov**, podľa ktorého by sa značka vzťahovala na rôzne činnosti a postupy, a nie na samotné podniky.

4.15 EHSV preto zdôrazňuje, že ak by sa niekedy v tejto oblasti uskutočnil pilotný projekt, na jeho prípravu by sa mala podieľať **cieľová skupina, ktorej je značka určená**. Bolo by užitočné uskutočniť štúdiu s cieľom objasniť hlavné prvky sociálnej značky, napr. monitorovanie, obdobie platnosti, odňatie značky, intervaly hodnotenia, ukazovatele zlepšenia atď. Cieľom pilotného projektu by tiež malo byť určiť, či je európska sociálna značka uskutočniteľná a užitočná na dosiahnutie požadovaných výsledkov.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Napr. Global Compact, EMAS, Business Social Compliance Initiative, Global Reporting.

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti, trojstranné vyhlásenie MOP, iniciatíva OSN Global Compact.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

486. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 16. A 17. JANUÁRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akt o jednotnom trhu II – Spoločne za nový rast“

COM(2012) 573 final

(2013/C 76/05)

Spravodajca: **pán SIECKER**Pomocní spravodajcovia: **pani FEDERSPIEL, pán VOLEŠ**

Európska komisia sa 19. decembra 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akt o jednotnom trhu II – Spoločne za nový rast“

COM(2012) 573 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 162 hlasmi za, pričom 24 členovia hlasovali proti a 18 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor pripomína⁽¹⁾, že jednotný trh je ústredným prvkom európskej integrácie, ktorý môže mať hmatateľný prínos pre európske subjekty a zaistiť udržateľný rast európskym ekonomikám. V súčasnej hospodárskej kríze je fungujúci jednotný trh zameraný na budúcnosť nielen žiaduci, ale aj zásadný pre politickú a hospodársku budúcnosť Európskej únie.

1.2 Vzhľadom na prebiehajúcu hospodársku krízu a okrem iného aj na vplyv deregulácie finančných trhov na rozpočty členských štátov, reálnu ekonomiku, chudobu a zamestnanosť v EÚ⁽²⁾ sa optimistický tón, v ktorom oznámenie Komisie hovorí o uskutočňovaní jednotného trhu, zdá byť nevhodný.

EHSV sa domnieva, že Komisia nevenovala dostatočnú pozornosť neplánovaným negatívnym vedľajším účinkom jednotného trhu. Prehnané a demonštratívne prehlásenia o úspechu, ktoré sú pritom predčasné, môžu občanov EÚ iba frustrovať. Dôsledkom by namiesto novej dynamiky mohlo byť ďalšie oslabenie jednotného trhu. Komisia by mala zaujať realistickejší prístup a komunikovať vyváženým spôsobom.

1.3 Lepšie fungovanie jednotného trhu prostredníctvom starých a nových usmernení je ohrozené masívnym zvýšením počtu nezamestnaných na 28 miliónov, pričom nezamestnanosť v EÚ postihuje najmä mládež. Stovky tisíce malých a stredných podnikov zbankrotovalo a viac ako 120 miliónom obyvateľov, t. j. približne 25 % populácie EÚ, hrozí chudoba a sociálne vylúčenie. Tieto faktory významne ovplyvňujú dopyt a spotrebu v EÚ. EÚ a členské štáty musia popri kľúčových opatreniach vystupňovať svoje úsilie na prekonanie finančnej, hospodárskej a rozpočtovej krízy a rozvinúť potenciál jednotného trhu.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 99.

⁽²⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-03122012-AP/EN/3-03122012-AP-EN.PDF

1.4 EHSV vyzýva Európsky parlament, Európsku komisiu a Radu, aby nepoľavovali z kvality legislatívnych návrhov, ale zároveň konali rýchlo, aby sa zabezpečilo prijatie týchto návrhov pred koncom funkčného obdobia Parlamentu a Komisie na jar 2014. EHSV by rozhodne privítal urýchlenú realizáciu opatrení navrhovaných v oznámení o správe jednotného trhu, aby sa zlepšilo celkové uplatňovanie pravidiel EÚ.

2. Všeobecné pripomienky: „Pre vysoko konkurencieschopné sociálne trhové hospodárstvo“

2.1 Komisia definovala druhú fázu aktu o jednotnom trhu prostredníctvom 12 nových kľúčových opatrení na zlepšenie jeho fungovania. EHSV víta skutočnosť, že Komisia ho pred zverejnením oznámenia konzultovala a že v Akte o jednotnom trhu II prebrala niektoré z jeho odporúčaní. Lutuje však, že sa tentoraz neuskutočnila oficiálna verejná konzultácia, pričom v neoficiálnej konzultácii neboli v rovnakej miere oslovené relevantné zainteresované subjekty.

2.2 Napriek tomu, že jednotný trh od svojho vzniku pozitívne prispel k hospodárskemu rastu a tvorbe nových pracovných miest, nie všetky zainteresované subjekty, či už sú to podniky, zamestnanci, spotrebiteľia, občania a iní, mali možnosť v plnej miere využiť jeho potenciál. Komisia hovorí o vytvorení nových 2,77 miliónov pracovných miest, nehovorí však o neistej povahe niektorých z týchto pracovných miest⁽³⁾. Vieme, že od jari 2008, kedy dôsledky hospodárskej krízy pocítila celá Európa, zaniklo približne 10 miliónov pracovných miest a zdá sa, že koniec tejto recesie je v ešte nedohľadne⁽⁴⁾.

2.3 Hoci Komisia naznačuje, ktoré hlavné zásady ju viedli k týmto rozhodnutiam (program lepšej právnej regulácie, náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ atď.), nie všetkým európskym inštitúciám je vždy jasné, prečo sú niektoré rozhodnutia natoľko naliehavé. Napríklad v súvislosti s mobilitou pracovníkov Komisia ohlasuje iniciatívu spojenú s portálom EURES, zatiaľ čo Rada v tejto oblasti ešte nepodnikla iné podstatné kroky.

2.4 EHSV sa domnieva, že Komisia nevenovala dostatočnú pozornosť neželaným negatívnym vedľajším účinkom jednotného trhu. Regulácia finančných trhov EÚ bola príliš slabá na

to, aby odstránila nedostatky dohľadu a zabránila takému druhu podnikania, ktoré sa zameriava na krátkodobý záujem privilegovanej skupiny akcionárov. Väčšiu pozornosť treba venovať zlepšeniu riadenia podnikov. Najvyššou prioritou by malo byť zvýšenie transparentnosti a posilnenie zodpovednosti, aby sa zaistilo, že jednotný trh prispeje k rozvoju právneho prostredia, ktoré rešpektuje oprávnené záujmy všetkých zainteresovaných subjektov.

2.5 Za povšimnutie stojí neochvejnnosť, s akou Komisia tvrdí, že týchto 12 nových hybných síl prispeje k rastu, zvýšeniu zamestnanosti a posilneniu dôvery v jednotný trh. Podľa názoru EHSV dejiny zavádzania jednotného trhu ukazujú, že niektoré opatrenia prijaté v minulosti mali v krátkodobom časovom horizonte značný efekt. Prehnané a demonštratívne prehlásenia o úspechu, ktoré sú pritom predčasné, môžu občanov EÚ iba frustrovať, najmä ak chýbajú presvedčivé dôkazy z posúdení vplyvu. Dôsledkom by namiesto novej dynamiky mohlo byť ďalšie oslabenie jednotného trhu⁽⁵⁾. Komisia by mala zaujať realistickejší prístup a komunikovať vyváženým tónom.

2.6 Akty o jednotnom trhu I a II bohužiaľ nezdôrazňujú, že je dôležité zabezpečiť dôveru v súvislosti s presadzovaním práv. EHSV stále netrpezlivo očakáva, kedy budú mať európski spotrebiteľia k dispozícii účinný nástroj na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu. Liberalizácia trhov a zvyšovanie konkurencie sú síce kľúčovými cieľmi politiky jednotného trhu a významne prispievajú k možnosti spotrebiteľov slobodne si vybrať, avšak spotrebiteľia potrebujú tiež stabilný rámec práv na ochranu pri nákupe tovarov a služieb a na účinné presadzovanie týchto práv. Viaceré štúdie dospeli k záveru, že uplatňovanie jednotlivých nástrojov EÚ je pomalé a ich presadzovanie je stále pomerne slabé, najmä v cezhraničných situáciách. Komisia by mala preto bezodkladne navrhnúť záväzné opatrenia v súvislosti s novými nástrojmi presadzovania.

2.7 Bohužiaľ iba jedna z dvanástich iniciatív je označovaná ako spotrebiteľské opatrenie napriek skutočnosti, že na každodenný život európskych spotrebiteľov má významný dosah viacero hybných síl⁽⁶⁾. Dúfame, že to neodráža všeobecný postoj Komisie k spotrebiteľskej politike. Je dôležité, aby sa v záujme vytvorenia jednotného trhu, ktorý by bol prínosom pre všetkých, zachovalo široké zameranie a spotrebiteľia neboli vnímaní len ako doplnok obchodnej politiky, ale ako nezávislí

⁽³⁾ FLASH-IT, Policy Research Alert 5 – Employment, október 2012.
⁽⁴⁾ Tlačová správa Eurostatu z 31. októbra 2012.

⁽⁵⁾ Monti 2010: „Oslabilo by to základ hospodárskej integrácie, ako aj rastu a zamestnanosti v celej EÚ v čase, keď si rozvoj nových svetových veľmocí a prehlbenie problémov so životným prostredím vyžadujú súdržnú EÚ viac, ako kedykoľvek predtým, a to v záujme európskych občanov i účinného globálneho riadenia“.

⁽⁶⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. júna 2012 „Akt o jednotnom trhu: Ďalšie kroky k rastu“.

aktéri (pozri správy Montiho a Grecha). EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že jednotný trh má ešte aj po 50 návrhoch a prvých 12 hybných silách nevyužitý potenciál. Z hľadiska spotrebiteľov by však Komisia mohla a mala klásť väčší dôraz na uprednostňovanie iniciatív orientovaných na spotrebiteľov, ako už výbor uviedol v jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk (7).

2.8 EHSV tiež prekvapuje, ako málo si Komisia v tomto oznámení uvedomuje význam sociálneho partnerstva. Sebavedomie a dôveru nemožno obnoviť, ak sa zapojenie sociálnych partnerov do politiky EÚ obmedzí na oblasť pôsobnosti GR pre zamestnanosť. Rovnako je potrebná konzultácia so sociálnymi partnermi v súvislosti s rôznymi aktivitami v rámci GR pre vnútorný trh a služby.

2.9 Ako EHSV uviedol vo svojich predchádzajúcich stanoviskách, akýkoľvek návrh na cezhraničné spotrebiteľské transakcie by sa mal realizovať postupne, začínajúc s medzinárodnými obchodnými zmluvami o predaji medzi podnikmi (B2B) ako pilotnými projektmi. Kým nebude prijatý akéhokoľvek návrh týkajúci sa transakcií medzi podnikmi a spotrebiteľmi (B2C), nemala by sa ďalej rozvíjať žiadna iniciatíva v oblasti nezáväzných opatrení týkajúcich sa medzinárodných obchodných zmlúv o predaji.

3. Prvých 12 hybných síl a chýbajúce prvky – súčasný stav

3.1 Komisia už predstavila 11 z 12 legislatívnych návrhov na kľúčové opatrenia a výbor k týmto návrhom vydal stanovisko (8). EHSV vyzýva Európsky parlament, Európsku Komisiu a Radu, aby konali rýchlo, no nepoľavovali z kvality legislatívnych návrhov s cieľom zabezpečiť prijatie týchto návrhov pred koncom funkčného obdobia Európskeho parlamentu a Komisie na jar 2014. Členské štáty by mali správne implementovať a presadzovať prijaté právne predpisy, aby sa zaručili rovnaké podmienky pre všetkých, a prekážky založené na neoprávnených a diskriminačných základoch sa musia odstrániť, aby mohol jednotný trh riadne fungovať.

3.2 Stiahnutie tzv. nariadenia Monti II nerieši problémy, ktoré spôsobil rozsudok Európskeho súdneho dvora v súvislosti s vysielaním pracovníkov. Túto situáciu je nutné vyriešiť, pretože bráni pracovníkom plne využívať svoje práva. Komisia by mala zabezpečiť, aby hospodárske slobody neobmedzovali základné sociálne práva. Mala by tiež zvážiť predloženie návrhu protokolu o sociálnom pokroku, ktorý by bol priložený k európskym zmluvám. Tento protokol by mal objasniť vzťah medzi základnými sociálnymi právami a hospodárskymi trhovými slobodami a potvrdiť, že jednotný trh sám o sebe nie je cieľom, ale bol vytvorený so zámerom dosiahnuť sociálny pokrok pre všetkých občanov EÚ (čiže vykonávanie článku 3 ods. 3 konsolidovaného znenia Zmluvy o Európskej únii). Rovnako by mal

objasniť, že hospodárske slobody a pravidlá hospodárskej súťaže nemôžu byť nadradené základným sociálnym právam a sociálnemu pokroku a v žiadnom prípade sa nesmú interpretovať ako udelenie podnikom práva obchádzať a vyhýbať sa dodržiavaniu zákonov a predpisov členských štátov v sociálnej sfére a v oblasti zamestnanosti resp. viesť nekalý konkurenčný boj v oblasti miezd a pracovných podmienok.

3.3 EHSV označil viacero opatrení, ktoré chýbali v Akte o jednotnom trhu I a ktoré by podľa jeho názoru zvýšili dôveru občanov. Medzi chýbajúce opatrenia patrí revízia smernice o autorských právach, poplatky za autorské práva, neutralita internetu, protokol o sociálnom pokroku, mikropodniky a rodinné podniky, opatrenia na podporu zakladania nových podnikov a rozširovanie existujúcich podnikov, nadmerné zadlženie a medzibankové prevody s cieľom zlepšiť fungovanie jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA).

4. Dvanásť nových hybných síl

4.1 Doprava

EHSV víta opatrenia na zlepšenie prepojenia jednotného trhu v oblasti železničnej, námornej a leteckej dopravy, avšak domnieva sa, že v tejto oblasti chýba celistvý prístup, keďže návrh Komisie neobsahuje opatrenia týkajúce sa služieb železničnej nákladnej dopravy, cestnej dopravy, ktorá predstavuje najväčší segment nákladnej a osobnej dopravy, a ani multimodálnej dopravy ako spôsobu optimalizácie účinnosti dopravy.

4.1.1 Železničná doprava

Spôsob, akým sa definuje a presadzuje privatizácia železničnej dopravy, nevystihuje skutočnosť, že vo významných regiónoch Európy je potrebné zohľadniť iné ako čisto hospodárske dôvody, aby sa zachovala funkčná verejná doprava. Zavedenie ziskovosti ako jediného kritéria by mohlo oslabiť verejnú úlohu železničných dopravných sústav. Posudzovať úspešnosť či neúspešnosť privatizácie výhradne na základe úspor nie je postačujúce. Najdôležitejším kritériom by mala byť kvalita a bezpečnosť pre zamestnancov a širokú verejnosť.

4.1.2 Lodná doprava

Skutočný jednotný trh v lodnej doprave možno dosiahnuť iba zabezpečením rovnakých podmienok, aké majú ostatné spôsoby dopravy. To znamená rozhodným spôsobom sa zamerať na administratívne – čiže colné – zjednodušenie v lodnej doprave v rámci EÚ. K tovarom z Únie by sa malo pristupovať inak ako k tovarom z tretích krajín (najmä pokiaľ ide o využívanie elektronického vyhlásenia), aby sa odstránili byrokratické prekážky a zodpovednosť presunula na prepravcov. V podstate to znamená, že tovary, ktoré prešli kontrolou pri dovoze do EÚ nemusia byť znovu podrobené kontrole v ďalšom cieľovom prístave v EÚ.

(7) Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 165.

(8) Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 99.

Pomohlo by to tiež vytvoriť námornú dopravu bez bariér v rámci EÚ a zároveň vybudovať prepotrebné námorné diaľnice, t. j. kľúčové námorné trasy medzi prístavmi EÚ v kombinácii s inými druhmi dopravy. EHSV v súčasnosti pripravuje stanovisko o modrom raste a začiatkom roku 2013 predloží praktické návrhy.

4.1.3 Letecká doprava

EHSV uznáva význam opatrení zameraných na riešenie súčasnej rozdrobenosti európskeho vzdušného priestoru, vyslovuje však poľutovanie nad skutočnosťou, že doteraz nebola predložená revízia nariadenia o právach cestujúcich v leteckej doprave ustanovujúceho systém náhrad a poskytovania pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov. Toto nariadenie EÚ treba objasniť a aktualizovať, pokiaľ ide o rozsah uplatňovania a interpretáciu určitých všeobecných ustanovení. EHSV tiež vyzýva Komisiu, aby predložila legislatívny návrh, ktorý bude vyžadovať, aby letecké spoločnosti zaručovali ochranu všetkých cestujúcich v prípade platobnej neschopnosti spoločnosti a zakročili proti rozširovaniu nespravodlivých zmluvných podmienok, chýbajúcej transparentnosti pri stanovovaní cien lístkov a ťažkostiam, ktorým spotrebiteľia čelia pri získavaní odškodnenia tým, že leteckým spoločnostiam stanoví povinnosť dodržiavať pravidlá alternatívneho systému riešenia sporov a rozhodnutia orgánov zodpovedných za leteckú dopravu v jednotlivých členských štátoch.

4.2 Energetika

V mnohých členských štátoch ešte z dôvodu nedostatku konkurencie neexistuje možnosť vybrať si z rozličných dodávateľov energie. V celej Európe sa treba naďalej usilovať zabezpečiť cenovú dostupnosť služieb, kvalitné vybavovanie sťažností, porovnateľnosť ponúk a cien, jednoduchú zmenu dodávateľa a transparentnosť poplatkov a zmluvných podmienok. EHSV žiada Komisiu a Radu, aby dôsledne dohliadali na maloobchodné trhy s energiou, a v prípade potreby urýchlili konali, aby sa zaistilo, že tretí energetický balíček sa bude účinne uplatňovať a bude prínosom pre občanov. Je dôležité, aby členské štáty transponovali príslušné ustanovenia z tretieho balíčka tak, aby pomohli zraniteľným skupinám občanov a zabránili energetickej chudobe vo svojej krajine. Zapojenie spotrebiteľov je nevyhnutným predpokladom úspešného zavedenia inteligentných meračov, ktoré môže poskytnúť potenciál energetickej účinnosti. Existuje však ešte mnoho nevyriešených otázok, napr. otázka, či potenciálne výhody vyvážia náklady pre spotrebiteľov, ako aj otázka ochrany údajov. Tieto problémy by sa mali v záujme všetkých spotrebiteľov energie vyriešiť čo najskôr.

4.3 Mobilita občanov

Komisia mobilitu výrazne podporuje. Mobilita ako taká však nie je sama o sebe cieľom. Opustiť rodnú zem nie je jednoduché

a porovnávanie s USA nie je vždy realistické. Pracovníci a samostatne zárobkovo činné osoby pôsobiace za hranicami svojej krajiny sa často stretávajú s neuznaním svojej kvalifikácie, dlhým pracovným časom, zlými pracovnými podmienkami, diskrimináciou, nespravodlivým zaobchádzaním a jazykovými bariérami. Zlepšenie pracovných podmienok a podpora rovnakého zaobchádzania by mali byť súčasťou aktívnej európskej politiky pracovného trhu. EHSV vyslovuje poľutovanie najmä nad skutočnosťou, že ani po viac ako 20 rokoch sa nepodarilo dosiahnuť pokrok v takej dôležitej otázke, akou je uznávanie odborných kvalifikácií⁽⁹⁾. V Európe by sa mala podporovať mobilita štážistov, učňov a mladých podnikateľov.

4.4 Prístup k financovaniu

Navrhované opatrenia na zabezpečenie prístupu k dlhodobým investičným fondom sú pozitívnym krokom. Nevyrieši to však problémy, s ktorými sa z dôvodu nedostatku prevádzkového kapitálu boria malé a stredné podniky. Malé a stredné podniky ako opora hospodárstva EÚ by napriek prísnyh pravidlám týkajúcim sa bankových rezerv nemali byť diskriminované v prístupe k financovaniu⁽¹⁰⁾. Výbor sa odvoláva na svoje predchádzajúce stanoviská o prístupe MSP k financovaniu⁽¹¹⁾. V tejto súvislosti odporúčame vytvoriť revolvingové nástroje s cieľom poskytnúť také úvery, aby sa malým a stredným podnikom uľahčil prístup k financovaniu bez potreby prehnaných záruk⁽¹²⁾. Záruky za tieto úvery by sa mali poskytovať zo zdrojov jednotlivých členských štátov alebo EÚ. Členské štáty by tiež mali zvážiť iné možnosti, napr. daňové prázdniny pre súkromných a rodinných investorov do začínajúcich malých a stredných podnikov a ich predlžovanie na určitý počet rokov, ako aj iné stimuly. Tieto opatrenia by mali dopĺňať návrh na voľný cezhraničný pohyb európskeho rizikového kapitálu, ktorý sa zameriava na inovatívne spoločnosti, ako sa to navrhuje v Akte o jednotnom trhu I. Nerieši to však nedostatok financovania pre ostatné malé a stredné podniky.

4.5 Podnikateľské prostredie

Návrh na modernizáciu právnych predpisov o konkurznom konaní je krokom správnym smerom z hľadiska zlepšovania podnikateľského prostredia, najmä ak je cieľom ponúknuť podnikateľom druhú šancu. Ešte stále však existuje príliš veľa byrokratických prekážok, ktoré malé a stredné podniky, a najmä mikropodniky, nedokážu prekonať. Žiadame Komisiu, aby pokračovala vo svojom úsilí znížiť administratívnu záťaž a stanoviť kvantitatívne a kvalitatívne ciele. V tejto súvislosti je neustále potrebné zlepšovať posúdenie vplyvu. Posudzovanie

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 103.

⁽¹⁰⁾ Pozri CRD IV.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 45.

⁽¹²⁾ Karta Széchenyi v Maďarsku, pozri na stránke: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.iapmei.pt%2Fconferencia%2F1_Laslo_Krisan.ppt&ei=DM29UKvHJNGRhQehsoGwDA&usq=AFQjCNHWIFTTA7fbjHyT1ShycR1qL7tKRQ

administratívnej záťaže sa doposiaľ príliš zameriavalo na samotné nariadenia, a aj preto bolo príliš technokratické. Právne predpisy členských štátov môžu byť motivované túžbou zachovať kvalitu poskytovanej služby, a preto by mohli byť v záujme verejného blaha, a teda nie nadbytočné⁽¹³⁾.

4.6 Služby

EHSV víta skutočnosť, že súčasťou Aktu o jednotnom trhu II je revízia smernice o platobných službách a zdôrazňuje, že primárnym cieľom revízie by mal byť rozvoj konkurencieschopného a funkčného európskeho platobného trhu, ktorý bude prínosom pre všetkých spotrebiteľov a podniky. Je osobitne dôležité sprístupniť platobné služby spotrebiteľom, ale zabezpečiť aj bezpečné, účinné a lacné poskytovanie týchto služieb. Revízia by mala zakázať zvyk účtovať spotrebiteľom dodatočné poplatky za využitie platobných metód medzi krajinami v EÚ. Používatelia inkasného systému by mali mať bezpodmienečné právo na refundáciu v prípade autorizovaných i neautorizovaných transakcií. Spotrebiteľia by mali mať silnú ochranu bez ohľadu na použitú platobnú metódu, pričom sa zohľadnia jestvujúce prísne pravidlá ochrany spotrebiteľov v niektorých členských štátoch. V tejto súvislosti by sa malo zvážiť množstvo výhod pre všetky zainteresované strany, ako aj potreba stanoviť primeranú výšku nákladov malých a stredných podnikov, ktoré ponúkajú tieto platobné spôsoby svojim zákazníkom. EHSV víta, že Komisia zamýšľa predložiť legislatívny návrh o multilaterálnych výmenných poplatkoch pri platbách kartou.

4.7 Digitálny jednotný trh

EHSV víta zámer Európskej komisie prijať spoločné pravidlá a tým znížiť náklady a zvýšiť účinnosť pri využívaní vysokorychlostnej komunikačnej infraštruktúry. EHSV podporuje návrh zlepšiť vysokorychlostné internetové pripojenie ako technickú podmienku rozšírenia elektronického obchodovania. Je dôležité prijať konzistentný model metodiky výpočtu nákladov, ktorý využívajú regulačné orgány členských štátov v celej EÚ, aby sa zaistilo, že náklady sú spravodlivé a vypočítané na základe tých istých noriem. Správne regulované telekomunikačné trhy musia spotrebiteľom zabezpečiť možnosť voľby. Ak sa novým operátorom nepodarí účinne dosiahnuť spravodlivý prístup k novej generácii prístupových sietí, kvalita výberu služieb pre individuálnych spotrebiteľov bude narušená alebo obmedzená. Na všetkých konkurentov by sa mali vzťahovať rovnaké podmienky prístupu k infraštruktúre a jestvujúce i nové subjekty na trhu by mali mať zaručený prístup k sieťam za rozumné ceny (t. j. založené na nákladoch).

4.8 Elektronická fakturácia vo verejnom obstarávaní

Podniky už dlho požadujú rozšírené využívanie elektronických faktúr, a to aj pri cezhraničných aktivitách. Preto dôrazne

podporujeme návrh zaviesť elektronickú fakturáciu ako všeobecné pravidlo pri verejnom obstarávaní. Elektronické formuláre by sa však mali využívať aj pri predkladaní ponúk, keďže ich nedostatočné využívanie je jedným z dôvodov, prečo sa iba nízky počet malých a stredných podnikov zapája do verejného obstarávania v iných členských štátoch (pozri tiež pracovný program Komisie na rok 2013)

4.9 Spotrebiteľia

4.9.1 Na trhu v EÚ sa ešte stále nachádzajú nebezpečné spotrebné výrobky, vrátane výrobkov so značkou CE, pričom tomuto ohrozeniu zdravia a bezpečnosti sa dá vyhnúť. EHSV preto víta, že Európska komisia navrhne balík opatrení týkajúcich sa bezpečnosti výrobkov, ktorého súčasťou bude nástroj dohľadu nad jednotným trhom pre všetky nepotravinárske výrobky, návrh novej smernice o všeobecnej bezpečnosti výrobkov a viacročný rámcový plán dohľadu nad trhom. Revízia by mala pomôcť objasniť, ako rôzne právne predpisy EÚ týkajúce sa bezpečnosti výrobkov na seba vzájomne pôsobia. Najmä zodpovednosť výrobcov je potrebné rozšíriť a objasniť. Úroveň presadzovania musí byť rovnaká v celej EÚ a takisto sa musí zabezpečiť účinnosť dohľadu nad trhom v celej EÚ.

4.9.2 Konkrétne sa treba zaoberať výrobkami príťažlivými pre deti a naďalej zachovať zákaz výrobkov imitujúcich potraviny. Politika EÚ musí predstavovať významný krok vpred v oblasti bezpečnosti a zdravia. Pozornosť by sa mala venovať aj nekalej konkurencii pre podniky v EÚ, ktoré musia dodržiavať pravidlá EÚ. Revízia smernice o všeobecnej bezpečnosti výrobkov by mala účinne predchádzať umiestňovaniu nebezpečných výrobkov na trh, čo si vyžaduje európsky systém dohľadu nad trhom, vrátane účinných kontrol na vonkajších hraniciach EÚ.

4.10 Sociálna súdržnosť a sociálne podnikanie

4.10.1 Návrhy uvedené pod touto hlavičkou predložila Komisia dosť neprirodzene. EHSV uznáva význam zamerania na boj proti ďalšiemu sociálnemu vylučovaniu a chudobe, najmä v tomto krízovom období. Sociálny podnik sa v tejto súvislosti zdôrazňuje ako kľúčový faktor v stratégii na prekonanie krízy. Absencia kľúčových opatrení zameraných na rozvoj a rast sociálneho hospodárstva a sociálnych podnikov je však sklamaním. Navrhované kľúčové opatrenie 12 nerieši narastajúce sociálne vylúčenie a chudobu v Európe. EHSV by preto odporučal jasné kľúčové opatrenie konkrétne zamerané na sociálny podnik, ktoré by vychádzalo z proaktívnych odporúčaní výboru, ktoré podľa jeho názoru lepšie riešia potrebu hlbšej sociálnej súdržnosti⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Pozri stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 109, bod 3.2.

⁽¹⁴⁾ Táto oblasť sa zdôrazňovala aj v stanovisku EHSV: Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 165.

4.10.2 EHSV víta návrh umožniť všetkým občanom EÚ prístup k bežnému platobnému účtu, zaistiť, aby boli poplatky za bankové účty transparentné a porovnateľné a uľahčiť zmenu bankového účtu. Dúfa, že Komisia tentoraz predloží záväzný právny predpis namiesto odporúčania z júla minulého roka, ktoré sa stretlo s vlnou kritiky vzhľadom na svoju dobrovoľnú povahu. EHSV konštatuje, že opatrenia zamerané na transparentnosť a porovnateľnosť poplatkov za bankové účty pre spotrebiteľov sú buď veľmi nedostatočné alebo vôbec neuspeli. Navrhovaný právny predpis EÚ by mal zabezpečiť, že všetci spotrebiteľia budú mať právo na prístup k bežnému platobnému účtu, a zároveň odstrániť všetky prekážky brániace zmene bankového účtu.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Tieto pozmeňovacie návrhy, ktoré získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté (článok 39 ods. 2 rokovacieho poriadku):

a) Bod 3.2 (pozmeňovací návrh 5)

„3.2 ~~Stiahnutie tzv. nariadenia Monti II nerieši problémy, ktoré spôsobil rozsudok Európskeho súdneho dvora v súvislosti s vysielaním pracovníkov. Túto situáciu je nutné vyriešiť, pretože bráni pracovníkom plne využívať svoje práva. Komisia by mala zabezpečiť, aby hospodárske slobody neobmedzovali základné sociálne práva. Mala by tiež zvažovať predloženie návrhu protokolu o sociálnom pokroku, ktorý by bol priložený k európskym zmluvám. Tento protokol by mal objasniť vzťah medzi základnými sociálnymi právami a hospodárskymi trhovými slobodami a potvrdiť, že jednotný trh sám o sebe nie je cieľom, ale bol vytvorený so zámerom dosiahnuť sociálny pokrok pre všetkých občanov EÚ (čže vykonávanie článku 3 ods. 3 konsolidovaného znenia Zmluvy o Európskej únii). Rovnako by mal objasniť, že hospodárske slobody a pravidlá hospodárskej súťaže nemôžu byť nadradené základným sociálnym právam a sociálnemu pokroku a v žiadnom prípade sa nesmú interpretovať ako udelenie podnikom práva obchádzať a vyhýbať sa dodržiavaniu zákonov a predpisov členských štátov v sociálnej sfére a v oblasti zamestnanosti resp. viesť nekvalitný konkurenčný boj v oblasti miezd a pracovných podmienok. Komisia predložila dva legislatívne návrhy zamerané na zlepšenie a posilnenie transpozície, vykonávania a praktického dodržiavania smernice o vysielaní pracovníkov. Cieľom prvého návrhu týkajúceho sa presadzovania smernice 96/71/ES je zvýšiť ochranu pracovníkov dočasne vyslaných do zahraničia zlepšením informácií, administratívnej spolupráce a kontrol, a stále sa o ňom diskutuje. Druhý návrh týkajúci sa výkonu práva uskutočniť kolektívnu akciu v rámci slobody usadiť sa a slobody poskytovať služby (Monti II) bol stiahnutý.~~

Pokiaľ ide o zásadu rovnocennosti základných sociálnych práv a hospodárskych slobôd, EHSV sa domnieva, že tento prístup musí byť zaručený predovšetkým primárnym právom. EHSV poukazuje na to, že už v 3. odôvodnení preambuly a konkrétne v článku 151 ZFEÚ je stanovený cieľ zlepšovať životné a pracovné podmienky tak, aby sa v záujme pokroku dosiahlo ich zosúladenie. Výbor dôrazne vyzýva na začlenenie protokolu o sociálnom pokroku do zmlúv s cieľom ukotviť zásadu rovnocennosti základných sociálnych práv a hospodárskych slobôd a prostredníctvom toho stanoviť, že hospodárske slobody ani pravidlá hospodárskej súťaže nesmú mať prednosť pred základnými sociálnymi právami, aby sa tak jasne stanovili dôsledky cieľov Únie dosiahnuť sociálny pokrok (1).“

Zdôvodnenie

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania o pozmeňujúcom návrhu:

Za: 77

Proti: 114

Zdržali sa: 11

(1) Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 74.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie, Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnené partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast“

COM(2012) 392 final

(2013/C 76/06)

Spravodajkyňa: **Daniela RONDINELLI**

Európska komisia sa 17. júla 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie, Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnené partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast“

COM(2012) 392 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 120 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa nazdáva, že vytvorenie Európskeho výskumného priestoru (EVP) je prioritným cieľom v záujme podpory rastu a hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja EÚ, ako aj vedeckej excelentnosti a súdržnosti medzi členskými štátmi, regiónmi a spoločnosťami. Politika financovania navrhnutá v programe Horizont 2020 by mala byť kľúčovým nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa.

1.2 Keďže EHSV v mnohých svojich stanoviskách⁽¹⁾ načrtoľ svoju predstavu o Európskom výskumnom priestore a už rozbehol diskusiu a podrobnejšiu výmenu názorov v tejto súvislosti s Komisiou, Európskym parlamentom a Radou, vníma toto oznámenie pozitívne.

1.3 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že jedným z prioritných cieľov Európskeho výskumného priestoru je rast. V období súčasnej vážnej hospodárskej a sociálnej krízy má táto skutočnosť mimoriadny význam pre európsku organizovanú občiansku spoločnosť.

1.4 EHSV sa nazdáva, že voľný pohyb výskumných pracovníkov, vedeckých poznatkov a technológií by sa mal stať „piatou slobodou“ na vnútornom trhu.

1.5 EHSV zastáva názor, že budovanie jednotného priestoru pre výskum je kontinuálny proces a dokončiť ho v roku 2014 je príliš ambiciózný cieľ, aj vzhľadom na úsporné opatrenia,

ktoré zavádzajú mnohé krajiny a v dôsledku ktorých sa znižujú národné investície do výskumu a inovácie.

1.6 EHSV víta návrh vytvoriť EVP skôr prostredníctvom posilneného partnerstva založeného na osvedčených postupoch, než cestou právnych predpisov. Znepokojuje ho však skutočnosť, že memorandá o porozumení podpísané s organizáciami majú dobrovoľný a neformálny charakter, ktorý nie je právne záväzný.

1.7 EHSV dúfa, že bude prejavená silná politická vôľa v záujme podpory účinných a konkurencieschopných vnútroštátnych výskumných systémov, ktoré budú môcť lepšie fungovať vďaka partnerskému hodnoteniu, ktoré by malo vychádzať z posúdenia kvality výskumného tímu, zainteresovaných štruktúr a dosiahnutých výsledkov.

1.8 Výbor sa domnieva, že výskum financovaný verejnými prostriedkami by sa mal prednostne zameriavať na oblasti, ktoré majú osobitný význam pre blaho európskych občanov, a že by sa z verejných zdrojov mali aj naďalej financovať projekty v oblasti silnej a všeobecne uznávanej európskej spolupráce.

1.9 EHSV žiada Komisiu a členské štáty, aby prijali všetky potrebné opatrenia na odstránenie prekážok, ktoré stoja v ceste vytvoreniu EVP a ktoré sú spojené s tým, že neexistuje európsky trh práce pre výskumných pracovníkov, ako aj s ich pracovnými podmienkami, mobilitou a systémom sociálneho zabezpečenia.

1.10 EHSV pripomína, že je naliehavé zmeniť situáciu v súvislosti s dôchodkami a penzijnými fondmi výskumných pracovníkov, ktorí sa zúčastňujú na nadnárodných projektoch, a vytvoriť európsky doplnkový penzijný fond, ktorý by pokrýval/kompenzoval straty vyplývajúce z presunov z jednej krajiny do druhej a z jedného systému sociálneho zabezpečenia do druhého.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 95, 23.4.2003, s. 48 (neexistuje v slovenčine); Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8; Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 13; Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 111; Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 72; Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 60; Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013; stanovisko EHSV na tému „Kľúčové podporné technológie“; stanovisko EHSV na tému „Medzinárodná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií“; stanovisko EHSV na tému „Prístup k vedeckým informáciám – verejná investícia“ (Pozri stranu 43, 48 tohto úradného vestníka).

1.11 Výbor upozorňuje, že nové iniciatívy, ktoré navrhuje Komisia, by nemali ohroziť alebo zmať všetko úsilie zamerané na zníženie administratívneho zataženia výskumných pracovníkov v rámci EVP.

1.12 EHSV pripomína Európskej komisii a členským štátom, že je potrebné prijať všetky potrebné opatrenia v záujme skutočného odstránenia diskriminácie, nerovností a rozdielov na základe pohlavia, ktoré v súčasnosti ešte stále existujú v akademickej, vedeckej a výskumnej sfére. Obzvlášť oceňuje rozhodnutie zabezpečiť 40-percentné zastúpenie žien vo všetkých výboroch zapojených do náboru, navrhovania a/alebo revízie kritérií vyhodnocovania projektov, ako aj vo výboroch, ktoré rozhodujú o politike zamestnanosti v univerzitných, výskumných a vedeckých strediskách.

1.13 EHSV víta návrh EK vypracovať plán rozvoja elektronickej infraštruktúry na podporu e-Science, a odkazuje na svoje stanovisko ⁽²⁾ k oznámeniu Komisie ⁽³⁾ o prístupe k výsledkom výskumu a vedeckým poznatkom, ako aj o ich uchovávaní a šírení.

1.14 EHSV podporuje výzvu európskej výskumnej sféry a vedeckej komunity ⁽⁴⁾ adresovanú hlavám štátov a predsedom vlád a vedúcim predstaviteľom inštitúcií EÚ, v ktorej sa uvádza, že Európa si nemôže dovoliť prísť o najlepšie talenty, výskumníkov a univerzitných pedagógov, najmä mladých, že európske finančné prostriedky sú nevyhnutné na to, aby sa zvýšila efektívnosť a účinnosť vnútroštátnych zdrojov a aby sa zlepšila konkurencieschopnosť v celoeurópskom a medzinárodnom meradle. Žiada preto, aby sa v budúcom európskom rozpočte na roky 2014 – 2020 neznižovali prostriedky vyčlenené na príslušnú položku.

1.15 EHSV sa domnieva, že do avizovaného zmapovania činností, ktoré sa majú vykonať v prioritných oblastiach, ako aj do fóra pre šírenie a odovzdávanie výsledkov vedeckých a výskumných projektov a do záverečného hodnotenia výsledkov dosiahnutých na základe oznámenia by mala byť účinne a v plnej miere zapojená občianska spoločnosť, ktorá sa podieľa na EVP.

1.16 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody si EHSV želá, aby bola v rámci jeho štruktúry zriadená skupina, ktorá bude pre európske inštitúcie kontaktnou skupinou v jednotlivých fázach hodnotenia, monitorovania a rozhodovania v súvislosti s vytvorením EVP.

2. Úvod

2.1 EHSV v mnohých svojich stanoviskách načrtnol svoju predstavu o EVP, ktorá je stále aktuálna a relevantná, a oceňuje oznámenie, ktoré presadzuje posilnené partnerstvo, čo svedčí o tom, do akej miery je naliehavé, aby EÚ a členské štáty

pokračovali v začatom úsilí a vystupňovali ho. Pokrok dosiahnutý v členských štátoch nie je rovnaký a v niektorých prípadoch je stále veľmi pomalý. Novátorský aspekt oznámenia spočíva v tom, že sa spolupráca medzi Komisiou a členskými štátmi rozširuje o organizácie spojené s EVP ⁽⁵⁾. EHSV zastáva názor, že **širšia a účinnejšia posilnená spolupráca** je nevyhnutná.

2.2 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že EVP by mal podporovať hospodársky rast, vedeckú excelentnosť a súdržnosť medzi regiónmi, krajinami a spoločnosťami. Zároveň by mal zohľadňovať a rozvíjať nevyhnutnú interakciu medzi vedou a trhom, medzi inováciou a podnikmi, medzi novými formami organizácie práce a sférou výskumu, pre ktorú je príznačná čoraz väčšia prepojenosť.

2.3 EHSV sa domnieva, že vzhľadom na súčasnú celosvetovú krízu je potrebné zaviesť presnejšie a ráznejšie opatrenia, ktoré pomôžu prekonať negatívny dosah vnútroštátnej roztrieštenosti pri vypracúvaní a zavádzaní politiky v oblasti výskumu a umožnia optimalizovať činnosti v záujme zefektívnenia tejto politiky. Tieto opatrenia by sa tiež mali zameriavať na posilnenie zdravej a spravodlivej hospodárskej súťaže a dosiahnutie väčšej cezhraničnej súčinnosti medzi vnútroštátnymi výskumnými systémami, aby sa uľahčila kariéra výskumníkov, ako aj ich mobilita a voľný pohyb poznatkov ⁽⁶⁾.

2.4 Z verejnej konzultácie, ktorá sa uskutočnila s cieľom prispieť k vypracovaniu oznámenia, vyplynuli tieto skutočnosti:

- **výskumných pracovníkov** najviac znepokojuje, že ich kariéra nie je dost' atraktívna a že majú obmedzenú slobodu pohybu a malé možnosti podeliť sa o nápady,
- **organizácie, ktoré financujú a/alebo vedú výskumné aktivity**, sa domnievajú, že na dosiahnutie excelentnosti a v snahe čeliť súčasným veľkým výzvam v Európe a vo svete by sa malo vyvinúť viac úsilia a je potrebná väčšia a lepšia koordinácia. Cezhraničná a celoeurópska spolupráca a primerané infraštruktúry umožňujúce prístup k databázam, výsledkom a publikáciami sú nevyhnutnými prvkami. Občianska spoločnosť z oblasti výskumu musí byť do väčšej miery zapojená do rozhodovania o EVP,

- **súkromný sektor** je vo všeobecnosti znepokojený nedostatkom vysoko kvalifikovaných výskumných pracovníkov s primeraným odborným vzdelaním. Aj v priemysle sa ozývajú dôrazné hlasy požadujúce väčšiu spoluprácu medzi akademickou a vedeckou obcou na jednej strane a podnikateľským sektorom na strane druhej. Podniky upozorňujú, že akademická obec, súkromný sektor a podniková sféra dostatočne nespolupracujú,

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Prístup k vedeckým informáciám – verejné investície“.

⁽³⁾ COM(2012) 401 final.

⁽⁴⁾ Otvorený list 42 nositeľov Nobelovej ceny a 5 držiteľov Fieldsovej medaily, 23. 10. 2012, <http://erc.europa.eu>

⁽⁵⁾ Komisia 17. júla 2012 podpísala memorandá o porozumení s European Association of research and technology organisations (EARTO), Nordforsk, The league of European Research Universities (LERU), The European University Association (EUA) a Science Europe.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final.

— **členské štáty a partnerské krajiny** sa zhodujú v tom, že je potrebné zaviesť konkrétnejšie opatrenia s cieľom dokončiť EVP, a uprednostňujú metódu založenú na osvedčených postupoch pred prípadným legislatívnym prístupom.

3. Posilniť vnútroštátne výskumné systémy, aby boli efektívnejšie, otvorennejšie a konkurencieschopnejšie

3.1 EHSV podporuje návrh Komisie posilniť vnútroštátne výskumné systémy pomocou osvedčených postupov a súhlasí s tým, že finančné prostriedky by sa mali pridelať prostredníctvom otvorených výziev na predloženie návrhov, ktoré by vyhodnocovali komisie zložené zo špičkových expertov (**partnerské hodnotenie** ⁽⁷⁾) z daného členského štátu, iných členských štátov alebo tretích krajín. **Posudzovanie kvality** výskumných tímov, príslušných inštitúcií a dosiahnutých výsledkov by malo slúžiť ako základ pre prijímanie rozhodnutí inštitúcií o financovaní z verejných zdrojov. V mnohých prípadoch sa vedci, výskumné tímy, návrhy a programy ešte neposudzujú na základe porovnateľných štandardov, hoci ide o projekty a výskumy realizované a financované podobným spôsobom. Podľa EHSV tak vznikajú neprípustné straty, a to práve v čase, keď mnohé členské štáty výrazne znižujú rozpočtové prostriedky určené na výskum.

3.2 EHSV si uvedomuje, že európsky výskum patrí medzi svetovú špičku. Výskum na univerzitách a vo vedeckých ústavoch umožnil európskym podnikom stať sa lídrami a priekopníkmi technického rozvoja a zaujať miesta na špičke. EHSV preto znepokojuje záver, ku ktorému dospela Komisia v hodnotení vplyvu, v ktorom uvádza, že rozdiely medzi Európou, Spojenými štátmi, Japonskom a ďalšími rozvinutými hospodárstvami sa čoraz viac prehľbujú ⁽⁸⁾. Zdá sa, že to naznačuje, že Európa stráca na význame, pokiaľ ide o získavanie poznatkov, a že krajiny, ktoré sú svetovými lídrami v oblasti inovácie, EÚ-27 v niektorých ukazovateľoch predstihli. Vzhľadom na celosvetovú krízu a zmeny v pomere síl sa EHSV nazdáva, že EVP by mal pomôcť upevniť vedúce postavenie európskej vedy, ktorej kvalita a excelentnosť by mali byť konkurenčnou výhodou v hospodárskej súťaži s inými medzinárodnými aktérmi.

3.3 V roku 2002 EÚ rozhodla, že investície všetkých členských štátov do VaV by mali predstavovať 3 % európskeho HDP ⁽⁹⁾. Vzhľadom na opakované neúspešné pokusy dosiahnuť tento cieľ a jeho odloženie do roku 2020 EHSV začína pochybovať, že sa tento cieľ podarí dosiahnuť. EHSV súhlasí s tým, že jednou z priorit EVP by mal byť rast, najmä v období súčasnej vážnej hospodárskej a sociálnej krízy, a znepokojuje ho

radikálne znižovanie prostriedkov na výskum, ku ktorému dochádza v dôsledku úsporných opatrení.

3.4 Jedným z pilierov Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania, ktorý je úzko spojený s vytvorením EVP, je snaha podporovať mobilitu v záujme skutočného zlepšenia vzdelávania študentov, profesorov a výskumných pracovníkov. V dôsledku spomínaných škrtov bude pre mnohých výskumníkov ťažké využívať výhody EVP a plne sa na ňom podieľať. EHSV je znepokojený týmito rozhodnutiami, ktoré už boli prijaté ⁽¹⁰⁾.

3.5 EHSV je i naďalej presvedčený, že efektívne a konkurencieschopné vnútroštátne výskumné systémy si vyžadujú silnú politickú vôľu, a vyzýva EÚ a členské štáty, aby dosiahli výraznejší a rýchlejší pokrok pri dosahovaní prijatých záväzkov.

3.6 Zdá sa, že v uplynulých rokoch sa výskum financovaný verejnými prostriedkami prestal zameriavať na oblasti, ktoré majú pre blaho európskych občanov strategický význam a ktoré by naopak v rámci EVP mali byť inovatívnymi oblasťami výskumu, najmä z hľadiska všeobecne uznávanej európskej spolupráce.

3.7 EHSV okrem toho pripomína, že na to, aby sa mohla zoptimalizovať a/alebo nanovo definovať finančná pomoc pre vnútroštátne výskumné systémy, je nevyhnutné vyhnúť sa falošnému deleniu na aplikovanú vedu a základnú vedu, ktoré, ako sa zdá, láka niektoré členské štáty usilujúce sa zredukovať svoj rozpočet. Je to vážna prekážka, ktorá bráni prístupu k finančným prostriedkom.

4. Nadnárodná spolupráca

4.1 Spolupráca v oblasti celoeurópskeho výskumu je v EÚ sústredená do niekoľkých veľkých iniciatív ⁽¹¹⁾. Avšak len 0,8 % verejných prostriedkov ⁽¹²⁾ určených na výskum a vývoj sa využíva na spoločné programy členských štátov, vrátane tých, ktoré podporuje alebo financuje Komisia, napriek tomu, že existujú dôkazy, ktoré potvrdzujú, že vďaka nadnárodnej spolupráci je možné zlepšiť úroveň aktivít VaV, zahrnúť nové oblasti a získať verejné a súkromné dotácie pre spoločné projekty. **Preto je potrebné mať dobre rozvinuté vedomostné siete v celej Európe.**

⁽⁷⁾ Základné zásady uvedené v dobrovoľných usmerneniach týkajúcich sa rámcových podmienok tvorby spoločných programov v oblasti výskumu, ERAC – GPC, 2010.

⁽⁸⁾ V správe EÚ „Innovation scoreboard 2011“ sa uvádza, že Spojené štáty, Japonsko a Južná Kórea majú vyššiu výkonnosť ako EÚ-27. Rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky ako Brazília, Čína a India majú čoraz väčší význam a stávajú sa čoraz dôležitejšími z hľadiska VaV.

⁽⁹⁾ V roku 2008 dosahovali tieto investície 1,92 % európskeho HDP, zatiaľ čo v USA to bolo 2,79 % (Eurostat, 2008).

⁽¹⁰⁾ Patrizio Fiorilli, hovorca pre rozpočtové otázky (Európska komisia), vyhlásil v októbri 2012, že sa budú znižovať rozpočtové prostriedky EÚ a členských štátov určené na štipendia v rámci programu Erasmus.

⁽¹¹⁾ Napríklad rámcové programy, Európska vesmírna agentúra, Európske laboratórium molekulárnej biológie, Európska organizácia pre jadrový výskum.

⁽¹²⁾ GBOARD je kritérium, podľa ktorého sa merajú rozpočtové prostriedky, verejné investície a podpora, ktoré národné vlády venujú na výskum a vývoj.

4.2 Zavedenie nových programov v oblasti financovania výskumu – ako napríklad **grant Európskej rady pre výskum (ERC) na podporu synergie**, vytvorený v roku 2012, ktorý má pomôcť malým cezhraničným (a väčšinou interdisciplinárnym) skupinám výskumníkov – môže pomôcť dokázať prínos a komplementárnosť spoločnej práce, ak sú takéto skupiny kreatívne z hľadiska riadenia a dokážu sa novým spôsobom podeliť o doplnkové vedomosti, kapacity a zdroje.

4.3 Okrem toho stále existujú prekážky a bariéry, ktoré bránia cudzincom v prístupe do národných výskumných stredísk európskeho záujmu a znemožňujú prístup k celoeurópskej výskumnej infraštruktúre vedcom pracujúcim v členských štátoch, ktoré do nej nie sú zapojené. V oboch prípadoch sa prístup povoľuje na základe národnej preferencie. EHSV zastáva názor, že takéto ťažkosti bránia tomu, aby sa mohol v plnej miere vytvoriť EVP.

4.4 EHSV sa domnieva, že avizované zmapovanie činností – ktoré by umožnilo určiť silné a slabé stránky ako aj medzery v nadnárodnej vedeckej spolupráci – by sa nemalo zakladať len na informáciách, ktoré poskytnú členské štáty, ale malo by sa zaručiť, že doňho bude skutočne a efektívne zapojená občianska spoločnosť, ktorej sa EVP týka a/alebo ktorú zaujíma.

5. Otvorený trh práce pre výskumných pracovníkov

5.1 Nábor pracovníkov

Napriek všetkému úsiliu stále existujú prekážky, ktoré bránia tomu, aby bol nábor pracovníkov otvorený, transparentný a prednostne založený na zásluhách. Kritériá výberu nie sú vždy náležite oznámené a nevie sa ani to, podľa akých pravidiel boli vybraní členovia posudkovej komisie, pričom sa tieto prvky medzi jednotlivými členskými štátmi často nedajú porovnať (napríklad prostredníctvom portálu Euraxess). Komisia upozorňuje, že viaceré výskumné posty neboli pridelené podľa zásluh, hoci ich presný počet nie je známy⁽¹³⁾. Odporúčanie týkajúce sa Európskej charty výskumných pracovníkov, Kódex správanie pre nábor výskumných pracovníkov a Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov⁽¹⁴⁾ mali istý pozitívny dosah na národnej a inštitucionálnej úrovni. Zavádzanie zásad charty a kódexu do praxe je však ešte stále príliš pomalé. EHSV sa obáva, že skutočnosť, že neexistuje integrovanejší trh práce pre výskumných pracovníkov, ktorý by poskytoval väčšie záruky, môže byť veľkou prekážkou, ktorá by mohla znemožniť dokončenie EVP do roku 2014.

⁽¹³⁾ Ročne sa eviduje približne 40 000 voľných pracovných miest pre výskumných pracovníkov, z čoho 9 600 je určených univerzitným profesorom (Technopolis, 2012).

⁽¹⁴⁾ Na podporu uplatňovania charty a kódexu v praxi vytvorila EK v roku 2008 stratégiu v oblasti ľudských zdrojov zahŕňajúcu chartu a kódex a v roku 2009 zriadila inštitucionálnu skupinu pre stratégiu v oblasti ľudských zdrojov, ktorá by mala byť platformou pre výmenu osvedčených postupov medzi zainteresovanými aktérmi v celej Európe.

5.2 Pracovné podmienky

Pracovné podmienky výskumníkov sa v jednotlivých členských štátoch podstatne líšia, pričom v niektorých prípadoch nie sú dostatočne zaujímavé na to, aby pritiahli mladých, udržali špičkových odborníkov a prilákali výskumníkov z cudziny. Kritériá povyšovania, kariérne vyhliadky a systémy odmeňovania sú v každej krajine ešte stále veľmi odlišné. Inštitúcie nie vždy uznávajú mobilitu ako ukazovateľ akademických výsledkov. V krajinách, ktoré kríza najviac zasiahla, sa už zaznamenalo výrazné zvýšenie počtu mladých výskumníkov a/alebo odborníkov, ktorí hľadajú iné možnosti, aj mimo Európy. Komisia nemôže ignorovať tieto straty ľudských zdrojov v oblasti vedy a výskumu, a EHSV ju vyzýva, aby v spolupráci s členskými štátmi zaviedla okamžité a konkrétne opatrenia na zamedzenie tomuto javu.

5.3 Mobilita

Aj podmienky prenosnosti grantov a finančných prostriedkov a prístupu k nim predstavujú prekážku pre mobilitu výskumníkov, ktorí si často nemôžu ponechať národné granty (platí to v 13 členských štátoch), a nie vždy môžu výskumné tímy zapojiť zahraničných partnerov do svojich národných vedeckých výskumov, keďže v niektorých krajinách (11 členských štátov) musia byť beneficentmi vnútroštátne inštitúcie. V 4 členských štátoch sa štipendiá neudeľujú cudzím štátnym príslušníkom.

5.4 Sociálne zabezpečenie

Ako to už EHSV uviedol vo svojom stanovisku o programe Horizont 2020⁽¹⁵⁾, je naliehavé zlepšiť situáciu v súvislosti s dôchodkami a penzijnými fondmi výskumných pracovníkov, ktorí sa zúčastňujú na nadnárodných projektoch, a mohol by sa vytvoriť európsky doplnkový penzijný fond, ktorý by pokrýval/kompenzoval straty vyplývajúce z presunov z jednej krajiny do druhej a z jedného systému sociálneho zabezpečenia do druhého. Systémy sociálneho zabezpečenia, ktoré mnohokrát považujú za samozrejmosť, že vedeckí pracovníci pracujú počas celej svojej kariéry pre tú istú organizáciu, majú tendenciu ignorovať alebo jednoducho neuvažovať roky, počas ktorých daný pracovník vykonával výskumnú činnosť v inej krajine. Doterajšie úsilie je rozhodne nepostačujúce a neumožnilo prekonať túto prekážku, ktorá môže uškodiť najmä mladým výskumníkom.

6. Zabezpečiť skutočnú rovnosť medzi ženami a mužmi. Uplatňovanie rodového hľadiska v oblasti výskumu

6.1 V uplynulých rokoch prakticky vo všetkých oblastiach výrazne vzrástol počet žien medzi výskumnými pracovníkmi, ale ešte stále je málo aktívnych výskumných pracovníčok vo vyšších akademických funkciách, vo funkciách vedúcich

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 111.

výskumu na vysokej úrovni vo vedeckých ústavoch a na univerzitách⁽¹⁶⁾. Existujú však dostatočné dôkazy, ktoré svedčia o tom, že zmiešané výskumné tímy dosahujú lepšie výsledky a môžu ťažiť zo širších skúseností, spoločných poznatkov, rôznych názorov a vyššej úrovne sociálnej inteligencie. Akademická kariéra žien sa i naďalej vyznačuje silnou vertikálnou segregáciou a tento pomyselný „sklený strop“ je stále realitou rovnako ako segregácia v práci⁽¹⁷⁾.

6.2 Stále existujú **platové rozdiely medzi ženami a mužmi** v akademickej sfére, vo výskumných strediskách ako aj v ďalších hospodárskych odvetviach. K tomuto javu prispievajú okrem iného aj spôsoby popisu náplne práce, ktoré sú teoreticky „neutrálne“, ale ignorujú rozdiely medzi pohlaviami, nedostatočná deľba rodinných povinností a pretrvávanie diskriminácie, či už priamej alebo nepriamej⁽¹⁸⁾. To znamená, že potenciál žien vo výskume je podceňovaný a slabo využívaný, zastúpenie žien je nedostatočné a pri rozhodovaní v oblasti výskumu a inovácii chýba rovnováha medzi pohlaviami.

6.3 Nie všetky členské štáty majú národnú politiku na podporu **zohľadnenia rodového aspektu vo výskume**, a preto je také ťažké účinne a relevantne tento aspekt zohľadniť. Vďaka spravodlivejšiemu zastúpeniu žien by sa zvýšila rozmanitosť talentovej základne, ponuky pracovnej sily, ako aj rôznorodosť v rámci rozhodovacieho procesu a zlepšila by sa kvalita výskumu. Predišlo by sa tak vysokým hospodárskym nákladom, a dokonca aj chybám v dôsledku toho, že vo výskume sa neprihliada na rodové hľadisko. Ak sa tento aspekt v oblasti výskumu lepšie nezohľadní, bude to mať negatívny dosah na ciele, ktoré si EVP stanovuje z hľadiska úrovne excelentnosti. Väčšie zapojenie žien prispeje k sociálno-hospodárskemu rastu v EÚ a pomôže zlepšiť excelentnosť, výkonnosť a výsledky v oblasti výskumu.

6.4 EHSV žiada Komisiu a členské štáty, aby zintenzívnili svoje úsilie a prijali účinnejšie opatrenia, ktoré umožnia skutočne odstrániť rozdiely medzi pohlaviami, ktoré existujú v akademickej sfére, ako aj vo výskume a vede. Predovšetkým by sa mal splniť sľub, že sa zabezpečí aspoň 40-percentné

⁽¹⁶⁾ Medzi doktorandmi je 45 % žien, ale len 30 % medzi aktívnymi výskumnými pracovníkmi, pričom vo vyšších akademických funkciách sú ženy zastúpené len 19 %. Ženy riadia v priemere len 13 % vedeckých alebo výskumných ústavov na vysokej úrovni a iba 9 % univerzít. „Gender in Research and Innovation: statistics and indicators“, *She Figures Preliminary data 2012*, Helsinská skupina pre ženy a vedu, Európska komisia, <http://ec.europa.eu>.

⁽¹⁷⁾ Percento študentiek na univerzitách (55 %) a žien s univerzitným diplomom (59 %) je vyššie ako percento mužov, ale vo vyšších pozíciách je viac mužov. Ženy predstavujú len 44 % nižšieho akademického personálu, 36 % prednášajúcich a 18 % riadneho profesorského zboru.

⁽¹⁸⁾ V uznesení Európskeho parlamentu z marca 2012 sa zdôrazňuje, že mzdové rozdiely sú stále vysoké. Ženy v EÚ zarábajú v priemere o 17,5 % menej ako muži, hoci predstavujú 60 % nových absolventov vysokých škôl.

zastúpenie žien vo všetkých výboroch, ktoré sa zúčastňujú na uzatváraní zmlúv a navrhovaní a/alebo revízii kritérií vyhodnocovania projektov alebo rozhodujú o politike zamestnanosti v univerzitných, výskumných a vedeckých strediskách Vypracúvanie, zavádzanie a vyhodnocovanie akčných plánov na podporu zrovnoprávnenia mužov a žien na univerzitách a vo výskumných strediskách je ďalším opatrením, ktoré EHSV oceňuje, pod podmienkou, že na celom procese sa budú aktívne a v plnej miere podieľať aj ženy.

6.5 Výbor okrem toho žiada Európsku komisiu, aby zaručila, že organizovaná občianska spoločnosť bude zapojená do vypracovania odporúčaní, ktoré bude obsahovať usmernenia týkajúce sa inštitucionálnych zmien s cieľom podporiť rodovú rovnosť na univerzitách a vo výskumných strediskách.

7. Zoptimalizovať šírenie vedeckých poznatkov, ich dostupnosť a prenos okrem iného aj pomocou digitálnych prostriedkov

7.1 V apríli 2008 Komisia zverejnila odporúčanie⁽¹⁹⁾ o spravovaní duševného vlastníctva pri prenose vedomostí, ktoré obsahovalo kódex osvedčených postupov určený univerzitám a iným verejným výskumným strediskám⁽²⁰⁾. Na realizáciu cieľov odporúčania však tento kódex nestačí.

7.2 Prístup k vedeckým informáciám je jedným zo základných predpokladov úspešnej podpory výskumu a inovácie, ako aj konkurencieschopnosti Európy. K tomu patrí aj prenos poznatkov medzi výskumnými pracovníkmi, v rámci partnerstiev v oblasti výskumu – najmä medzi výskumom a podnikmi – ako aj medzi vedeckými pracovníkmi a občanmi, a to vrátane otvoreného prístupu k publikáciám. EHSV víta príslušné oznámenie Komisie⁽²¹⁾ a poukazuje na špecifické stanovisko⁽²²⁾, ktoré k nemu vypracoval.

7.3 EHSV takisto schvaľuje zámer vypracovať plán rozvoja elektronickej infraštruktúry na podporu e-Science prostredníctvom prístupu k nástrojom a zdrojom v oblasti výskumu.

⁽¹⁹⁾ C(2008)1329.

⁽²⁰⁾ Tento dokument mal členským štátom a zainteresovaným subjektom poskytnúť súbor postupov a opatrení ako stimulovať prenos poznatkov, ktorý je ešte stále nepostačujúci. Okrem toho počet zamestnancov (napríklad na pracoviskách univerzít, ktoré sa venujú šíreniu a prenosu poznatkov) so skúsenosťami v sektore priemyslu je podstatne nižší v Európe ako v ostatných častiach sveta, s len 5 až 6 % výskumných pracovníkov v EÚ prešlo z verejného sektora do súkromného alebo naopak.

⁽²¹⁾ COM(2012) 401 final.

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Prístup k vedeckým informáciám – verejná investícia“.

7.4 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby požadovala a plne využila zapojenie organizácií európskej občianskej spoločnosti v oblasti výskumu a vedy do pravidelných diskusií plánovaných v rámci fóra členských štátov, ktoré bude referenčnou platformou pre šírenie a odovzdávanie informácií o výsledkoch vedeckých programov a projektov.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Hospodárskemu a sociálnemu výboru: Priemyselná politika v oblasti bezpečnosti – Akčný plán pre inovatívny a konkurencieschopný bezpečnostný priemysel“

COM(2012) 417 final

(2013/C 76/07)

Spravodajca: **pán PEZZINI**

Európska komisia sa 26. júla 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Hospodárskemu a sociálnemu výboru: Priemyselná politika v oblasti bezpečnosti – Akčný plán pre inovatívny a konkurencieschopný bezpečnostný priemysel“

COM(2012) 417 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 128 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že je nevyhnutné zaviesť integrovanú európsku politiku pre bezpečnostný priemysel, ktorá by sa zakladala na koordinovanom prístupe k výzvam tohto odvetvia, na spoločnej stratégii a všeobecne uznávanej vízii rozvoja jeho konkurencieschopnosti na zjednotenom európskom trhu.

1.2 EHSV domnieva, že na zabezpečenie oživenia konkurencieschopnosti európskeho priemyslu, (zahŕňajúci tradičný bezpečnostný priemysel, obranný priemysel zameraný na bezpečnosť, ako aj nové prvky, t. j. najmä spoločnosti, ktoré rozširujú svoje existujúce civilné technológie na bezpečnostné aplikácie a poskytovateľov bezpečnostných služieb), ktorý má veľký a sľubný potenciál z hľadiska zamestnanosti a uplatnenia, je potrebné zabezpečiť:

— **vnútorný rozmer v podobe plnej interoperability na jednotnom trhu:** podporiť zavedením regulačného rámca, technických noriem a postupov primeranú úroveň vyčlenených zdrojov, jednotnú stratégiu rozvoja, ako aj značné investície do výskumu a inovácií,

— **prioritné opatrenia podľa druhu produktov** a služieb v závislosti od možnosti prispôbiť ich právnej úprave a harmonizovaným postupom,

— **spoľahlivý prístup na medzinárodné trhy,** pričom treba zlepšiť medzinárodnú ochranu práv duševného vlastníctva v priemysle, a liberalizovať trhy v komerčnej oblasti, ako aj v oblasti verejného obstarávania, a uplatniť integrovanú stratégiu priemyselnej politiky,

— rovnoprávny prístup všetkých európskych výrobcov k využívaniu námorných ciest na export ich výrobkov na medzinárodné trhy,

— **integrované a spoločné opatrenia v rôznych sektoroch bezpečnosti a civilnej ochrany,**

— **spoločenský a etický rozmer technologických bezpečnostných aplikácií** už od ich koncipovania, aby sa zaručila ich **spoločenská prijateľnosť** a plná ochrana súkromia občanov,

— **odborná príprava a kvalifikácia ľudských zdrojov** v oblasti koncipovania, zavádzania, údržby a prevádzky bezpečnostných technológií, ktorých ústredným prvkom musí byť rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a základných ľudských slobôd a právo na ochranu ľudskej dôstojnosti.

1.3 EHSV súhlasí s iniciatívami akčného plánu, ale požaduje ich realizáciu v rámci užšej spolupráce a koordinácie, ktorá by sa viac zamerala aj na druhy produktov, na základe zodpovedajúcich a podrobných štatistických údajov aj z hľadiska výrobného profilu, počtu zamestnancov a veľkosti firiem v odvetví.

1.4 EHSV odporúča koordinovať a harmonizovať systémy riadenia poskytovania informácií a zaručiť interoperabilitu.

1.5 EHSV s presvedčením podporuje posilnenie možnosti riadiť a predvídať nové scenáre hospodárskej súťaže a vyhliadky na prístup k inštitucionálnym finančným zdrojom, a to aj prostredníctvom výhľadového plánovania na európskej úrovni.

1.6 **Spoločenský a etický rozmer** musí byť zohľadnený transparentne a zaručený vo všetkých vývojových fázach, od koncipovania až po normalizáciu a uplatnenie technológií v praxi. Nové technológie a predpisy musia už od svojich počiatkových fáz obsahovať ochranu základných občianskych práv, najmä tých, ktoré sa vzťahujú na ochranu súkromia a osobných údajov.

1.7 Na úrovni EÚ sa musí vyvinúť úsilie na koordinovanie činnosti jednotlivých štátov, aby sa zaručila odborná príprava a začleňovanie ľudských zdrojov do pracovného trhu v záujme poskytovania kvalitných profesionálnych služieb, ktoré by brali ohľad na jednotlivca a uplatňovali vyspelé technológie v podmienkach plnej interoperability.

2. Úvod

2.1 Bezpečnostný priemysel je strategickým odvetvím s produktmi nachádzajúcimi uplatnenie v civilnej i vojenskej oblasti, ktoré sú si blízke a navzájom prepojené, a predstavuje ideálny styčný bod vedeckého výskumu, technologických inovácií a vyspelých aplikácií.

2.2 Hnacou silou tohto priemyslu je už vzhľadom na jeho povahu technologický rozvoj, ktorý zabezpečuje neustály prívlev nových technológií. Produkty a služby tohto sektora sú rôznorodé, veľmi rýchlo zastarávajú a vyžadujú si špičkové technické a vedecké výkony.

2.3 Hodnota trhu bezpečnostného priemyslu EÚ, ktorý v EÚ zamestnáva približne 180 tisíc osôb, sa odhaduje na takmer 36,5 miliardy eur, zatiaľ čo na celosvetovej úrovni tento sektor vzrástol za uplynulé desaťročie z 10 na 100 miliárd eur v roku 2011. Bezpečnostný priemysel EÚ tvoria tieto sektory: letecká bezpečnosť, námorná bezpečnosť, bezpečnosť dopravy vo všeobecnosti, ochrana hraníc, ochrana kritickej infraštruktúry, protiteroristická výzvedná služba (vrátane informatickej a kybernetickej bezpečnosti a komunikácie), fyzická bezpečnosť, krízové riadenie a ochranné odevy.

2.4 K týmto odvetviam treba pridať vesmírny bezpečnostný priemysel a jeho mnohoraké uplatnenia.

2.5 V Európe sa trh s produktmi odvetvia vesmírnej bezpečnosti opiera o veľké nadnárodné skupiny podnikov, ktoré pôsobia na európskej úrovni i na úrovni jednotlivých štátov v civilnej ochrane aj komerčnej oblasti, pričom 40 % dopytu tvorí komerčná zložka a 60 % inštitucionálna.

2.6 Hoci sa tento trh neustále rozvíja a medzinárodná kríza ho hospodársky neochromila, bezpečnostný priemysel EÚ čelí veľkej roztrieštenosti vnútorného trhu a priemyselná základňa je oslabená štátnymi technickými normami a regulačnými

rámcami, ktoré sa značne líšia, zatiaľ čo úsilie v oblasti výskumu a verejné obstarávanie je napriek zásahom EÚ v tejto oblasti, napr. prostredníctvom 7. rámcového programu, naďalej zväčša obmedzené na jednotlivé členské štáty.

2.7 EÚ je povinná zaručiť bezpečnosť svojich občanov a podnikov a spoločnosti ako celku v mnohých oblastiach, od civilnej ochrany pred prírodnými katastrofami po ochranu potravinového reťazca, od prevencie a boja proti terorizmu po ochranu proti chemickému, biologickému, rádiologickému, jadrovému ohrozeniu a ohrozeniu výbušnami.

2.8 Odvetvie bezpečnostného priemyslu má zásadný význam pre budúcnosť a je obzvlášť dobrým príkladom výziev a príležitostí, ktoré čakajú Európu: mnoho európskych podnikov patrí vďaka svojej technologickej úrovni medzi svetovú špičku v rôznych segmentoch tohto sektora, ale hrozí im, že stratia podiel na trhu v porovnaní s hlavnými obchodnými partnermi.

2.8.1 Potrebné sú zodpovedajúce štatistické východiskové údaje, podrobné a spoľahlivé aj z hľadiska výrobného profilu, zamestnanosti a veľkosti firiem v odvetví.

2.9 Riadenie podnikov bezpečnostného sektora je veľmi komplexné a ovplyvňuje ho tieto premenné:

- súrodosť, transparentnosť a prístupnosť trhov,
- stratégie a výhľadové plánovanie; prístup k finančným zdrojom,
- regulačné rámce, technické normy, zosúladené postupy a záruky týkajúce sa práv priemyselného vlastníctva (práv duševného vlastníctva),
- technologická a prevádzková výkonnosť,
- možnosť riadiť a predvídať nové scenáre hospodárskej súťaže.

2.10 EHSV domnieva, že na vytvorenie vhodných podmienok na obnovu konkurencieschopnosti európskeho priemyslu je nevyhnutné, aby európsky vnútorný trh zaručil:

- vnútorný rozmer v podobe plnej interoperability na jednotnom trhu, zníženie roztrieštenosti, tak národných trhov, ako aj investícií do výskumu a inovácií,

- vonkajší rozmer v podobe prístupu na medzinárodné trhy, pričom treba odstrániť nedostatočnú medzinárodnú ochranu práv duševného vlastníctva a obmedzenia týkajúce sa prístupu na trhy v komerčnej oblasti, ako aj v oblasti verejného obstarávania, a uplatniť aj v tomto sektore agresívnejšiu „integrovanú“ stratégiu priemyselnej politiky s vonkajším rozmerom, ktorá zabezpečí Európskej únii vedúce postavenie v obchodnom systéme, a jednotné usmerenia v oblasti dvojstranných a mnohostranných obchodných dohôd⁽¹⁾,
- rovnaké práva európskych výrobcov pri vývoze vojenského materiálu do tretích krajín. Na vnútornom trhu by nemalo dochádzať k diskriminácii výrobcov z členských štátov, ktoré nemajú priamy prístup k moru, v podobe požiadaviek na získanie tzv. tranzitných licencií na prepravu ich výrobkov do námorného prístavu inej členskej krajiny,
- spoločenský a etický rozmer technologických bezpečnostných aplikácií, už od ich koncipovania, aby sa zaručila spoločenská prijateľnosť a plná ochrana súkromia občanov a ich základných práv spoločne s ochranou dôverných údajov,
- taký rozmer výroby a služieb, ktorý by nezasahoval do súkromného života, ale umožnil úspešné riešenia jedná z hľadiska rozvoja ľudských zdrojov, jedná z medzinárodnom kontexte, a podporoval veľké spoločnosti, vznikajúce podniky a malé a stredné podniky aj prostredníctvom konzorcií prepojených v sieťach a efektívnym využitím priemyselných zón, s cieľom dosiahnuť primeranú úroveň konkurencieschopnosti.

2.11 Zďaleka najvýznamnejším celosvetovým konkurentom sú **Spojené štáty americké**, ktoré využívajú výhody vyplývajúce z harmonizovaného právneho rámca, jednotných noriem a silného verejného dopytu na federálnej úrovni⁽²⁾, a majú k dispozícii konsolidovaný vnútorný trh, ktorý tvorí viac než 42 % svetového obratu a spoločnosti, ktoré majú vedúce postavenie v oblasti bezpečnostných technických zariadení. V **Japonsku a Izraeli** pôsobia spoločnosti, ktoré sú špičkou v oblasti niektorých špecifických vyspelých zariadení, najmä v sektoroch informatiky a komunikácie, zatiaľ čo **Rusko a Čína** zaznamenávajú výrazný pokrok v tradičných sektoroch fyzickej bezpečnosti.

2.12 Vzhľadom na túto situáciu vo svete EHSV zdôrazňuje, že bezpečnostný sektor si vyžaduje európsku proaktívnu priemyselnú politiku, ktorá by vyváženejšie skĺbila kapacity sektora, regulačný rámec pre technické predpisy a práva duševného vlastníctva, a predovšetkým druhy produktov, služieb a systémov, ktoré by dokázali vyhovieť spoločným normám, predpisom a harmonizovaným postupom, ako napríklad:

- systémy na kontrolu prístupu,
- skenovací hardware a software,
- systémy a nástroje ochrany,
- systémy a nástroje na identifikáciu a interpretáciu reality,
- systémy a nástroje na zabezpečenie dohľadu a vysledovateľnosti,
- poplašné systémy,

zatiaľ čo podmienky právnej úpravy a prístupu týkajúce sa „citlivých“ výrobkov sú predmetom hodnotenia a dohôd z prípadu na prípad, aby sa udržala úroveň kvality a bezpečnosti.

2.13 EHSV pri viacerých príležitostiach zdôraznil, že je potrebné podniknúť politické kroky v oblasti bezpečnosti sietí a informácií, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou Digitálnej agendy pre Európu.

2.14 EHSV už zaujal stanovisko k hlavným aspektom leteckej bezpečnosti⁽³⁾, námornej bezpečnosti⁽⁴⁾ a bezpečnosti cestnej dopravy⁽⁵⁾, ako aj k problematike riadenia operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach EÚ⁽⁶⁾, pričom vyzdvihol úlohu agentúry Frontex a potrebu globálneho posudzovania otázok ochrany hraníc a boja proti nelegálnemu prisťahovalectvu.

2.15 Pokiaľ ide o vesmírne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti, výbor zdôraznil význam satelitov Sentinel a GMES a systému satelitnej navigácie Galileo⁽⁷⁾.

2.16 Viacero výskumných projektov poukázalo na význam demonštračných projektov v oblasti bezpečnostných technológií týkajúcich sa chemického, biologického, rádiologického a jadrového ohrozenia a ohrozenia výbušninami (CBRNE).

⁽¹⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 25.

⁽²⁾ Pozri *Homeland Security Act* z roku 2002 a *US Safety Act* z roku 2002.

⁽³⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 39 a Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 142.

⁽⁴⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 173.

⁽⁵⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 30.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 162 a Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 134.

⁽⁷⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 47; Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 73 a Ú. v. EÚ C 181, 12.6.2012, s. 175.

2.17 Siedmym rámcovým programom (7. RP) sa po prvý raz zaviedol konkrétny výskumný program v oblasti bezpečnosti s rozpočtom 1,4 mld. eur, ktorý sa zameriava výlučne na projekty s civilným uplatnením a vývoj technológií a znalostí, ktoré majú chrániť občanov EÚ⁽⁸⁾ v súlade s ochranou ich súkromia a základných práv.

2.18 EHSV sa domnieva, že by sa malo uľahčiť používanie hybridných technológií, t. j. s civilným i vojenským uplatnením, vypracovaním vhodných noriem v spolupráci s Európskou obrannou agentúrou a rozhodnejšie a väčšími prostriedkami podporiť riešenie problematiky „bezpečnosti“ aj pri kľúčových podporných technológiách nového rámcového programu pre výskum a inovácie⁽⁹⁾, a mali by sa stimulovať demonštračné a pilotné projekty a vývoj prototypov.

2.19 Komisia zaradila bezpečnostný priemysel medzi základné časti hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 pod názvom „Integrovaná priemyselňa politika vo veku globalizácie“, ku ktorej mal výbor možnosť zaujať stanovisko⁽¹⁰⁾.

2.20 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné zaviesť **spoločnú európsku stratégiu integrovaného prístupu v oblasti bezpečnostného priemyslu**, pretože zaistenie bezpečnosti je jednou z hlavných úloh v dnešnej spoločnosti, základným predpokladom rastu a zamestnanosti a vyžaduje si spojené úsilie a spoločné výhľadové plánovanie všetkých členských štátov v záujme posilnenia konkurencieschopnosti.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Oznámenie poukazuje na strategický význam bezpečnostného priemyslu a stanovuje hlavné opatrenia, ktorými Komisia zamýšľa sprevádzať proces zvyšovania inovatívnosti a konkurencieschopnosti európskeho bezpečnostného priemyslu.

3.2 Navrhnutý akčný plán vytyčuje nasledujúce usmernenia:

- odstrániť roztrieštenosť vnútorného trhu EÚ prostredníctvom zosúladených postupov certifikácie a technických noriem v oblasti bezpečnostných technológií a vzájomného uznávania certifikačných systémov,
- zefektívniť výskum a inovácie a priblížiť ich podnikom, a to jednak prostredníctvom technicko-normalizačných mandátov (v spolupráci s Európskou obrannou agentúrou)

⁽⁸⁾ Už počas prvej polovice platnosti 7. RP bolo z jeho prostriedkov financovaných viac ako 130 výskumných projektov v oblasti bezpečnosti. Európska komisia zverejnila katalóg úspešných projektov financovaných zo 7. RP.

⁽⁹⁾ Pozri INT/651 Kľúčové podporné technológie.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 38.

na vypracovanie „hybridných noriem“, t. j. noriem, ktoré sa vzťahujú na výskum a vývoj v oblasti obrany aj civilnej ochrany, jednak tým, že sa uplatnia nové pravidlá týkajúce sa práv duševného vlastníctva a obstarávania vo fáze pred komerčným využitím, ktoré boli stanovené v rámci programu Horizont 2020, ako aj tým, že sa bude rýchle testovanie a validovanie bezpečnostných technológií financovať z budúceho Fondu pre vnútornú bezpečnosť,

- začleniť spoločenský rozmer a ochranu súkromia,
- zabezpečiť prístup na trhy: vývozné predpisy v záujme otvorenia trhov verejného obstarávania v tretích krajinách a odstránenie technických prekážok, preskúmanie možnosti zaviesť európske bezpečnostné označenie výrobkov, preskúmanie obmedzenia právnej zodpovednosti voči tretím stranám podľa *US Safety Act*, teda zákona USA o bezpečnosti (realizácia: 2012/2013).

3.3 Komisia zamýšľa zriadiť skupinu na monitorovanie navrhnutých opatrení, ktorá bude sledovať dosiahnutý pokrok podľa presne stanoveného harmonogramu.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Výbor sa domnieva, že pre európskych občanov, podniky a pracovníkov Únie, pre európsku spoločnosť ako celok a pre rozvoj konkurencieschopného a udržateľného hospodárstva je nevyhnutné vymedziť na úrovni EÚ integrovaný a koordinovaný prístup k výzvam v oblasti bezpečnosti a rozvoja príslušného európskeho priemyslu vo forme komplexnej stratégie EÚ v oblasti bezpečnostných systémov, ktorej stredobodom by bol jednotlivec a jeho dôstojnosť, aby sa splnili základné požiadavky na slobodu a bezpečnosť.

4.2 EHSV sa nazdáva, že je potrebné brať väčší ohľad na prínos už zriadených agentúr, ako sú EDA (obrana), Frontex (vonkajšie hranice), Europol (verejná bezpečnosť), ENISA (informatická bezpečnosť), EASA (bezpečnosť letectva), EMSA (národná bezpečnosť) a EFSA (bezpečnosť potravín), rovnako ako varovné systémy, ako je RAPEX (európsky systém na rýchlu výmenu informácií o výrobkoch) a ECHA v Helsinkách (systém chemikálií/REACH).

4.3 EHSV súhlasí s analýzou Komisie, že je potrebné naplno využiť špičkové postavenie mnohých európskych podnikov tohto sektora a **proaktívne** zaistiť skutočne jednotný a prístupný európsky vnútorný trh bez prekážok, ktoré predstavuje jeho fragmentácia, a podporiť sektor, ktorý je zdrojom výroby a rozsiahlych služieb s veľkým potenciálom zamestnanosti.

4.4 Výbor sa však domnieva, že by bolo vhodné pokročiť ďalej pri koncipovaní európskeho akčného plánu a pristúpiť k zavedeniu skutočnej spoločnej európskej stratégie pre bezpečnostný priemysel so spoločnou víziou, európskou platformou, ktorá by zoskupovala rôzne aspekty bezpečnosti, a riadením, ktoré by dokázalo zabezpečiť účinnú koordináciu v rámci EÚ.

4.5 Táto stratégia založená na integrovanom prístupe by sa mohla konkrétne zrealizovať vo forme virtuálnej platformy, ktorá by zahŕňala otázky etiky a riadenia, medziodvetvové aspekty a problematiku interoperability.

4.6 EHSV sa domnieva, že je potrebné preklenúť nedorozumenia medzi rozhodujúcimi politickými činiteľmi a priemyslom, a to aj posilnením iniciatív, ako je *European Security Congress* (európsky kongres o bezpečnosti), a pomocou platformy pre stály dialóg, ako napr. *Security Policy Forum* (fórum o bezpečnostnej politike).

4.7 Na odstránenie roztrieštenosti európskeho vnútorného trhu by sa mali zaviesť:

- horizontálna spolupráca a koordinácia v oblasti bezpečnosti, a to tak v rámci inštitúcií EÚ a jej agentúr, ako aj medzi nimi, aby sa zabezpečila úplná interoperabilita produktov a postupov, ktoré by boli sprevádzané vertikálnou koordináciou medzi rôznymi úrovňami finančnej pomoci,
- spoločné výhľadové plánovanie s účasťou všetkých aktérov v záujme vypracovania všeobecne uznávanej vízie,
- systém riadenia, ktorý by združil verejný a súkromný sektor.

4.8 Výbor sa nazdáva, že okrem začlenenia spoločenského rozmeru do vývoja výrobkov služieb a systémov už od ich počiatočného koncipovania by sa mali zaviesť mechanizmy umožňujúce zapojenie sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti do monitorovania uplatňovania spoločenského a etického aspektu pri rozvoji bezpečnosti a jej technologických a výrobných uplatnení.

4.8.1 Technicko-normalizačné mandáty by sa mali v spolupráci s EDA udeliť podľa zásad novej politiky normalizácie, ktorá zahŕňa zverejňovanie a transparentnosť ročného pracovného programu a plné zapojenie sociálnych partnerov a zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti, ako aj vypracovanie špecifických požiadaviek, ktoré by sa dali uplatniť na obstarávanie v súlade so zásadami otvorenosti, konsenzu, transparentnosti, relevantnosti, neutrality a kvality⁽¹¹⁾.

4.8.2 EHSV súhlasí s navrhovaným prístupom v otázke vzájomného uznávania certifikačných systémov pod podmienkou, že sa dosiahne „jednotná úroveň kompetencie akreditovaných certifikačných orgánov“, ako aj „prísnejšie kritériá výberu a harmonizované výberové postupy pri posudzovaní zhody“⁽¹²⁾.

4.9 Výbor pokladá za dôležité regulačné uznanie **technológií s dvojakým uplatnením** s cieľom stimulovať rozvoj hybridných technológií so spoločným využitím v civilnej i vojenskej oblasti, ešte dôraznejšie však podporuje posilnenie financovania a obsahovej náplne priority „Kľúčové podporné technológie“ v rámci programu Horizont 2020, zároveň s finančnou pomocou z budúceho Fondu pre vnútornú bezpečnosť.

4.9.1 Pokiaľ ide o priemyselné a duševné vlastníctvo, je napriek jednoznačne významným novátorským prvkom plánovaného programu Horizont 2020 potrebné posilniť všetky súvisiace práva v rámci WTO a európskych dvojstranných a mnohostranných dohôd o pridružení, s osobitným dôrazom na doložky o obmedzení zodpovednosti a prístupe na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách.

4.9.2 EHSV súhlasí s tým, že by sa mali naplno využiť nové možnosti, ktoré ponúka nástroj *obstarávania vo fáze pred komerčným využitím* zavedený v rámci programu Horizont 2020.

4.10 EHSV v plnej miere súhlasí s tým, aby sa posilnil spoločenský a etický rozmer pravidiel, ktorými sa riadi priemyselné odvetvie bezpečnostných technológií.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 **Odstránenie roztrieštenosti trhu podľa druhov produktov** EHSV odporúča stanoviť priority pre ďalšiu činnosť, nie podľa sektorov, ale pre jednotlivé druhy produktov, ktorými by sa tak dalo ľahšie reagovať na potreby jednotného trhu prostredníctvom regulácie a harmonizovaných postupov v závislosti od ich vysokého trhového potenciálu a ich vplyvu na rozsiahle vrstvy občanov a pracovníkov, s osobitným dôrazom na podporu rozvoja malých a stredných podnikov, a to tak z hľadiska finančných zdrojov a výskumu, ako aj z organizačného hľadiska.

5.2 **Výskum a inovácia, práva duševného vlastníctva a obstarávanie.** EHSV žiada, aby sa na bezpečnostné technológie v programe Horizont 2020 vyčlenilo viac finančných prostriedkov EÚ a zároveň aby sa tento aspekt výraznejšie podporil v náplni priority „Kľúčové podporné technológie“, aby sa posilnili spoločné projekty v oblasti interoperability zamerané na bezpečnosť v rámci programu ISA⁽¹³⁾, aby sa na tento sektor v rámci režimu štátnej pomoci pre inovácie uplatnili výnimky, aby sa preskúmalo účinné uplatňovanie smerníc

⁽¹²⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

⁽¹³⁾ ISA – Interoperability Solutions for European Public Administrations 2010 – 2015.

⁽¹¹⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 35.

ES/2004/18 a ES/2009/81 a nástroja obstarávania vo fáze pred komerčným využitím v bezpečnostnom priemysle, rozšírila spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom a civilnou a vojenskou sférou, podporili stratégie na uľahčovanie cezhraničných fúzií a zoskupovaní spoločností, dosiahla harmonizácia pravidiel obmedzenia právnej zodpovednosti voči tretím stranám a zlepšili vnútorné právne predpisy v oblasti práv duševného vlastníctva.

5.3 Prístup na zahraničné trhy. EHSV sa nazdáva, že je potrebné posilniť integrované a spoločné opatrenia v rámci zahraničnej politiky v odvetviach bezpečnostného priemyslu, a posilniť ochranu práv duševného vlastníctva v rámci WTO a európskych dvojstranných a mnohostranných dohôd o pridružení, zaručiť rovnaký prístup na zahraničné trhy a k verejnému obstarávaniu na základe vzájomnosti, zvýšiť prestíž činnosti EÚ v oblasti medzinárodnej normalizácie a zaviesť európske označenie kvality bezpečnostných produktov *Euro Security Label*.

5.4 Spoločenský a etický rozmer. Všetky bezpečnostné systémy, produkty a služby musia rešpektovať základné práva a slobody občanov, najmä právo na súkromie, a prispievať k hospodárskemu a spoločenskému pokroku, bezpečnosti obchodu a blahobytu a bezpečnosti osôb. V rámci technologického vývoja musí byť možné posilniť ochranu osobných údajov a súkromia už od jeho počiatočných fáz, a poskytnúť zároveň s podporou dialógu medzi verejným a súkromným sektorom nástroje na transparentné a zodpovedné uplatňovanie práva, ktorého stredobodom musí byť ochrana osôb.

5.5 Rozmer vzdelávania, zaraďovanie do zamestnania a začleňovanie kvalifikovaných ľudských zdrojov musí byť v súlade s požiadavkami na bezpečnosť a uplatňovanie vyspelých bezpečnostných technológií, v záujme poskytovania kvalitných profesionálnych služieb v podmienkach plnej interoperability a s ohľadom na jednotlivca a ochranu jeho dôstojnosti.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnenie a zameranie medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti výskumu a inovácií: strategický prístup“

COM(2012) 497 final

(2013/C 76/08)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Európska komisia sa 14. septembra 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnenie a zameranie medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti výskumu a inovácií: strategický prístup“

COM(2012) 497 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 133 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Úspech výskumu a inovácií rozhoduje o celosvetovej konkurencieschopnosti Európy, ktorá je základom pracovných miest, sociálnych plnení a blahobytu. Program Horizont 2020 zahŕňa naliehavo potrebné podporné opatrenia EÚ, s ktorými sa na tento účel počíta. Medzinárodná spolupráca s partnermi v štátoch mimo EÚ je pritom jedným z aspektov.

1.2 Medzinárodná vedecko-inovačná spolupráca má mnohé kladné účinky na vedecko-technický pokrok partnerov, ktorí sa do nej zapájajú, a na porozumenie medzi národmi.

1.3 Jej užitočnosť pre Európu však rozhodujúcim spôsobom závisí od prítlačnosti európskeho výskumného priestoru a taktiež od prestíže a výkonnosti európskych vysokých škôl, výskumných ústavov a podnikov, vrátane malých a stredných podnikov. Vytvorenie nevyhnutných predpokladov v Európe patrí medzi podstatné ciele stratégie Európa 2020.

1.4 O to naliehavejšie je, aby sa vzhľadom na súčasnú finančnú a hospodársku krízu presadila anticyklická európska politika podpory a aby sa európsky výskumný priestor, jeho základy a jeho medzinárodný rozmer zatriktívni, ušetrili krátenia a podporili všetkými finančnými a štrukturálnymi opatreniami. Rozpočet určený na program Horizont 2020 sa nesmie zneužívať ako nástroj na presadzovanie iných záujmov.

1.5 Hlavným cieľom rámcových dohôd s partnerskými štátmi majú byť rovnaké podmienky činnosti pre všetkých s recipročnými právami a povinnosťami. Inak sa kooperační partneri nemajú súborom európskych predpisov obmedzovať viac, než je to nevyhnutné na obhájenie európskych záujmov. Tvorivosti treba poskytnúť priestor.

1.6 Podľa zásady subsidiarity by sa dohody o spolupráci na určitom projekte mali uzatvárať medzi subjektmi, ktoré sa na projekte spolupráce aj podieľajú resp. ktoré ako organizácia za projekt zodpovedajú.

1.7 Veľké výskumné infraštruktúry a ukázkové projekty môžu presiahnuť schopnosti aj potenciál využitia jednotlivých členských štátov, alebo dokonca celej EÚ, a preto si môžu vyžadovať priamu účasť Komisie.

1.8 Predpokladom úspechu medzinárodných projektov spolupráce je spoľahlivosť, kontinuita a udržiavanie rezerv počas celej doby realizácie. Na to sú potrebné osobitné opatrenia. Okrem toho sa musí zaručiť a podporovať dostatočná mobilita zúčastnených odborníkov.

1.9 Medzinárodná spolupráca nie je samoúčelná, ale viaže pracovné sily a musí byť vždy zdôvodnená očakávaným prínosom. Nemal by sa z nej stať len politický prostriedok zahraničnej politiky Komisie.

1.10 Hlavným motívom musia byť vlastné záujmy EÚ a posilnenie európskeho výskumného priestoru a európskych inovačných schopností. Preto by sa spolupráca s partnermi z rozvíjajúcich sa krajín podporovaná európskymi prostriedkami mala prednostne financovať z rozpočtu určeného na rozvojovú pomoc.

1.11 Z hospodárskeho hľadiska je jednoznačne v neprospech európskych partnerov spolupráce, že ešte stále nejestvuje patent EÚ na zabezpečenie duševného vlastníctva. Výbor apeluje na Európsky parlament, Komisiu a Radu, aby podporili plánované presadenie európskeho patentu s jednotnou účinnosťou a konečne tak prelomili existujúcu blokádu. Pritom by aj EÚ mala zaviesť ochrannú lehotu na zverejňovanie noviniek.

1.12 Informácie o realizácii strategického prístupu sa majú získavať bez nových nástrojov, napríklad zo zistení európskeho semestra.

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1 V oznámení sú uvedené dôvody, strategické ciele a niektoré postupy v medzinárodnej spolupráci vo výskume, vývoji a inovačnej činnosti. Myslí sa tým medzinárodná spolupráca s partnermi mimo EÚ.

2.2 V dokumente sa uvádzajú tieto ciele:

- a) **posilňovať špičkovú kvalitu a príťažlivosť výskumu a inovácií v EÚ, ako aj jej hospodársku a priemyselnú konkurencieschopnosť** získavaním prístupu k vonkajším zdrojom znalostí, prilákaním talentov a investícií do EÚ, uľahčením prístupu k novým a rozvíjajúcim sa trhom a dohodou o spoločných postupoch na vykonávanie výskumu a využívanie jeho výsledkov;
- b) **riešiť celosvetové spoločenské výzvy** rýchlejšim nachádzaním účinných riešení a ich zavádzaním v praxi a optimalizáciou využívania výskumných infraštruktúr;
- c) **podporovať vonkajšie politiky EÚ** úzkou koordináciou s politikou rozširovania, susedskou politikou, obchodnou politikou, spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou a politikou humanitárnej pomoci a rozvoja, ako aj začlenením výskumu a inovácií do komplexného súboru opatrení v oblasti vonkajšej činnosti.

2.3 Nový strategický prístup k medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií má charakterizovať:

- úplná otvorenosť programu Horizont 2020 pre účastníkov z tretích krajín, čo európskym výskumným pracovníkom umožní spolupracovať s celosvetovou špičkou,
- ciele činnosti medzinárodnej spolupráce s rozsahom a zameraním potrebným na maximalizáciu vplyvu,
- vypracovanie viacročných plánov spolupráce s kľúčovými partnerskými krajinami a regiónmi,
- posilnenie partnerstva Komisie, členských štátov a príslušných zainteresovaných strán,
- podpora spoločných zásad vykonávania medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií,
- posilnenie úlohy EÚ v medzinárodných organizáciách a multilaterálnych fórach,
- zlepšenie vykonávania, riadenia, monitorovania a hodnotenia.

3. Všeobecné pripomienky výboru

3.1 Úspech výskumu a inovácií rozhoduje o celosvetovej konkurencieschopnosti Európy, ktorá je základom pracovných miest, sociálnych plnení a blahobytu. Program Horizont 2020 zahŕňa naliehavo potrebné podporné opatrenia Európskej komisie, s ktorými sa na tento účel počíta. Medzinárodná spolupráca je jedným z aspektov programu Horizont 2020.

3.2 Medzinárodná vedecko-inovačná spolupráca má mnohé kladné účinky na zodpovedajúci pokrok partnerov, ktorí sa do nej zapájajú, a na porozumenie medzi národmi. Neplatí to iba v európskom výskumnom priestore, ale aj celosvetovo, a teda aj pri téme, ktorej je venované toto stanovisko. Výbor poukazuje na svoje skoršie odporúčania k tejto téme ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 13.

3.3 Výbor preto víta nové oznámenie Komisie a podporuje v podstate jej ciele a argumenty.

3.4 Rokovacia pozícia Európy pri začínajúcich partnerstvách a užitočnosť medzinárodnej spolupráce pre EÚ rozhodujúcim spôsobom závisia od prítlačnosti európskeho výskumného priestoru, prestíže a výkonnosti európskych vysokých škôl a výskumných ústavov, ako aj od inovačných schopností podnikov, vrátane malých a stredných podnikov.

3.5 Vytvorenie nevyhnutných predpokladov v Európe patrí medzi podstatné ciele stratégie Európa 2020. O to naliehavejšie je, aby sa vzhľadom na súčasnú finančnú a hospodársku krízu presadila anticyklická európska politika podpory, teda aby sa v tejto oblasti nekrátilo, ale aby sa európsky výskumný priestor, jeho základy a jeho medzinárodný rozmer zatriktívni a podporili všetkými finančnými a štrukturálnymi opatreniami. Práve z tohto dôvodu sa však na rozpočet programu Horizont 2020 musia vyčleniť prostriedky aspoň v takom rozsahu, aký navrhuje Komisia. Výbor preto opakuje svoju viacnásobnú výzvu Európskemu parlamentu a Rade, aby v tejto súvislosti nepripustili žiadne obmedzenia a aby tento rozpočet nezneužili pri riešení konfliktu záujmov.

3.6 Úspešnému výskumu a inováciám sa nedarí vo všetkých členských štátoch rovnako. Výbor opakuje svoju viacnásobnú výzvu, aby sa v tých členských štátoch v európskom výskumnom priestore, ktoré v súčasnosti nie sú dostatočne vybavené vynikajúcimi výskumnými zariadeniami a strediskami inovácií, tento nedostatok pomocou štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu čo najrýchlejšie odstránil a aby sa úspešnou politikou podpory a hospodárskou politikou umožnil zrod mnohých vynikajúcich výskumných pracovníkov a inovatívneho podnikateľského ducha. Iba tak sa môže uskutočniť veľmi nápomocná koncepcia „tímovej excelentnosti“⁽²⁾. Výbor vyzýva členské štáty (a prípadne aj súkromný sektor), aby konečne splnili ciele Lisabonskej stratégie, ktoré boli prevzaté aj do stratégie Európa 2020, a 3 % HNP použili na výskum a vývoj.

3.7 Ohláseným cieľom Komisie je „úplná otvorenosť programu Horizont 2020 pre účastníkov z tretích krajín, čo európskym výskumným pracovníkom umožní spolupracovať s celosvetovou špičkou“. Táto možnosť prirodzene jestvuje už mnoho desaťročí a aj sa intenzívne využíva⁽³⁾. Komisia by preto

mala jednoznačnejšie vysvetliť východiskový stav. Mala by vysvetliť, akými novými prostriedkami chce dosiahnuť aké ďalšie slobody a čo sa má nanovo dovoliť a nanovo podporovať.

3.8 Komisia navrhuje, aby sa ako dôležité podporné opatrenia úspešnej medzinárodnej spolupráce uzatvárali rámcové dohody s potenciálnymi partnerskými štátmi. Podľa výboru by pritom v prvom rade malo ísť o mimoriadne úspešné a výkonné priemyselné štáty mimoriadne naklonené inováciám. Hlavným cieľom rámcových dohôd s partnerskými štátmi majú byť podobne ako pri dohodách o voľnom obchode rovnaké podmienky činnosti pre všetkých s recipročnými právami a povinnosťami. Inak by sa potenciálni kooperační partneri nemali súborom európskych predpisov obmedzovať viac, než je to nevyhnutné na obhájenie európskych záujmov.

3.9 Rámcové dohody musia byť zbavené všetkých vecne vzdialených hľadísk a vplyvov a ponechať dostatok flexibility a priestoru na uzatváranie zmlúv, ktoré budú čo najlepšie prispôbené konkrétnym prípadom a ich východiskovej situácii. Tvorivosti treba poskytnúť priestor.

3.10 Osobitne dôležitá je dostatočná spoľahlivosť, kontinuita a udržiavanie rezerv počas celej doby realizácie projektov spolupráce. Ide o náročnú úlohu, ktorá si vyžaduje osobitné opatrenia.

3.11 Podľa zásady subsidiarity by sa dohody o spolupráci mali uzatvárať medzi subjektmi, ktoré sa na projekte spolupráce aj podieľajú resp. ktoré ako organizácia za projekt zodpovedajú.

3.12 Komisia by mala byť do spolupráce priamo zapojená iba v takých prípadoch, keď je potenciál členského štátu, firmy alebo výskumnej organizácie nedostatočný (napr. pri hospodársko-technických projektoch veľkého rozsahu), ale potom by mala za to niešť aj zodpovednosť. Výbor pripomína, že práve veľké výskumné infraštruktúry a ukázkové projekty môžu presiahnuť schopnosti aj potenciál využitia členského štátu, alebo dokonca celej EÚ, a preto si vyžadujú intenzívnejšiu účasť Komisie⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Pozri napr. Peter Gruss v časopise MaxPlanckForschung 3/12, s. 6, ISSN 1616-4172.

⁽³⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 13, bod 3.2.

⁽⁴⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 111, bod 4.3.1.

3.13 Naproti tomu sa väčšina foriem medzinárodnej spolupráce vyvinie vďaka osobným kontaktom vedcov, vedeckých skupín, pracovníkov podnikov, vrátane malých a stredných podnikov, alebo výskumných organizácií, ktoré zvyčajne vznikajú na medzinárodných odborných konferenciách alebo špecializovaných veľtrhoch, na ktorých sa potom aj udržiavajú. Tieto procesy samočinnnej organizácie treba vziať do úvahy, uznať, využiť a jednoznačnejšie podporiť. Výbor vyslovuje poľutovanie, že jeho opakované odporúčania zatiaľ nevyvolali žiadnu zjavnú odozvu Komisie.

3.14 Predpokladom úspechu projektov spolupráce je dostatočná mobilita odborníkov, ktorí sa na nich zúčastňujú. Na tomto aspekte by mala popracovať Komisia, možno analogicky ako pri pravidlách a modeloch podpory vnútroeurópskej mobility.

3.15 Výbor vyslovuje obavu (bod 5 oznámenia Komisie), že Komisia by mohla medzinárodnú spoluprácu doviesť do politickej samoúčelnosti alebo z nej urobiť prostriedok svojej zahraničnej politiky. Spolupráca však nie je samoúčelná, ale si vyžaduje dodatočné úsilie, ktoré je odôvodnené, ak je podložené rozširovaním a dopĺňaním poznatkov a schopností a prínosom inovácií. Projekty spolupráce by mali zahŕňať len toľkých účastníkov, koľkí môžu prispieť k pridanej hodnote projektu.

3.16 Nejde pritom iba o priority rozdeľovania prostriedkov, ale aj o administratívnu náročnosť. Aj keď sa vďaka ohláseným zjednodušujúcim opatreniam⁽⁵⁾ bude vnútroeurópska náročnosť programu Horizont 2020 snáď dať znížiť, i tak si bude program vyžadovať podstatný podiel pracovnej sily vedeckých a výskumných pracovníkov. Ak by sa toto teraz na globálnej úrovni rozšírilo o spoluprácu podliehajúcu možno príliš formálnym postupom, vznikne nebezpečenstvo opätovného byrokratického bujnenia.

3.17 Ďalšia pochybnosť sa týka použitia ziaľ ešte stále príliš nízkej sumy finančných prostriedkov v programe Horizont 2020. Ak tieto prostriedky budú plynúť do krajín mimo EÚ, automaticky prestanú byť použiteľné v európskom výskumnom priestore. Tu je v každom prípade potrebné starostlivé zváženie priorit, aj vzhľadom na značnú potrebu zlepšenia v členských štátoch EÚ. Také formy spolupráce, ktoré majú hlavne charakter rozvojovej pomoci, by sa preto mali podporovať prednostne z rozpočtu určeného na rozvojovú pomoc.

3.18 V oznámení Komisie sa hovorí aj o otázke duševného vlastníctva, ktorá sa uvádza ako dôvod na európsky postup. Pri základnom výskume ide hlavne o uznanie časovej priority nového objavu alebo poznatku. Ale už pri príprave využitia samozrejme prichádza do úvahy aj otázka patentovateľnosti možného vynálezu.

3.19 Táto otázka je európskym problémom už celé desaťročia: ešte stále nemáme európsky patent s jednotnou účinnosťou. V EÚ tak všetkým podnikom a osobitne malým a stredným podnikom vznikajú buď viacnásobné náklady v porovnaní s ich mimoeurópskymi partnermi spolupráce (napr. v USA) alebo sa dokonca vzdajú patentu, čiže prídu o patentovú ochranu. Výbor apeluje na Európsky parlament, Komisiu a Radu⁽⁶⁾, aby plne podporili presadenie *európskeho patentu s jednotnou účinnosťou* plánované v najbližšej budúcnosti a konečne tak prelomili existujúcu blokádu. V tejto súvislosti víta príslušné rozhodnutia Európskeho parlamentu⁽⁷⁾. Pritom by aj EÚ mala zaviesť *ochrannú lehotu na zverejňovanie noviniek*⁽⁸⁾.

3.19.1 Okrem toho by sa mali ešte raz prediskutovať a preskúmať predpisy o duševnom vlastníctve pri medzinárodne prepojených spoločných technologických iniciatívach.

4. Konkrétne pripomienky výboru

4.1 Podľa návrhu Komisie sa má zoznam krajín oprávnených na automatické financovanie sa obmedziť tým, že sa súčasné kritérium výberu založené len na HNP na obyvateľa doplní ďalším kritériom založeným na celkovom HDP, pričom sa vylúčia krajiny presahujúce stanovený limit.

4.1.1 Podľa názoru výboru by sa pritom malo postupovať diferencovanejšie. Prvotným kritériom spolupráce s vybranými príslušníkmi štátov, ktoré nie sú členmi EÚ, podporovanej Európskou úniou by mal byť výlučne špecifický záujem európskych organizácií, podnikov (vrátane malých a stredných), vedcov a výskumných pracovníkov na získanom know-how, resp. ich potreba takéto know-how získať. V popredí musí byť podpora európskeho výskumného priestoru. Aj keď bude pri nejakom projekte potrebný vynikajúci odborník z niektorej krajiny s vyšším HDP, malo by byť možné podporiť ho iba vtedy, ak nie je iná možnosť využiť jeho schopnosti a vedomosti na uspokojenie európskych záujmov. Rozhodujúcim hlavným motívom musí byť vlastný záujem EÚ.

⁽⁶⁾ Rada Európskej únie, 23. júna 2011, 11328/11.

⁽⁷⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/sk/pressroom/content/20121210IPRO4506/html/Eur%C3%B3psky-parlament-schv%C3%A1lil-pravidl%C3%A1-pre-jednotn%C3%BD-patent-E%C3%9A>

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Prístup k vedeckým informáciám – verejné investície“, bod 3.4. (Pozri stranu 48 tohto úradného vestníka).

⁽⁵⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 129, bod 1.2.

4.2 Podľa názoru Komisie sú na realizáciu strategického prístupu potrebné objektívne informácie. Výbor víta ústny príslub zástupcu Komisie, že sa nepočíta so žiadnymi dodatočnými nákladmi na štatistické zisťovanie a zber údajov navrhnuté v oznámení a že Komisia na to využije už dostupné zdroje. Výbor odporúča využiť napríklad zisťovanie v rámci európskeho semestra ⁽⁹⁾, aby sa zabránilo ďalšiemu zaťaženiu podnikateľov a výskumných pracovníkov.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_sk.htm

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Za lepší prístup k vedeckým informáciám: podpora prínosov verejných investícií do výskumu“

COM(2012) 401 final

(2013/C 76/09)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Európska komisia sa 17. júla 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Za lepší prístup k vedeckým informáciám: podpora prínosov verejných investícií do výskumu“

COM(2012) 401 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 151 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Prístup k vedeckým informáciám je dôležitým predpokladom pre úspešný výskum a podporu inovácií, a tým aj pre konkurencieschopnosť Európy. Patrí sem prenos vedeckých poznatkov medzi výskumnými pracovníkmi, medzi výskumnými partnerstvami – najmä medzi výskumom a podnikmi – ako aj medzi výskumnými pracovníkmi a občanmi.

1.2 So zreteľom na nasledujúce tvrdenia výbor podporuje ciele a návrhy Komisie; domnieva sa, že na základe toho bude možné – technicky prostredníctvom internetu – uľahčiť a prípadne zefektívniť vedeckú prácu.

1.3 V záujme dosiahnutia týchto cieľov je však potrebné aj naďalej zabezpečiť autorstvo a duševné vlastníctvo výskumných pracovníkov a ich organizácií, nenarušať slobodu vedy a výskumu, a takisto zabrániť tomu, aby výskumní pracovníci vykonávali dodatočnú prácu, ktorá znižuje účinnosť, alebo znášali vyššiu administratívnu záťaž.

1.4 Voľný prístup k vedeckým publikáciám (prostredníctvom internetu) predstavuje rozšírenie, prípadne doplnenie knižníc, ktoré je prispôbené súčasným technickým možnostiam. Tento prístup je veľmi nápomocný, v súčasnosti sa často využíva a je potrebné v ňom pokračovať a dokončiť ho. Je potrebné usilovať sa o globálnu symetriu medzi Európou a mimoeurópskymi štátmi.

1.5 Uchovávanie vedeckých informácií (ukladanie údajov v oblasti výskumu) na prípadné neskoršie použitie je potrebné; v súčasnosti patrí k osvedčeným vedeckým postupom. Výbor víta zámer Komisie podporovať príslušné nevyhnutné infraštruktúry aj v budúcnosti. Pokiaľ by sa mali projektové dohody

podrobnejšie zaoberať ukladáním údajov, je potrebné, aby sa na odbornom rozhodovaní o rozsahu, formáte, podrobnosti a opise (s metaúdajmi) takisto zúčastňovali príslušní výskumní pracovníci.

1.6 S tým súvisí otázka otvoreného (teda všeobecného, globálneho, bezplatného, nekontrolovaného a nepodmieneného) prístupu prostredníctvom internetu k uloženým údajom v oblasti výskumu. Táto otázka má mnoho aspektov, týka sa doterajšej vedeckej kultúry a je potrebné pristupovať k nej veľmi diferencovane a obozretne. Aj keď existujú oblasti výskumu, v ktorých môže byť otvorený externý prístup užitočný a bezpečný, v mnohých ďalších oblastiach tomu zabraňujú rozhodujúce aspekty. Treba sa preto vyhnúť zovšeobecňovaniu.

1.7 Možné riešenia vo vybraných prípadoch by sa mali preto postupne a pokusne zakladať na v súčasnosti bežných dobrovoľných postupoch vnútorne organizovanej výmeny údajov (napríklad CERN, world-wide-web!) a po dohode s vedeckými pracovníkmi, ktorí sa aktívne zúčastňujú na výskumnom procese, by sa mali empiricky preveriť v pilotnom projekte. Je však potrebné zabezpečiť, aby sa novými povinnosťami alebo doplňujúcimi procedúrami v rámci súvisiacich administratívnych postupov neoslabilo úsilie o zjednodušenie, ktoré sa práve začalo.

1.8 Bez ohľadu na túto skutočnosť – najmä v prípade globálnej symetrie medzi Európou a mimoeurópskymi štátmi – by mohol byť užitočný otvorený prístup k zmysluplnému výberu príslušných údajov, ktoré boli použité vo voľne prístupných publikáciách, ak sa preukáže, že dodatočné náklady, ktoré sú s tým spojené, sú prijateľné a opodstatnené.

1.9 Všetky tieto opatrenia sa spájajú s čiastočne značnými dodatočnými nákladmi pre výskumných pracovníkov a ich organizácie. Tieto dodatočné náklady je potrebné úplne zohľadniť pri plánovaní rozpočtu.

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1 Oznámenie sa týka plánovaných opatrení Komisie, ktorých cieľom je zlepšiť prístup k vedeckým informáciám a podporiť prínosy verejných investícií do výskumu.

2.2 Opatrenia sú zamerané na:

- prístup k vedeckým publikáciám,
- uchovávanie vedeckých informácií,
- prístup k údajom v oblasti výskumu.

2.3 Pokiaľ ide o prístup k vedeckým publikáciám, v súčasnosti sa rokuje s vydavateľstvami vedeckých publikácií o dvoch modeloch:

- **„Zlatý“ otvorený prístup:** platba publikačných nákladov sa presúva z čitateľov (prostredníctvom predplatného) na autorov. Tieto náklady zvyčajne znášajú univerzity alebo výskumný inštitút, ku ktorému je výskumník pridružený, alebo financujúca agentúra podporujúca výskum.
- **„Zelený“ otvorený prístup** (vlastná archivácia): publikovaný článok alebo partnersky preskúmaný rukopis v konečnom znení archivuje výskumník v on-line archíve pred jeho publikáciou, po nej alebo počas nej. Prístup k tomuto článku sa na žiadosť vydavateľa často odloží („obdobie embarga“), aby predplatitelia mali aj naďalej výhody navyše.

2.4 Navyše sa predkladá časový plán možnej postupnej realizácie týchto cieľov v programe Horizont 2020.

3. Všeobecné pripomienky

Táto téma sa týka otvoreného, t. j. všeobecného, bezplatného, globálneho a neobmedzeného prístupu k budúcim publikáciám prostredníctvom internetu a k údajom v oblasti výskumu týkajúcim sa týchto publikácií, ktoré sú medzičasom väčšinou k dispozícii aj v digitálnej podobe.

3.1 Predchádzajúce vyhlásenia

Touto otázkou sa zaoberal Európsky hospodársky a sociálny výbor už vo svojom stanovisku ⁽¹⁾ na tému „Spolupráca a prenos

poznatkov medzi výskumnými organizáciami, priemyslom a malými a strednými podnikmi – dôležitá podmienka inovácií“ a vyjadril zásadné pripomienky, ktoré sú ešte stále platné. Týkali sa cieľa zlepšiť prenos poznatkov medzi výskumnými partnerstvami (najmä medzi výskumom a podnikmi). Ten sa pokladal za významný faktor podpory inovácií, a tým aj konkurencieschopnosti Európy. Takisto sa týkali nakladania s duševným vlastníctvom vznikajúcim v procese výskumu a inovácií, ako aj slobody umenia a vedeckého bádania ⁽²⁾, ⁽³⁾.

3.2 Autorstvo a duševné vlastníctvo

V prípade autorstva a duševného vlastníctva výskumných pracovníkov a ich organizácií ide na jednej strane o uznanie prvenstva v súvislosti s vedeckým objavom alebo získaním poznatkov, ktoré je zvyčajne doložené autorstvom v publikácii, a na druhej strane o uznanie a prípadne aj práva na používanie (alebo ich časť) vyplývajúce z tvorivého procesu, pri ktorom z nových poznatkov vznikajú možné inovácie a vynálezy, v súvislosti s ktorými sa potom žiada o patentovú ochranu. Európsky hospodársky a sociálny výbor preto víta vyjadrenie Komisie (kapitola 4.1), že „politiky otvoreného prístupu neovplyvňujú slobodu autora rozhodnúť sa za publikovanie alebo proti nemu. Nezasahujú do patentovania alebo iných foriem komerčného využívania.“

3.3 Termín predbežného zverejnenia, ktorý nepoškodzuje novinky (grace period)

Rozhodovanie o tom, či predbežne zverejniť vedecké výsledky a následne stratiť práva na prípadné z toho vyplývajúce vynálezy, alebo aby sa predišlo strate týchto práv, najprv odložiť zverejnenie a na základe toho stratiť prednostný nárok napr. v prípade objavu, je ťažké a môže sa spájať so stratami. S cieľom zmierniť túto dilemu Európsky hospodársky a sociálny výbor znovu pripomína svoje odporúčanie, aby sa v súvislosti so zavedením patentu EÚ ⁽⁴⁾ ustanovil tzv. grace period (termín predbežného zverejnenia, ktorý nepoškodzuje novinky).

3.4 Príklad patentového práva

Počas desaťročia trvajúceho medzinárodného rozvoja sa v patentovom práve vytvoril a zaviedol rovnovážny stav medzi vznikajúcim nárokom na dôverné zaobchádzanie s duševným vlastníctvom na jednej strane a otvoreným prístupom k jeho produktom na strane druhej. Na základe toho sa patentové prihlášky v súčasnosti zverejňujú po 18 mesiacoch a na internete sú všeobecne k dispozícii.

3.5 Údaje v oblasti výskumu

V jednotlivých vedeckých odboroch je viac alebo menej výrazný charakteristický aspekt doterajšieho postupu,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 8, kapitola 3.

⁽²⁾ Charta základných práv Európskej únie, článok 13 (marec 2010): „Akademická sloboda sa rešpektuje“.

⁽³⁾ Napr. Torsten Wilholt v časopise FORSCHUNG & LEHRE, 19. ročník, číslo 12/12, str. 984 (www.forschung-und-lehre.de)

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39, bod 3.9.

- i. že údaje vznikajúce vo výskumnom procese sa na základe tzv. nespracovaných údajov najprv triedia a zisťujú sa nesprávne merania, v rámci interného postupu vedeckého k vyjadreniu stanoviska sa preskúma ich súdržnosť, hodnotí sa ich význam, a v prípade potreby sa musia porovnať alebo spojiť s ostatnými údajmi, skôr ako sa pridelia overenému, relevantnému súboru údajov a uverejnia sa, a
- ii. že výskumní pracovníci, ktorí sa príslušnou otázkou zaoberajú, o nej ako prví informujú v publikáciách, vysvetľujú výsledky a vyvodzujú závery.

3.6 Zásadný súhlas

So zreteľom na uvedené skutočnosti Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje ciele, ktoré sformulovala Komisia. Domnieva sa, že na základe toho sa – technicky prostredníctvom internetu – prípadne uľahčí a zvýši účinnosť vedeckej práce. Odporúča, aby sa na základe stálej spätnej väzby s vedcami, ktorí sa aktívne zúčastňujú na výskumnom procese, postupne ďalej rozvíjali v tejto súvislosti začaté procesy alebo myslenie. Pritom je potrebné brať do úvahy príslušné osobitosti rôznych výskumných disciplín a takisto zabrániť tomu, aby výskumní pracovníci vykonávali dodatočnú prácu a znášali vyššiu administratívnu záťaž. V nasledujúcej časti sa v tejto súvislosti uvádzajú ďalšie aspekty a výhrady.

4. Konkrétne pripomienky výboru

4.1 Voľný prístup k publikáciám

Voľný prístup k vedeckým publikáciám (prostredníctvom internetu) v súčasnosti predstavuje doplnenie knižníc, ktoré je prispôbené súčasným technickým možnostiam. Je veľmi užitočný a nápomocný, v súčasnosti sa často využíva a treba v ňom pevne pokračovať a dokončiť ho.

4.1.1 Zlatý alebo zelený

V prípade otázky, či by sa s príslušným vydavateľstvom mohlo alebo malo dohodnúť na zlatom alebo zelenom prístupe, ide skôr o pragmatickú otázku prípadne o otázku nákladov. Dôležitý je zásadný a nie veľmi oneskorený prístup k vedeckým a technickým publikáciám cez internet.

4.1.2 Nadmerné náklady

V každom prípade vznikol dojem, že rozhodujúce nakladateľstvá stanovujú v tejto súvislosti veľmi vysoké poplatky. To možno odstrániť prostredníctvom väčšej súťaže vo vzájomnom pôsobení medzi autormi, nakladateľmi a vydavateľstvami. Pri hodnotení vedeckých výsledkov je však takisto dôležité dobré meno časopisu, ktorý ich publikuje. Európsky hospodársky a sociálny výbor preto nabáda Komisiu, aby spolu s vedeckými organizáciami začala ďalšie diskusie o tom, ako by sa dalo dosiahnuť ďalšie zlepšenie v tejto oblasti. Zároveň sa však nesmie obmedziť sloboda autorov pri výbere časopisu.

4.1.3 Správy o zámere

Európsky hospodársky a sociálny výbor poukazuje na rozšírený zvyk vo forme správy vopred sprístupniť odbornej verejnosti, aj

prostredníctvom internetu, nové výsledky, ktorých zverejnenie v odborných časopisoch je ešte vo fáze posúdenia externými odborníkmi (referees). To isté sa týka prednášok na sympóziách a odborných konferenciách, ktorých združujúca funkcia je preto veľmi dôležitá.

4.1.4 Medzinárodné dohody – symetria

V tejto súvislosti je potrebné, aby na medzinárodnej úrovni nevznikala medzi EÚ a ostatnými štátmi silná nerovnováha. Ak vedeckí pracovníci alebo občania z celého sveta dosiahnu prostredníctvom internetu bezplatný prístup k vedeckým publikáciám, ktoré vznikli v EÚ, je potrebné, aby vedeckí pracovníci a občania v EÚ mali bezplatný prístup ku všetkým vedeckým publikáciám, ktoré vznikli mimo EÚ. Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje úsilie Komisie o dosiahnutie tejto symetrie prostredníctvom medzinárodných dohôd. Až prostredníctvom globálneho toku informácií sa vedecká práca skutočne uľahčí.

4.1.5 Odborné konferencie a knižnice

Európsky hospodársky a sociálny výbor zároveň varuje pred myšlienkou, že otvorený prístup by mohol spôsobiť, že ostatné formy výmeny informácií a myšlienok budú nadbytočné alebo nedôležité. Práca pri počítači nenahrádza stimulujúci účinok rozhovorov a diskusií alebo intelektuálne prostredie knižnice alebo odbornej konferencie.

4.2 Ukladanie údajov

Väčšina veľkých výskumných organizácií prijala ukladanie údajov do svojich pravidiel osvedčených vedeckých postupov. Vzhľadom na to, že v súčasnosti vznikajú veľmi veľké objemy údajov, je takisto táto úloha primárne otázkou všeobecne prístupných zdrojov a infraštruktúr, teda značných nárokov na zariadenie a personál na overovanie tohto množstva údajov a prípadné usporiadanie, komprimovanie, zmenšenie alebo vymazanie nespracovaných údajov, a takisto opísanie pomocou metaúdajov bez toho, aby sa stratili dôležité informácie. Pritom je potrebné zohľadniť príslušné náklady a prínosy.

4.2.1 Podpora zo strany Komisie

Európsky hospodársky a sociálny výbor víta doterajšie a plánované budúce opatrenia Komisie na podporu ukladania údajov v oblasti výskumu a v tejto súvislosti nevyhnutnej infraštruktúry.

4.2.2 Osobitné riešenia pre jednotlivé odbory

Európsky hospodársky a sociálny výbor preto súhlasí s Komisiou, že nie je potrebné usilovať sa o všeobecné riešenia, ale je potrebné, aby každé odvetvie samostatne rozhodlo, v akom rozsahu a s akými prostriedkami sa má vykonávať ukladanie údajov a v akom rozsahu sa majú stanoviť normy. Na tento účel by sa mali použiť v čo najväčšom rozsahu otvorené a medzinárodné normy s cieľom umožniť interoperabilitu.

4.3 Externý otvorený prístup k údajom

Komisia a ostatní zástancovia ⁽⁵⁾ zakladajú úmysel podporovať otvorený (digitálny) prístup k údajom v oblasti výskumu najmä na týchto cieľoch:

- a) zvýšiť kvalitu vedeckých debát, keďže na pochopenie a podrobné hodnotenie zverejnených výsledkov v oblasti výskumu je spravidla nevyhnutný prístup k vyhodnoteným údajom a nástrojom, ktoré sa na ich vyhodnotenie použili;
- b) prostredníctvom ďalšieho použitia údajov zvýšiť návratnosť verejných prostriedkov použitých na zhromažďovanie údajov.

Európsky hospodársky a sociálny výbor môže s týmito cieľmi vo všeobecnosti úplne súhlasiť.

Otázka je však, s ktorými nástrojmi, ako diferencovane a v akom rozsahu by sa to malo realizovať, aké dodatočné – aj administratívne – náklady sa s tým spájajú, či budú tieto náklady vďaka očakávanému využitiu opodstatnené a ktoré aspekty tomu prekážajú.

4.3.1 Súčasné postupy

Podstatným prvkom vedeckého výskumu je, že proces získania poznatkov spolu s údajmi a zdrojmi, ktoré sa pritom získali, musí byť zrozumiteľný alebo reprodukovateľný, a že z toho vyvedené závery musia obstáť v každej diskusii a debate. V tejto súvislosti sa vo vedeckom spoločenstve pred, počas a po zverejnení v časopisoch preukázali ako vhodné a úspešné postupy, ako sú semináre, konferencie, postupy vypracovania odborných posudkov, partnerské preskúmanie, výmena informácií a údajov, výmena pracovníkov atď. Na tento účel sa používajú tiež moderné prostriedky digitálnej agendy. Organizácia CERN ⁽⁶⁾ priamo na účel výmeny údajov navrhla a s partnermi vytvorila tzv. world-wide-web (www).

4.3.2 Dodatočné opatrenia

Návrhy Komisie sa teda môžu týkať iba otázky, prostredníctvom čoho možno tieto doteraz vykonávané postupy vnútornej organizácie doplniť, zlepšiť, zjednodušiť a účinnejšie zostaviť. V oznámení Komisie sa však neuvádzajú dostatočne zreteľne konkrétne dodatočné opatrenia plánované na tento účel; zjavne sa plánujú okrem iného pilotné projekty.

4.3.3 Problémy – prekážky

Keďže už boli uvedené očakávania spojené s otvoreným prístupom, je nevyhnutné poukázať takisto na problémy, ktoré je potrebné riešiť, výnimky alebo prekážky. Medzi prekážky patria napr.:

- dôvernosť pri vytváraní inovácií, najmä spolu s priemyslom (MSP); aspekty týkajúce sa patentu,

⁽⁵⁾ Napr. www.royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2359-12.pdf

⁽⁶⁾ Európska organizácia pre jadrový výskum.

- dôvernosť údajov pacientov v medicínskom výskume,
- zabezpečenie autorstva údajov (vedcov a vedeckých organizácií),
- nedorozumenia pri zobrazovaní a výklade údajov spolu s následkami,
- prípadné právne obmedzenia prenosu technológií súvisiace s kontrolou vývozu,
- zabezpečenie globálnej symetrie medzi EÚ a tretími krajinami,
- personálne náklady a náklady na zariadenie potrebné na to, aby sa vytriedili relevantné údaje z často neprehľadného množstva nespracovaných údajov a aby sa zabezpečilo, že budú pre tretie strany zrozumiteľné a že ich budú vedieť využívať.

Je úplne zrejmé, že tieto problémy bránia všeobecnému zavedeniu otvoreného prístupu k údajom v oblasti výskumu.

4.3.4 Diferencovanie

Je tu teda potrebná diferenciácia. Európsky hospodársky a sociálny výbor potvrdzuje, že existujú oblasti výskumu, v ktorých otvorený externý prístup k údajom cez internet môže mať výhody, ako napr. meteorologické údaje, genofondy, demografické údaje alebo podobne jasne vymedzené a štatisticky dôležité údaje (aj tu je však potrebné ujasniť, ako sa vymedzí pojem údaje).

Súčasne však odporúča obozretnejší prístup, napríklad:

- i. v prípadoch veľmi zložitých experimentov, ako napríklad urýchľovače alebo testovacie zariadenia na výskum jadrovej syntézy, a
- ii. vo všetkých prípadoch spolupráce s priemyselným výskumom vrátane MSP.

4.3.5 Práve v súvislosti s posledným uvedeným prípadom vidí Európsky hospodársky a sociálny výbor vnútorný rozpor s cieľmi Komisie, konkrétne s cieľom propagovať otvorený prístup k výskumným údajom na jednej strane a na druhej strane posilniť podporu inovácií zameranú na verejno-súkromné partnerstvá atď., pri ktorej je hlavným aspektom dôvernosť. Ani snaha o dosiahnutie rovnováhy záujmov v prípade týchto protichodných cieľov na základe rozlišovania medzi „neškodnými“ údajmi pochádzajúcimi napr. zo základného výskumu a inovačnými údajmi získanými napr. v aplikovanom výskume však nie je bez rizika. Takéto rozlišovanie a *priori* si totiž vyžaduje schopnosť nahliadnuť do budúcnosti. Napokon práve

nové revolučné poznatky tzv. základného výskumu môžu byť veľmi inovačné a ak sa zverejnia príliš skoro, môže dôjsť k strate patentovej ochrany (pozri aj bod 3.3). Preto je tu potrebné nájsť podobné pragmatické riešenie ako v prípade „normálnych“ publikácií (pozri bod 3.2 a bod 4.1 oznámenia Komisie).

4.3.6 Dobrovoľnosť

Preto je potrebné, aby výskumní pracovníci, ktorí sa zúčastňujú na príslušnom projekte, slobodne rozhodli o otázke, či a odkedy sprístupnia údaje získané v rámci projektu, a v prípade, keď súhlasia so sprístupnením, v akom rozsahu podrobností a pod ktorými podmienkami. Práve z príkladu CERN vyplýva, že postupy zdola nahor založené na dobrovoľnosti aj v tomto prípade skôr vyhovujú tu prerokúvanej otázke než vynútené predpisy. Výbor odporúča, aby sa silám vnútornej organizácie vedeckých systémov prejavilo viac dôvery. Je potrebné zabrániť každému vynútenému zásahu (pozri aj bod 4.3.10) do dosiaľ veľmi úspešnej, ale aj citlivej vedeckej kultúry.

4.3.7 Údaje z publikácií

Mohlo by sa napr. zvážiť elektronické spracovanie a otvorené sprístupnenie určitého výberu (pozri bod 4.2) údajov použitých v publikáciách sprístupnených na základe otvoreného prístupu spolu s týmito publikáciami. Ale aj tu je otázka a treba posúdiť, či očakávaný prínos súvisiaci s využitím týchto údajov tretími osobami na internete skutočne odôvodňuje s tým spojené dodatočné náklady, ktoré tým vzniknú pôvodným autorom a ktoré ich zdržujú od vlastnej výskumnej práce.

4.3.8 Pilotný pokus

Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje úsilie Komisie o začatie pilotného pokusu najprv v jednoduchšej a na to vhodnej oblasti a s tým spojené získanie skúseností. Je potrebné vypracovať správu o získanej pridanej hodnote.

4.3.9 Byrokracia a akceptovanie

Nespokojnosť mnohých výskumných pracovníkov vyplývajúca z nadmernej byrokracie zo strany Komisie v súvislosti s postupmi podávania žiadostí a verejného obstarávania sa medzitým trochu upokojila na základe úsilia o zjednodušenie a kontinuitu (7) nástrojov podpory. Nedomyšlené nové požiadavky, zásahy do výskumnej práce a nové byrokratické prekážky by však mohli spôsobiť jej opätovné úplné prepuknutie.

4.3.10 Záujmy financujúceho subjektu

V rámci diskusie o uvedených otázkach sa treba zamyslieť aj nad tým, či a v akej miere by si financujúci subjekt alebo daňový poplatník, ktorého tu zastupuje Komisia, mal jednoducho vynútiť otvorené sprístupnenie všetkých výsledných výskumných údajov na internete ako podmienku pre poskytnutie finančnej podpory. Nezávisle od toho, čo sa uvádza

v bodoch 3.1 a 3.2, toto stanovisko sa nezameriava na uvedenú otázku. Výboru ide skôr o to, pomocou akých postupov v oblasti podpory a riadenia výskumu je možné – práve aj v záujme financujúceho subjektu – dosiahnuť optimálny vedecký a hospodársky úspech.

4.4 Dodatočná záťaž pre rozpočet na výskum

Všetky opatrenia, ktoré Komisia navrhla, zbavujú príjemcu informácií povinnosti platiť za tieto informácie (publikácie, údaje). Tieto náklady musia namiesto toho hradiť tvorcovia údajov a publikácií, t. j. výskumní pracovníci a ich organizácie. Tieto náklady sa teda musia zahrnúť do príslušných rozpočtov na výskum a pokiaľ ide o podporu z EÚ, do rozpočtu na program Horizont 2000. Preto je potrebné zahrnúť tieto náklady do príslušnej sumy pridelenej na podporu.

4.4.1 V súvislosti s otvoreným prístupom k vedeckým publikáciám sa tak musia z príslušného rozpočtu na výskum uhradiť nielen náklady na dosiahnutie nových výsledkov v oblasti výskumu, ale aj na ich všeobecné sprístupnenie.

4.4.2 To isté sa týka dodatočných nákladov na rozšírenie uchovávaní údajov a s tým spojených personálnych nákladov a nákladov na infraštruktúru (o. i. ako podmienka pre bod 4.4.3).

4.4.3 A samozrejme sa to týka najmä dodatočných nákladov v danom prípade na vytvorenie otvoreného prístupu ku všetkým alebo vybraným údajom v oblasti výskumu.

4.5 Prípadné neporozumenie

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že v politickej diskusii sa niektoré požiadavky a dôvody súvisiace s otvoreným prístupom zakladajú tiež na nepochopení spôsobu práce v oblasti vedy a výskumu, ako aj na nepochopení schopnosti bežných občanov porozumieť špecifickým vedeckým poznatkom. Vedeckým publikáciám rozumieju zvyčajne len odborníci z príslušného odboru, a preto je otvorený prístup užitočný len pre odborníkov. To isté sa týka prístupu k údajom v oblasti výskumu.

4.6 Informovanie občanov a politikov

Preto je o to dôležitejšie akékoľvek úsilie o predstavenie dôležitých vyjadrení nových poznatkov aj neodborníkom. Európsky hospodársky a sociálny výbor už viackrát poukázal na význam takých médií a uznáva úsilie, ktoré Komisia v tejto súvislosti vynakladá, vrátane portálu CORDIS (8). Je potrebné zdôrazniť činnosť tých vedeckých pracovníkov, ktorí majú schopnosť vysvetliť verejnosti poznatky zo svojho odboru čo najzrozumiteľnejšie. Nakoniec je rovnako dôležité, aby o obsahu a význame vedeckých poznatkov, ako aj o potenciáli ďalšieho výskumu boli čo najlepšie informovaní politici, aby mohli prijímať fundované rozhodnutia.

(7) Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 129.

(8) http://cordis.europa.eu/home_en.html

4.7 Prístup k odborným znalostiam

Firmy a organizácie občianskej spoločnosti sa často sťažujú na to, že nemajú dostatočný prístup k špecifickým odborným znalostiam. Preto je predovšetkým aj pre MSP dôležité, aby mali k dispozícii aspoň jedného interného alebo externého odborníka, ktorý bude schopný porozumieť týmto údajom, alebo aby mohli využívať služby organizácie poskytujúcej príslušné poradenstvo. Výbor okrem toho poukazuje jednak na svoje odporúčania adresované Komisii (uvedené v jednom z jeho predchádzajúcich stanovísk⁽⁹⁾), aby vytvorila osobitný vyhľadávač pre túto oblasť, ako aj na vyhľadávač⁽¹⁰⁾, ktorý

poskytol Európsky patentový úrad, pomocou ktorého je už dnes možné vyhľadať veľkú časť novších patentových spisov z celého sveta.

4.8 Prístup k starším publikáciám prostredníctvom internetu

Okrem uvedenej témy existuje záujem, o. i. aj zo strany humanitných vied, o to, aby boli na internete v elektronickej podobe dostupné aj staršie originály publikácií. Výbor rozhodne víta snahy vyvíjané v tomto smere, ktoré však nie sú predmetom tohto stanoviska.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, bod 3.2.

⁽¹⁰⁾ <http://worldwide.espacenet.com>

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 273/2004 o prekurzoroch drog“

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD)

(2013/C 76/10)

Spravodajca: **David SEARS**

Rada (15. októbra 2012) a Európsky parlament (22. októbra 2012) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 273/2004 o prekurzoroch drog“

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. januára 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára 2013) prijal 130 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Cieľom tohto návrhu je napraviť špecifické nedostatky zistené v existujúcich právnych predpisoch EÚ v súvislosti s monitorovaním a kontrolou obchodovania podnikov v EÚ s acetanhydridom, chemickou komoditou s rôznym zákonným a dôležitým využitím, ktorá sa však takisto zneužíva ako prekurzor na nelegálnu výrobu heroínu z morfinu zvyčajne v Afganistane. EHSV uznáva, že toto dopĺňujúce nariadenie je nevyhnutné a dôrazne podporuje uvedený návrh.

1.2 EHSV takisto podporuje návrh vytvoriť európsku databázu schválených prevádzkovateľov a koncových používateľov a návrh na zlepšenie získavania správ členských štátov o zachytených a zadržaných nelegálnych zásielkach všetkých určených a neurčených prekurzorov drog.

1.3 Rozšírenie existujúcich právnych predpisov týkajúcich sa registrácie o „používateľov“ si na rozdiel od registrácie „prevádzkovateľov“ vyžaduje niektoré nové alebo revidované vymedzenie pojmov. Uvádzajú sa menšie problémy a odporúčania. Koncoví používatelia by mali byť plne informovaní o účele a prínose registrácie. Príslušným orgánom by sa mali poskytnúť také isté práva vstupu do podnikateľských priestorov koncových používateľov, aké sa im poskytujú pri prevádzkovateľoch.

1.4 EHSV uznáva, že nové návrhy budú účinné, len ak sa správne odprezentujú a nebudú sa spájať so zbytočnou

dodatočnou záťažou žiadnu zo zúčastnených strán. Preto dôrazne podporuje návrh oslobodiť mikropodniky od poplatkov za registráciu.

1.5 Nakoniec EHSV konštatuje, že pokiaľ ide o spoluprácu v záujme dosiahnutia želaných cieľov, európske zúčastnené strany úplne prijali požiadavky príslušného dohovoru OSN z roku 1988, najmä článok 12. Na základe toho sa v EÚ a mimo nej dosiahol úspech v spolupráci s ostatnými subjektmi v boji proti trestnej činnosti, pri ochrane zdravia obyvateľstva, umožnení pokračovania zákonného obchodu a zabezpečení dobrého mena príslušných organizácií a podnikov. Je potrebné, aby sa vykonávané postupy, úroveň vzájomnej úcty a dôvery a štýl a obsah oznámení dotknutým stranám uznali ako vzory regulačného správania a súladu na úrovni EÚ alebo ktorejkoľvek inej úrovni. EHSV dúfa, že podobnú podobu budú mať aj plánované návrhy kontrol psychotropných látok alebo syntetických „dizajnérskejších drog“ v rámci silnej a vhodne zameranej zdravotnej politiky založenej na faktoch najmä v oblasti prevencie na úrovni EÚ a členských štátov. EHSV sa bude týmito návrhmi ochotne zaoberať neskôr.

2. Úvod

2.1 Prekurzory drog sú látky, ktoré sa vyrábajú, predávajú a používajú na celom svete v rôznych zákonných a nevyhnutných procesoch, ktoré sa však môžu takisto zneužiť na nelegálnu výrobu drog, napríklad kokaínu, heroínu, extázy alebo metamfetamínov. Už dlho sa považuje za nevyhnutné úsilie o kontrolu obchodu s týmito látkami, ktoré sú žiadané pre ich fyzikálne vlastnosti, napr. ako rozpúšťadlá na získanie aktívnych zložiek z rastlinných surovín alebo ako chemické látky na úpravu charakteru a účinku výsledných drog.

2.2 Medzinárodný rámec činnosti predstavuje Dohovor OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami z roku 1988. V jeho článku 12 sa zdôrazňuje, že na dosiahnutie plánovaných výsledkov je nevyhnutná spolupráca medzi regulačnými orgánmi a podnikmi.

2.3 Na úrovni Európskej únie je dôležitým cieľom protidrogovej stratégie EÚ (2005 – 2012) a protidrogového akčného plánu (2009 – 2012) obmedzenie zneužívania prekursorov drog. Právny rámec pri vnútornom obchode v súčasnosti predstavuje nariadenie (ES) č. 273/2004, ktoré spravuje Generálne riaditeľstvo pre podnikanie a priemysel (GR ENTR), a pri zahraničnom obchode nariadenie Rady (ES) č. 111/2005, ktoré spravuje Generálne riaditeľstvo pre dane a colnú úniu (GR TAXUD). Nariadenie Komisie (ES) č. 1277/2005 zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 297/2009 a nariadením (EÚ) č. 225/2011 poskytujú príslušným orgánom a hospodárskym subjektom podrobný vykonávací predpis.

2.4 Podľa týchto nariadení členské štáty zhromažďujú údaje a podávajú správy o množstvách (v tonách) niektorých určených (t. j. osobitne monitorovaných a kontrolovaných) a neurčených (dobrovoľne monitorovaných) látkach, ktoré boli zadržané (pred doručením) alebo zachytené (pri alebo po doručení). Tieto množstvá sa potom môžu porovnať s celkovým množstvom celosvetovo zadržaných alebo zachytených látok. Každé neočakávané zvýšenie oznámeného množstva alebo zmeny frekvencie a rozdelenia zadržania a zachytenia môžu byť spôsobené lepším monitorovaním, ale takisto môžu poukazovať na zvýšené zameranie na konkrétny trh na nelegálne účely, prípadne môžu byť spôsobené vnímanými alebo skutočnými nedostatkami pri miestnych kontrolách.

2.5 Konsolidované údaje za rok 2008 poukazujú na skutočnosť, že v roku 2007 sa sedemnásobne zvýšilo oznámené množstvo jedného konkrétneho prekursora, acetanhydridu, ktorý sa používa na výrobu heroínu z morfínu (získaného z ópia). Množstvo 241 ton zachytené v EÚ predstavuje viac než 75 % celosvetovo zachyteného množstva. Medzinárodný úrad OSN pre kontrolu omamných látok (INCB) opakovane kritizoval túto skutočnosť. Komisia vo svojej správe COM(2009) 709 o hodnotení a vykonávaní príslušných právnych predpisov konštatuje, že aj keď vykonávanie bolo vo všeobecnosti uspokojivé, v skutočnosti existujú niektoré nedostatky a uviedla odporúčania, najmä v súvislosti s monitorovaním a kontrolou predaja acetanhydridu v EÚ.

2.6 Komisia a všetky ostatné príslušné strany v tomto procese uznali, že acetanhydrid plní dôležitú úlohu ako alky-

lačná látka pri syntéze veľkej škály materiálov s povrchovou vrstvou, filmov, plastov, liečiv (napr. aspirín) a iného spotrebného tovaru. Uvádza sa, že väčšiu časť celkovej svetovej produkcie (v súčasnosti okolo 1 milióna ton ročne) spotrebujú samotní výrobcovia a menšia časť (menej ako jedna tretina celkovej produkcie) sa predáva koncovým používateľom, ktorí sú treťou stranou. Odhaduje sa, že na nelegálnu spotrebu, najmä v Afganistane, sa použije 380 – 570 ton ročne. Z tohto množstva sa vyrobí približne 380 ton afganského heroínu, z ktorých 70 ton sa dodáva užívateľom drog v Európe. Vzhľadom na oznámenú priemernú cenu pri pouličnom predaji v Európe 40 EUR za gram to predstavuje ročný nelegálny obchod vo výške približne 3 miliardy EUR. V porovnaní s tým je trhová hodnota potrebného acetanhydridu zanedbateľná. Rovnako zanedbateľná je v porovnaní s hodnotou legitímneho predaja alebo s nákladmi súvisiacimi so stratou dobrého mena osôb alebo spoločností, spôsobenými takýmto zneužitím na nelegálne použitie. Celosvetový program priranej pozornosti chemického priemyslu prispieva k tomu, aby oprávnení prevádzkovatelia, ktorí vstupujú na trh po prvýkrát, rozumeli týmto otázkam.

2.7 Takisto sa uznáva, že aj keby sa v Európe úspešne predišlo všetkým pokusom o zneužitie, k takému zneužitiu dôjde kdekol'vek vo svete. Zárobky výrobcov drog, ako sa uvádza v predchádzajúcom odseku, sú jednoducho veľmi vysoké. Kontroly sú však stále úplne odôvodnené a predstavujú vzory, ktoré by mali ostatní nasledovať. Pokiaľ sa považujú za nákladovo efektívne, príslušné priemyselné odvetvia ich úplne podporujú, aby mohli v EÚ naďalej zákonne obchodovať.

2.8 Vzhľadom na uvedenú situáciu Komisia preskúmala viacero alternatívnych prístupov stanovených v posúdení vplyvu a poradila sa s organizáciami zastupujúcimi príslušné odvetvia, najmä s CEFIC zastupujúcou výrobcov („prevádzkovateľov“) a niektorých významných koncových používateľov a FECC zastupujúcou distribútorov a menších koncových používateľov, a takisto so zástupcami členských štátov, ktorých povinnosťou bude vykonávať návrhy. Všeobecne sa uznáva, že súčasný návrh je uprednostňovanou možnosťou.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Prostredníctvom návrhu Komisie sa rozširujú existujúce registračné požiadavky týkajúce sa výrobcov, distribútorov a predajcov na ich priemyselných koncových používateľov, t. j. spoločnosti, ktoré kupujú acetanhydrid na vlastné použitie alebo spracovanie v EÚ.

3.2 Cieľom je obmedziť skutočné alebo plánované zneužitie acetanhydridu v EÚ v záujme obmedzenia nelegálneho použitia mimo EÚ a vytvoriť väčšiu právnu istotu pre podniky, ktorých činnosť v EÚ je legítimná.

3.3 Súčasná kategória 2 určených látok podľa nariadenia (ES) č. 273/2004 sa preto rozdeľuje na dve časti, pričom kategória 2a je určená pre acetanhydrid a kategória 2b pre ostatné štyri chemické komodity, ktorých sa táto zmena netýka. Bezo zmeny ostávajú definície v kategórii 1 pre špeciálne chemické látky v malom množstve, ktoré podliehajú ešte prísnejšej kontrole ako najcitlivejšie „kľúčové“ prekurzory drog, a kategórii 3 pre viacúčelové chemické látky ako hromadný tovar.

3.4 Cieľom návrhu je takisto vytvoriť európsku databázu prekurzorov drog v záujme zabezpečenia účinnejšieho zberu údajov o zachytených a zadržaných zásielkach a vedenia zoznamu prevádzkovateľov a používateľov v EÚ s povolením alebo registráciou, ktorí legálne vyrábajú prekurzory drog, obchodujú s nimi alebo ich používajú.

3.5 V návrhu sa takisto spresňujú existujúce vymedzenia pojmov, uvádzajú sa výnimky v súvislosti s registračnými poplatkami pre mikropodniky, menia a dopĺňajú sa existujúce ustanovenia o komitológii v súlade s novými pravidlami Lisabonskej zmluvy a odstraňuje sa potreba formálneho schvaľovacieho procesu pri príprave usmernení. V návrhu sa takisto objasňujú práva členských štátov prijímať dodatočné opatrenia na získavanie informácií a, ak je to potrebné, vstupovať do podnikateľských priestorov prevádzkovateľov pri akejkoľvek podozrivej objednávke súvisiacej s neurčenými látkami.

3.6 Ustanovenia článku 114 Zmluvy o fungovaní EÚ predstavujú právny základ tohto návrhu, ktorý prinajmenšom v súčasnej forme spĺňa požiadavky EÚ týkajúce sa subsidiarity a proporcionality.

3.7 Nariadenie by nadobudlo účinnosť dvadsiatym dňom nasledujúcim po dni jeho uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie a bolo by záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. V nariadení sa stanovuje prechodné obdobie 18 mesiacov, aby mohli príslušné orgány vypracovať potrebné postupy a aby sa niektorí koncoví používatelia mohli prvýkrát zaregistrovať. Registračný postup sa pre všetkých používateľov sprisňuje a registráciu možno zamietnuť, ak sa informácie dodané príslušnému orgánu považujú za neuspokojivé.

3.8 Návrh sprevádza dôvodová správa a pracovný dokument útvarov Komisie (posúdenie vplyvu). K dispozícii je aj zhrnutie posúdenia vplyvu. Na príslušných internetových stránkach GR ENTR a GR TAXUD sa uvádza zhrnutie vývoja právnych predpisov EÚ o monitorovaní a kontrole prekurzorov drog obchodovaných v EÚ a medzi EÚ a tretími krajinami a poskytujú sa odkazy na všetky súvisiace dokumenty, zainteresované strany a príslušné organizácie.

3.9 Správy Komisie o zadržaní a zachytení prekurzorov drog založené na údajoch, ktoré poskytli členské štáty za obdobie rokov 2006 – 2010, sú podkladom súčasných návrhov a sú uvedené na internetových stránkach. Ďalšie informácie poskytlo GR ENTR v prezentácii zo 16. októbra 2012, ktorú predložilo pracovnej skupine Rady pre colnú úniu. Samostatne bola predložená kópia „Usmernení pre prevádzkovateľov“, ktoré uverejnili spoločne GR ENTR a GR TAXUD a vyhradili ich na distribúciu oprávnenými orgánmi členských štátov iba dôveryhodným spoločnostiam, ktoré sa zúčastňujú na dlhodobých zákonných transakciách určených a neurčených látok.

3.10 Vonkajšie a globálnejšie prehľady poskytujú iné správy, napríklad *Správa o prekurzoroch a chemikáliách často používaných pri nelegálnej výrobe omamných a psychotropných látok z roku 2011*, ktorú vydal INCB, alebo *Správa o stratégii medzinárodnej kontroly omamných látok (časť Chemické kontroly)* Ministerstva zahraničných vecí USA z roku 2012. V súčasnosti sa napríklad predpokladá, že keďže v Afganistane nie je zákonný dopyt po acetanhydride, je preto jeho dovoz v celom rozsahu nelegálny. Uvádza sa, že koalície jednotky zachytili približne 20 ton z celkového oveľa väčšieho množstva dovezeného v roku 2011. Hlavnými nezákonnými zdrojmi sú údaje Čína, Južná Kórea, Európa, krajiny Strednej Ázie a India. Je zrejme, že toto úsilie naďalej pokračuje a naďalej je nevyhnutná úzka medzinárodná spolupráca a ťažko získaná vzájomná dôvera.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV vo svojom stanovisku z 26. februára 2003⁽¹⁾ k dokumentu COM(2002) 494 final plne podporil návrhy Komisie týkajúce sa navrhovaných kontrol prekurzorov drog. Táto skutočnosť sa úplne zohľadnila v konečnom znení uverejnenom vo februári 2004 ako nariadenie (ES) č. 273/2004⁽²⁾.

(1) Ú. v. EÚ C 95, 23.4.2003, s. 6.

(2) Ú. v. EÚ L 47, 18.2.2004, s. 1.

4.2 EHSV takisto dôrazne podporuje snahy o obmedzenie užívania drog v EÚ aj mimo nej, ako to jasne vyhlásil vo svojom stanovisku z mája 2012, ktorým reagoval na oznámenie Komisie nazvané „Ráznejšia európska reakcia na drogovú problematiku“⁽³⁾. V ňom sa zdôrazňuje potreba vyvážené posudzovať tak ponuku, ako aj dopyt. Zníženie ponuky, ktoré smie byť iba dočasné, sa musí opierať o silnú, dobre nasmerovanú a účinnú politiku verejného zdravia, najmä v oblasti prevencie, na úrovni EÚ a členských štátov (článok 168 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ). Podstatný význam bude mať spolupráca a výmena osvedčených postupov. Politika by mala byť založená na údajoch a dôkazoch, a nie naopak.

4.3 EHSV preto dôrazne podporuje súčasný návrh sprísniť monitorovanie a kontrolu obchodu s acetanhydridom medzi podnikmi v EÚ a zaviesť ďalšie opatrenia na podporu monitorovania a kontroly prekurzorov drog vo všeobecnosti, najmä vytvorením európskej databázy prevádzkovateľov a koncových používateľov s povolením alebo registráciou a databázy informácií, ktoré poskytnú členské štáty o zachytených a zadržaných látkach zneužívaných na nelegálne použitie, najmä na výrobu omamných a psychotropných látok, spravidla mimo EÚ. Mimoriadne znepokojujúce je zneužívanie malých množstiev acetanhydridu na výrobu heroínu.

4.4 EHSV takisto vyslovuje uznanie Komisii a všetkým stranám, ktoré sa zúčastňujú na vykonávaní existujúcich právnych predpisov a na následnom preskúmaní a konzultáciách, za úzku a pokračujúcu spoluprácu s členskými štátmi, regulačnými orgánmi, orgánmi činnými v trestnom konaní, výrobcami, dopravcami a koncovými používateľmi, ako sa ustanovuje v článku 12 dohovoru OSN z roku 1988. Na základe toho vznikol súbor správne zameraných, objasnených, dôkladne zdokumentovaných a nákladovo efektívnych návrhov, ktorý jednoznačne podporujú všetky priamo zainteresované subjekty, a preto je pravdepodobné, že ho budú v celom rozsahu vykonávať.

4.5 Výsledkom spolupráce je prudké zníženie množstiev prekurzorov drog, ktoré sa zachytili alebo zadržali v EÚ, čo, dúfajme, znamená, že EÚ sa už nepovažuje za ľahký cieľ. Uvádza sa, že mimoriadne účinné je dobrovoľné monitorovanie neurčených látok. Pri riešení takejto inováčnej, pretrvávajúcej a veľmi výnosnej trestnej činnosti je nevyhnutná pružnosť. Prinajmenšom v tejto oblasti majú všetci rovnaký cieľ. Všetky zúčastnené strany ho úplne uznali a snáď by sa mohol používať

ako vzor nákladovo efektívnych právnych predpisov EÚ v ostatných oblastiach, s rozsiahlym vplyvom na podniky, zamestnancov a spotrebiteľov.

4.6 Právne predpisy sú takisto účinné, lebo na dotknutých výrobcov, distribútorov a koncových používateľov sa už vzťahuje viacero podobných kontrol rádioaktívnych látok, biologických činidiel, chemických látok s dvojakým využitím a vývozu, na ktorý je potrebný predchádzajúci informovaný súhlas atď. a majú skúsenosti s ich vykonávaním. Chystá sa aj zavedenie nových právnych predpisov o prekurzoroch výbušnín. V tejto súvislosti je však potrebné, aby sa nemenil rozsiahly charakter týchto požiadaviek a aby sa na nevyhnutné minimum obmedzil zoznam látok, ktoré si vyžadujú registráciu alebo povolenie. Súčasný návrh bude preto pravdepodobne účinný, prinajmenšom pokiaľ ide o jeho skôr úzko vymedzený cieľ ďalej obmedzovať čiastočne nezákonné využívanie acetanhydridu z prebiehajúceho zákonného obchodu v EÚ, keďže menej sústredené alebo náročnejšie alternatívy by pravdepodobne neuspeli.

4.7 EHSV tiež súhlasí s Komisiou, že návrh nemá vo všeobecnosti vplyv na pracovné podmienky v priemysle alebo na práva spotrebiteľov s výnimkou toho, že ako jednotlivci podporujú obmedzenie dostupnosti heroínu a súvisiacich výrobkov v Európe alebo mimo nej. Žiaľ, to bude ťažké posúdiť, ak sa uvedené obmedzenie skutočne dosiahne. Tento návrh však nezávisí od bilancovania nákladov a prínosov, a preto by sa mal v tejto forme začať vykonávať čo najskôr.

4.8 Okrem toho EHSV chce prispieť k ďalším iniciatívam EÚ v tejto oblasti a preto vyzýva Komisiu, aby čo najskôr predložila plánované nové návrhy osobitne o psychotropných látkach a čisto syntetických tzv. dizajnerských drogách, ktoré v súčasnosti neustále nahrádzajú tradičné drogy ako heroín a takisto celkovo rozširujú trh s drogami.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV konštatuje, že vymedzenia pojmov „prevádzkovateľ“ a „používateľ“ sa v súčasnosti môžu prekrývať (keďže každý „prevádzkovateľ“ v určitom čase „vlastní určenú látku“). Keďže je jednoznačne nevyhnutné odlišiť uvedené dva pojmy, môže sa to urobiť v článku 2 písm. h) tak, že sa do prvého riadku za pojem „právnická osoba“ vložia slová „ktorá nie je prevádzkovateľ, ale“.

⁽³⁾ COM(2011) 689 final, stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 85.

5.2 Takisto je dôležité ustanoviť, že to sa týka konkrétne používateľov, ktorí sú zapísaní do registra a vykonávajú činnosť v EÚ. Na predaj a/alebo zásielky používateľom mimo EÚ sa vzťahujú osobitné právne predpisy. V záujme zabezpečenia plynulého fungovania vnútorného trhu je takisto nevyhnutné, aby si jednotlivé členské štáty vzájomne ujasnili, kde je potrebná registrácia prevádzkovateľa a používateľa, napríklad tam, kde je prevádzkovateľ alebo používateľ zriadený, alebo tam, kde sa výrobok (acetanhydrid) uvádza na trh.

5.3 Požiadavka prvej registrácie koncových používateľov by mohla spôsobiť krátkodobé narušenie zákonného obchodu. Takéto narušenie možno minimalizovať aktívnou komunikáciou prevádzkovateľov alebo distribútorov počas 18-mesačného prechodného obdobia, ktorá bude založená najmä na jednoznačných a vhodne vypracovaných pokynoch vydaných zodpovednými orgánmi v členských štátoch. Vynikajúci vzor takejto komunikácie predstavujú existujúce „Usmernenia pre prevádzkovateľov“. Účel a výhody registrácie by sa mali objasňovať v čase registrácie, aby si koncoví používatelia aj prevádzkovatelia uvedomili možnosti a riziká čiastočného nelegálneho využívania a mohli lepšie prispieť k jeho obmedzovaniu. Oprávnené orgány by mali mať rovnaké právo vstupu do podnikateľských priestorov koncových používateľov aj prevádzkovateľov.

5.4 EHSV podporuje návrh Komisie oslobodiť mikropodniky od požiadavky platiť poplatky za registráciu, keďže je rozhodujúce nielen to, aby zákonný obchod pokračoval (v záujme mikropodnikov a ich zamestnancov), ale aby sa aj v čo najväčšom rozsahu akceptovali a vykonávali kontroly. Vzhľadom na to, že množstvá potrebné na nelegálne použitie sú pomerne malé, menší používatelia sú pravdepodobne najviac ohrození ponukami, o ktorých sa domnievajú, že si nemôžu dovoliť ich nevyužiť. Preto bude pri podpore súladu nevyhnutná

dobrá komunikácia vo všetkých rozhodujúcich miestnych jazykoch, a to v tlačenej aj elektronickej forme.

5.5 EHSV konštatuje, že požiadavka vykazovania a poskytovania iných informácií v súvislosti s neurčenými látkami vyjadruje jej dobrovoľný charakter, t. j. že členské štáty nie sú povinné, ale môžu dodržiavať navrhované postupy. Je zrejmé, že táto možnosť nie je ideálna na ochranu vnútorného trhu, môže byť však vhodnejšia ako pridávanie ďalších látok na zoznam už určených prioritných prekurzorov. Všetky zúčastnené subjekty by preto mali túto situáciu pozorne sledovať.

5.6 Napokon, pokiaľ ide o navrhovanú európsku databázu, EHSV víta návrh a dôrazne podporuje jeho presadzovanie, pričom je nevyhnutné zabezpečiť dostatočné zdroje, aby príslušné strany mohli databázu dlhodobejšie aktualizovať a používať, a aby bola vytvorená tak, že bude prinášať výsledky a nebudú sa v nej len zhromažďovať zastarané alebo čiastočné údaje. Rovnako dôležitá bude kvalita a kvantita zozbieraných údajov. V tejto súvislosti bude rozhodujúca pretrvávajúca podpora štátnych orgánov presadzovania práva.

5.7 Prístup k údajom sa musí samozrejme obmedziť na tie subjekty, ktoré sa rozhodne a trvalo zaviazali k zákonnému obchodu – pravdepodobne na subjekty evidované v databáze. V záujme ochrany vnútorného trhu a minimalizovania nákladov je potrebné všade tam, kde je to možné, harmonizovať vstupné požiadavky na operátorov, distribútorov, predajcov, koncových používateľov aj členské štáty. To by však nemalo byť v rozpore s hlavným cieľom tohto návrhu určiť a obmedziť nezákonné používanie prekurzorov drog a, dúfajme, že aj zadržať osoby, ktoré sú zaň zodpovedné.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Uvoľnenie potenciálu cloud computingu v Európe“

COM(2012) 529 final

(2013/C 76/11)

Spravodajca: **pán PIGAL**

Európska komisia sa 14. augusta 2012 rozhodla podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Uvoľnenie potenciálu cloud computingu v Európe“

COM(2012) 529 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 16. januára) prijal 158 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor vníma cloud computing (CC) ako príležitosť Európy na rast a rozvoj a prostredníctvom tohto stanoviska by chcel navrhnuť koncepciu, ktorá sa líši od vízie uvedenej v oznámení Komisie a dopĺňa ju. Výbor dôrazne nabáda Komisiu, aby dôkladne preskúmala tento návrh a aby podľa neho prispôbila svoju stratégiu v oblasti CC.

1.2 Výbor súhlasí s názorom Komisie v súvislosti s tým, že je potrebné rozvíjať využívanie CC v Európe v záujme toho, aby sa európska ekonomika stala pružnejšou, výkonnejšou a inovačnejšou. Podporuje teda tri opatrenia, ktoré navrhuje Komisia:

— vykonať selekciu v spleti technických noriem a podporiť systémy certifikácie,

— vypracovať „bezpečné a spravodlivé“ štandardné zmluvné podmienky pre zmluvy v oblasti CC,

— vytvoriť európske partnerstvo zahŕňajúce členské štáty a podniky s cieľom rozvíjať verejný sektor, ktorý vychádza z CC.

1.3 Využívanie CC si vyžaduje posilniť ochranu občanov, ich údajov a ich súkromného života. Výbor preto povzbudzuje Komisiu, aby pokračovala v tejto ceste, a to najmä prostredníctvom medzinárodnej spolupráce a posilňovaním regulačného rámca na

— ochranu údajov a súkromného života,

— prístup štátnej správy k údajom,

— kontrolu údajov a riešenie konfliktov medzi užívateľmi a poskytovateľmi,

— prenosnosť a interoperabilitu.

Výbor takisto pripomína, že toto úsilie týkajúce sa ochrany bude v plnej miere účinné pre údaje, ktoré poskytovatelia CC uchovávajú v Európe.

1.4 Paralelne a ako doplnok k **uľahčenému využívaniu CC** a na základe úspechov, ktoré zaznamenali USA v oblasti CC, výbor odporúča, aby Komisia podporila vytvorenie **európskej produkcie digitálnej energie**, inými slovami, vytvorenie a posilňovanie európskych dodávateľov infraštruktúry v oblasti CC (IaaS: Infrastructure as a Service).

Na tento účel prichádzajú do úvahy viaceré spôsoby:

— povzbudiť európske subjekty, aby sa mobilizovali a investovali do projektov na výrobu digitálnej energie. Cieľovými podnikmi by mohli byť najmä prevádzkovatelia telekomunikačných sietí, vydavatelia softvéru atď.,

— posilniť **štrukturálne fondy alebo uprednostniť využívanie dotácií** s cieľom podporiť vytváranie dátových centier CC, ktoré budú riadiť a prevádzkovať európske subjekty; európske financovanie širokopásmového prístupu by mohlo slúžiť ako model na financovanie CC,

— realizovať **európske projekty**, pre ktoré by európske konzorciá mohli predkladať konkurenčné ponuky, a týmto spôsobom posilňovať svoje aktivity, služby a svoje produkty.

Cieľom je **využiť priaznivé podmienky** (prísna ochrana údajov v Európe, obavy užívateľov z poskytovateľov, ktorí sú príliš ďaleko, potreba zaručiť spoľahlivé služby, atď.), ktoré umožnia, aby sa objavili **európski poskytovatelia CC**, či už na miestnej, celoštátnej (zvrchovaný cloud) alebo cezhraničnej úrovni (účasť viacerých členských štátov na konzorciách).

1.5 **Reštrukturalizácie** súvisiace s prepájaním informatických služieb v rámci CC, virtualizácia a narastajúci odstup užívateľov a informatikov sú takisto negatívnymi aspektmi, ktoré sa musia zohľadniť, hoci tento sociálny účinok sa v oznámení Komisie neuvádza.

Práve naopak, Komisia vychádza z vyhládok istej analytickej spoločnosti a oznamuje, že rozvoj CC by mal viesť k vytvoreniu **2,5 milióna pracovných miest**. Výbor si kladie otázku, či tieto čísla nie sú **nedosiadnuteľné a či zodpovedajú realnej situácii v informatickej oblasti**.

1.6 Ako doplnok k európskemu partnerstvu v oblasti CC by Komisia mala urýchlene iniciovať vypracovanie „**štandardného textu Cloud First Policy**“ (podľa vzoru z USA alebo Nového Zélandu) s cieľom podporiť využívanie CC zo strany európskej správy a členských štátov. Cieľom je totiž prelomiť kultúrne bariéry alebo odstrániť obavy jednotlivcov a samozrejme využiť čo najpružnejšie služby, ale aj výrazne znížiť náklady spojené s CC.

Výbor samozrejme dôrazne žiada, aby Komisia do tejto „*Cloud First Policy*“ zapracovala ochranné mechanizmy pre využívanie CC vo verejných službách a niektorých citlivých súkromných sektoroch s cieľom vykonávať kontrolu alebo dokonca zabrániť tomu, aby táto politika poskytovala priestor prostredníctvom poskytovateľov, na ktorých sa uplatňujú rizikové vnútroštátne predpisy, ako napr. „**Patriot Act**“ pre severoamerických poskytovateľov, a to aj vtedy, ak majú svoje zastúpenie v Európe.

1.7 Jednou z hlavných ťažkostí a obáv užívateľov (jednotlivcov alebo podnikov) v súvislosti s CC je riešenie sporov s poskytovateľom mimo ich krajiny.

Podľa vzoru elektronického obchodu, ktorý je takisto globalizovaný a medzinárodný ako CC, výbor, ktorý vypracoval stanovisko ⁽¹⁾ na túto tému, navrhuje zahrnúť ODR (Online Dispute

Resolution) ako možný spôsob riešenia väčšiny sporov na základe mediácie, a to najmä tých sporov, ktoré podliehajú viacerým jurisdikciám. Túto mediáciu, ktorá musí byť nezávislá a nestranná, by mohla vykonávať už existujúca alebo novozałożená európska agentúra. Mala by na starosti sprostredkovávanie a rokovanie s poskytovateľmi a užívateľmi CC. Okrem toho, táto sprostredkovateľská aktivita by umožnila zisťovať hlavné príčiny konfliktov, opakovane sa vyskytujúce nedostatky, potreby týkajúce sa úpravy postupov a predpisov.

1.8 Aj keď zástupcovia Komisie prostredníctvom viacerých vystúpení (konferencie, tlač atď.) potvrdili, že si želajú podporovať komunikáciu, zvyšovanie informovanosti a odbornú prípravu potenciálnych užívateľov CC, v oznámení sa neuvádzajú návrhy na konkrétne kvantifikované opatrenia.

Výbor preto očakáva, že Komisia doplní svoje oznámenie najmä o iniciatívy, ktoré sú prioritne zamerané na najmenej informovaných užívateľov v súvislosti s CC, a síce na:

- vzdelávanie jednotlivých užívateľov zamerané na ochranu a bezpečnostné opatrenia týkajúce sa CC; všeobecné podmienky alebo zmluvy, ochranu súkromného života atď.,
- zvyšovanie informovanosti MSP o výhodách, ktoré môžu získať vďaka CC; znižovanie nákladov, pružnosť a agilnosť vo vývoji IT atď.

1.9 Výbor navrhuje, aby Komisia doplnila oznámenie o vypracovanie **noriem týkajúcich sa spotreby energie** pre serverové centrá v oblasti CC.

1.10 So zreteľom na opatrenia, ktoré Komisia plánuje prijať, výbor navrhuje, aby sa vypracoval **konkrétny časový plán** a aby sa pre všetky navrhované oblasti stanovili presné a explicitné **údaje a aby sa predložili správy o stave napredovania prác**.

2. Návrh Komisie

2.1 V záujme ozrejmenia pripomíname, že CC je možné vymedziť na základe prvej úvodnej vety oznámenia.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nariadenie o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 93 a na tému „Nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 99.

„Cloud computing možno zjednodušene chápať ako ukládanie, spracovávanie a používanie údajov na vzdialených počítačoch [bez toho, aby sme poznali presnú lokalizáciu] dostupných cez internet“.

Výbor na doplnenie vypracoval v roku 2012 stanovisko, ktoré sa zaoberá výlučne oblasťou CC⁽²⁾. Práce National Institute of Standards and Technology (NIST), Európskeho parlamentu a Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov sú takisto veľmi zaujímavé.

Komisia zverejnila dva dokumenty (žiadosť Komisie o vypracovanie stanoviska adresovaná výboru sa týka výlučne prvého dokumentu):

- oznámenie („oznámenie“), ktoré predstavuje stratégiu Európskej komisie („Komisia“) v oblasti CC,
- dokument obsahujúci posúdenie vplyvu.

2.2 Komisia navrhuje tri „strategické opatrenia“ s cieľom stimulovať využívanie CC v Európe:

- vykonať selekciu v sieti **technických noriem** a podporiť systémy certifikácie na úrovni EÚ pre poskytovateľov spoľahlivých služieb v oblasti CC,
- vypracovať „bezpečné a spravodlivé“ štandardné zmluvné podmienky pre zmluvy v oblasti CC, najmä pokiaľ ide o zmluvy v oblasti poskytovania služieb,

— vytvorí európske partnerstvo na podporu CC zahŕňajúce členské štáty s cieľom spoločne rozvíjať verejné sektory založené na CC.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor navrhuje novú víziu CC, ktorú ilustruje koncepcia „**digitálnej energie**“ využívaná v čoraz širšom meradle na znázorňovanie výpočtovej kapacity (ukladanie, spracovanie, prenos informácií) poskytovanej prostredníctvom CC.

Digitálna energia sa poskytuje bez toho, aby užívatelia museli poznať spôsob výroby resp. dátové stredisko, jeho lokalizáciu, používané technológie atď. Taktiež vzniká **nový segment trhu**: okrem užívateľov a poskytovateľov služieb sa objavujú aj výrobcovia digitálnej energie, ktorí sú schopní realizovať mimoriadne rozsiahle investície (v objeme niekoľkých miliárd USD), pokiaľ ide o vytváranie stredísk CC.

3.2 Digitálna energia sa stáva **ekonomickou a strategickou** výzvou tak, ako ostatné druhy energie (fosílna, elektrická atď.).

Ovládanie tejto energie (na účely výroby alebo distribúcie) je základom pre potenciál **rastu a vytvárania pracovných miest** v súlade s Digitálnou agendou. Okrem toho, v oblasti výroby digitálnej energie je potrebná aktívna úloha v záujme toho, aby sa pre EÚ a jej členské štáty **zabezpečila strategická nezávislosť a sebestačnosť** (aspoň čiastočná).

3.3 Rozvoj CC v Európe teda zahŕňa komplexný hodnotový reťazec digitálnej energie (využívanie, služby a výroba) tak, ako je to znázornené v tejto tabuľke:

Úroveň rozvoja	Popis	Politické ciele	Popis
Využitie	Jednotlivci, podniky a verejné služby v narastajúcej miere využívajú riešenia založené na CC	Postoj priaznivý pre CC (Cloud Friendly)	EÚ len využíva digitálnu energiu, ktorá bola vyrobená/vyvinutá za jej hranicami.
Služby	Vznik nového ekosystému CC, ktorý je zameraný na rozvoj softvéru založeného na infraštruktúre CC	Aktívny postoj k oblasti CC (Cloud Active (*))	EÚ digitálnu energiu nielen využíva, ale zohráva v tejto oblasti aktívnu úlohu prostredníctvom inovácie a rozvoja nových služieb.
Výroba	Sprístupnenie výpočtovej kapacity pre poskytovateľov služieb a užívateľov (o. i. „počítačové megafarmy“ pre infraštruktúru CC)	Produktívnosť v oblasti CC (Cloud Productive (**))	EÚ nie je aktívna iba v oblasti služieb, ale aj v digitálnom priemysle a vyrába digitálnu energiu, aby bola nezávislá a sebestačná.

(*) podpredsedníčka Európskej komisie zodpovedná za digitálnu agendu Neelie Kroes vo viacerých príhovoroch vyslovila podporu tejto úrovni rozvoja.

(**) EHSV navrhol tento ambicióznejší politický cieľ vo svojom predchádzajúcom stanovisku o CC (TEN/452)

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Cloud Computing v Európe“, (stanovisko z vlastnej iniciatívy), Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 40.

Počas posledných desaťročí sa ukázalo, aký význam má závislosť členských štátov alebo dokonca štátov eurozóny od rôznych zdrojov energie: ropy, plynu, elektrickej energie atď. Ak v budúcnosti majú byť informácie o európskych občanoch, podnikoch a verejných službách uchovávané, spracovávané a kontrolované mimo európskymi subjektmi v oblasti CC, je legitímne si položiť otázku o **účinkoch takejto závislosti**:

- ochrana najcitlivejších informácií, ktoré majú kľúčový význam pre strategickú hospodársku súťaž medzi európskymi a mimo európskymi krajinami napr. v oblasti aeronautiky, automobilového a farmaceutického priemyslu, výskumu atď.,
- dostupnosť informácií v prípade medzinárodného napätia medzi „hostiteľskými“ krajinami a členskými štátmi,
- rovnaké zaobchádzanie so spotrebiteľmi digitálnej energie podľa toho, či sú alebo nie sú občanmi alebo organizáciou z „priateľskej“ krajiny,
- vytváranie pracovných miest a statkov prostredníctvom výroby digitálnej energie, ale aj prostredníctvom ekosystému rozvoja služieb v hostiteľských krajinách, a to na úkor krajín, ktoré sú len čistými užívateľmi vzhľadom na to, že sa uspokojili s postavením byť „cloud friendly“.

3.4 Európa je však už veľmi závislá od mimo európskych dodávateľov poskytujúcich hardvér, softvér a informatické siete. Lídri sociálnych sietí sídlia v USA, pričom najpopulárnejšie internetové vyhľadávače sú kontrolované spoločnosťami so sídlom v USA alebo v Číne. Vývoj IT sa v čoraz väčšej miere externalizuje do Indie alebo do iných krajín s nízkymi nákladmi.

V súčasnosti je produkcia digitálnej energie na celosvetovej úrovni takmer v plnej miere pod kontrolou oligopolu výrobcov. Hlavným európskym operátorom je podľa niektorých štúdií OVH (skratka pre názov „On Vous Héberge“ – www.ovh.com), ktorý však nie je dostatočne viditeľný a vplyvný na celosvetovej úrovni. Telekomunikační operátori ako napr. T-Systems, Telefonica Digital, Cloud Sigma, Numergy/SFR alebo Cloudwatt/Orange začali niektoré iniciatívy, nemajú však také postavenie, aby mohli konkurovať lídrom na trhu, ako Amazon, Microsoft a Google.

3.5 Ak aj v súčasnosti existujú určité rozdiely medzi predpismi členských štátov, tieto sa veľmi podobajú textom, normám a smerniciam na úrovni EÚ. S tým súvisí aj obava užívateľov (v niektorých prípadoch oprávnená), že ich údaje

budú uložené mimo Európu, čo môže spôsobiť ťažkosti a právnu patovú situáciu v prípade sporov.

Navyše dôvodom najväčších obáv užívateľov je „**patriotAct**“. Tento právny akt vzišiel z boja proti terorizmu (po teroristických útokoch 11. septembra 2001) a umožňuje, aby vláda USA alebo sudca na federálnej úrovni mali prístup k akýmkoľvek údajom bez ohľadu na to, či subjekt vlastníci tieto údaje je z USA alebo nie. Jedinou podmienkou je to, aby boli príslušné údaje uložené a kontrolované americkou spoločnosťou, a to aj v prípade, ak sú tieto údaje uchovávané v stredisku, ktoré sa nachádza v Európe. Navyše majiteľ týchto údajov nemôže byť informovaný o tom, že uchovávatelia subjekt poskytol jeho údaje.

3.6 Z ekonomického hľadiska by podľa Komisie mal tento sektor umožniť v priebehu ôsmich rokov vytvoriť 2,5 milióna pracovných miest v Európe a prispievať v objeme 160 miliárd EUR ročne k HDP Európskej únie (približne 1 %).

Výbor si však kladie otázku, či sú tieto číselné údaje náležité. Z podrobného posúdenia vplyvu v oblasti CC, ktoré bolo realizované na mieste, totiž vyplýva, že:

- prevádzkové služby budú „kolektivizované“ medzi zákazníkmi CC, čo bude mať za prirodzený následok zníženie počtu zamestnancov, ba dokonca aj delokalizáciu,
- CC uprednostňuje využívanie štandardného softvéru (napr. SaaS) na úkor špecifickejších aplikácií, ktoré si vyžadujú aj viac vývojárov. To znamená, že aj v tejto oblasti je možné počítať s úbytkom pracovných miest.

V oznámení však tento sociálny dopad nie je uvedený ani zohľadnený, rovnako ako ani reštrukturalizácie súvisiace s prepájaním informatických služieb v rámci CC, úbytok pracovných miest, delokalizácie, virtualizácia a narastajúci odstup užívateľov a informatikov.

3.7 Samotné využívanie CC už umožňuje úsporu energie pre hardvér. Súbežne s tým, najväčší poskytovatelia CC (úložná kapacita a súvisiace služby) vlastnia farmy serverov, ktoré väčšinou využívajú procesory so spotrebou 100 W/h na jednotku, ktoré sa môžu krátkodobo alebo strednodobo deliť desiatimi. Niektorí konštruktéri mikroprocesorov ponúkajú cenovo výhodné procesory, ktoré vyžarujú menej tepla (čo je vážny problém pri klimatizácii miestností, v ktorých je umiestnený server) a majú nižšiu spotrebu energie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Komisia sa zaujíma najmä o „verejný cloud“ a nezaobera sa „súkromným cloudom“. Ide tu však o prístup, ktorý sa považuje za spoľahlivý a niekedy aj potrebný v prípade kritických informácií, ktoré sa majú následne presunúť do „verejného cloudu“.

Možno konštatovať, že pod „verejným cloudom“ treba rozumieť „verejne prístupný cloud“, a nie „cloud pre verejné služby“.

4.2 V úvodnom odseku sa uvádza, že technológia cloud computingu by mohla priniesť ďalšie nebezpečenstvá, čo nutne neodzrkadľuje reálny stav. Cloud computing v sebe skutočne skrýva nové nebezpečenstvá, zároveň však aj zabraňuje niektorým iným.

4.3 Niektoré anglické výrazy ako „cloud-friendly“ alebo „cloud-active“ sa dajú len ťažko preložiť do iných jazykov a preklad textu Komisie v niektorých prípadoch vôbec nezodpovedá pôvodnému zneniu.

Napr. v bodoch 3.1 a 3.2 sú výrazy „cloud-friendly“ a „cloud-active“ preložené (v niektorých jazykoch) rovnako, pričom predstavujú odlišné ciele.

5. Analýza Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

5.1 Návrhy Komisie na rozvoj používania cloud computingu majú za cieľ:

- zlepšiť zmluvy, ktoré viažu spotrebiteľov a poskytovateľov digitálnej energie. Treba povinne vyžadovať niektoré doložky (alebo im zabrániť), v záujme lepšej ochrany jednotlivých užívateľov alebo malých podnikov pred silou niektorých výrobcov,
- zaviesť jednotné a všeobecne uznané normy, ktoré by uľahčili interoperabilitu, resp. prenosnosť údajov medzi dvoma platformami CC,
- vymedziť jednotný európsky trh s CC na základe súrodého legislatívneho rámca, podľa možnosti jednotného pre všetky členské štáty.

Všetky tieto návrhy sú konkrétne, realistické a potrebné, a majú teda plnú podporu výboru. Výbor však podotýka, že prvé dva návrhy sa netýkajú ťažkostí, s ktorými zápasí Európa. Preto by bol očakával, že sa Komisia vo svojom oznámení zameria **prednostne na špecificky európske problémy**.

5.2 Výbor naďalej podporuje základné ciele digitálnej agendy, a to konkrétne:

- zabezpečiť Európe, jej členským štátom a hospodárskym aktérom vedúce postavenie v odvetviach informatiky a telekomunikácií,

— dosiahnuť istú mieru nezávislosti od ostatných hospodárskych oblastí, ktoré sú v súčasnosti vo vedúcej pozícii, alebo sa rýchlo rozvíjajú,

— a predovšetkým vytvoriť pracovné miesta a blahobyt v Európe.

5.3 Pokiaľ ide o rozvoj používania CC, v bode 3.1 sa dvakrát uvádza anglický výraz „**cloud-friendly**“ (priaznivé pre cloud computing) ako cieľ, ktorý treba dosiahnuť. Členka Komisie zodpovedná za digitálnu agendu však vo svojich početných vystúpeniach na podporu CC presadzovala cieľ urobiť Európu aktívnou v tejto oblasti („**cloud-active**“).

Podpredsedníčka Európskej komisie Neelie KROES v Davose (27. januára 2011) uviedla: „*I want to make Europe not just cloud-friendly but cloud-active*“ (Nechcem sa uspokojiť s tým, že Európa bude cloud computingu len priaznivo naklonená, chcela by som, aby bola v tejto oblasti aktívna.) a oficiálne 27. septembra 2012 vo svojom blogu v článku *Making Europe cloud active* ohlásila vydanie oznámenia. V týchto príspevkoch sa teda presadzuje ambicióznejšia miera rozvoja, ktorá presahuje úroveň „cloud-friendly“.

Výbor teda udivuje diametrálny rozdiel medzi cieľmi, ktoré oprávnené hájila podpredsedníčka Komisie, a realitou opatrení, ktoré sú navrhnuté v oznámení. Okrem toho pripomína, že vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽³⁾ vyzval Komisiu, aby stanovila ambicióznejšie ciele, než je dosiahnuť, aby sa Európa stala „cloud-active“, a navrhol usilovať sa o to, aby bola „**cloud-productive**“.

5.4 V oznámení sa nenavrhuje vytvorenie jediného aktéra, „**európskeho super cloudu**“, na výrobu digitálnej energie. Výbor so zreteľom na poslanie GR Connect a ťažkosti spojené s vytvorením takéhoto „obra“ chápe a podporuje tento postoj. Na spoločných stretnutiach rôzni aktéri tohto sektora (prevádzkovatelia telekomunikačných sietí, vydavatelia softvéru, systémoví integrátori atď.) navyše boli jednomysleňne zajedno v tom, že tento postoj treba posilniť.

Existuje však **správna európska stredná cesta** medzi nerealistickým „obrom“ a európskymi „mikro-cloudmi“, ktoré globálni a mimoeurópski aktéri svojím silným marketingom a obchodnou a finančnou mocou odsúvajú na okrajové trhy.

Výbor svojím návrhom sleduje vytvorenie a posilnenie veľkých európskych aktérov zodpovedných za obrovské centrá CC, t. j. **budúceho európskeho digitálneho priemyslu!** Títo aktéri budú môcť byť činní na miestnej, národnej (zvrchovaný cloud jednotlivých štátov) alebo cezhraničnej úrovni (konzorciá s účasťou viacerých členských štátov).

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Cloud Computing v Európe“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy), Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 40.

5.5 Výbor tiež poukazuje na skutočnosť, že európski aktéri v oblasti CC majú viacero **konkurenčných výhod** bez toho, aby mali dimenzie trhových lídrov.

- zákazníci CC sú ešte mimoriadne opatrní a uprednostňujú poskytovateľov CC zo svojho okolia, podľa možnosti v rámci svojho štátu alebo dokonca regiónu, hoci táto obozretnosť neumožňuje dosiahnuť maximálne zníženie nákladov na CC,
- predpisy týkajúce sa ochrany údajov v Európe a členských štátoch sú naďalej zložité pre užívateľov, ktorí preto uprednostňujú výber vnútroštátneho poskytovateľa CC,
- medzinárodné predpisy, ktoré sa vzťahujú na mimoeurópskych poskytovateľov, nie sú v súčasnosti primerané CC, najznámejším príkladom je *Patriot Act* v USA.

Tieto priaznivé podmienky pre rozvoj európskych aktérov však nebudú trvať dlho. Preto je **dôležité a naliehavé, aby Komisia vyvíjala úsilie** na podporu vzniku európskych aktérov počas tohto zatiaľ priaznivého obdobia.

5.6 V bode 2 oznámenia sa uvádza, že „jednotlivé úsilia na vnútroštátnej úrovni by pravdepodobne nezaistili optimálnu nákladovú efektívnosť“. Výbor vyzýva Komisiu, aby prehodnotila svoj postoj k vytvoreniu cloudu na národnej úrovni (zvrchovanému cloudu).

Na jednej strane oznámenie alebo posúdenie vplyvu neobsahuje žiaden faktický prvok, ktorý by podporil toto tvrdenie, čo je dosť prekvapujúce vzhľadom na jeho prítomnosť.

Na druhej strane, ak sa nenavrhnú alternatívne riešenia, ktoré oznámenie neobsahuje, **kritický postoj voči zvrchovanému alebo miestnemu cloudu jednotlivých štátov je prísny a** mohol by ohroziť všetky rozumné riešenia na vybudovanie solídnej, udržateľnej a konkurencieschopnej ponuky CC, ktorá by dokázala čeliť gigantom z iných oblastí sveta (India, Čína, či USA).

5.7 Navrhovaný prístup prostredníctvom európskeho partnerstva pre cloud je príliš zameraný na sektor verejných služieb a sleduje cieľ (pozri bod 3.5) „**podporiť spoločné vedenie verejného sektora**“.

Výbor uznáva a podporuje postoj Komisie, pokiaľ ide o význam verejných služieb v rámci sociálno-hospodárskych modelov v Európe. Pri rozvoji CC by teda mali zohrávať významnú úlohu.

Výbor si však nedokáže dobre predstaviť, ako by sa v kontexte všeobecných rozpočtových obmedzení európske verejné služby

mohli stať hnacou silou inovácií CC. Okrem toho pripomína, že **najpozoruhodnejšie európske úspechy** dosiahol buď **súkromný sektor** (napríklad mobilné telefónne služby, čipové karty), alebo **súkromný sektor s podporou verejného sektora** (napríklad Airbus, Arianespace atď.).

Výbor odporúča Komisii, aby podala jednoznačnejšie vysvetlenie úlohy „hnacej sily“, ktorú má zohrávať toto partnerstvo.

5.8 Prístup navrhovaný Komisiou zapadá do **modelu „zhora nadol“**, inak povedané s cieľom uľahčiť *používanie* v snahe podporiť vznik *služieb* a podľa možnosti *výroby* digitálnej energie.

Výbor by rozhodne podporil takéto postupné zavádzanie poháňané dopytom, ak by neexistoval žiaden dominantný aktér, resp. keby mali európski a mimoeurópski aktéri rovnovážne postavenie. Takéto prostredie však žiaľ už neexistuje a hlavní aktéri v oblasti CC nie sú z Európy a tvoria oligopol. Rozvoj používania CC by teda mohol pôsobiť kontraproduktívne a ešte viac posilniť postavenie týchto lídrov na trhu.

Výbor neodmieta tento vývoj, ale trvá na tom, aby Komisia prijala ochranné opatrenia v snahe zaručiť, že z jej činnosti budú profitovať európski aktéri, ktorým umožnia etablovať sa a čeliť dominantnému trhovému postaveniu neeurópskych aktérov.

5.9 Výbor by rád povzbudil Komisiu, aby súbežne so spomenutým prístupom „zhora nadol“ a komplementárne k nemu navrhla konkrétne kroky, ktoré by jednoznačne vychádzali z **prístupu „zdola nahor“**. To znamená podnecovať vznik výrobcov CC na regionálnej, národnej alebo cezhraničnej úrovni, s cieľom nadväzne podporovať rozvoj služieb a používania CC.

Ostatné odvetvia, ako napríklad automobilový sektor alebo sektor mobilných telefónnych služieb, preukázali, ako môže silná a vplyvná priemyselná výroba v Európe pôsobiť ako ťažná sila na vyššie úrovne (služby a používanie). Stimulačné opatrenia pre tieto sektory by mohli byť opätovne použité aj pre výrobu digitálnej energie.

Ďalším príkladom, ktorý treba zohľadniť, sú Spojené štáty americké. Pri rozvoji CC v tejto krajine sa okamžite okamžite presadil prístup „zdola nahor“, a všetci majú na očiach dosiahnuté úspechy!

Výbor preto vychádza z tohto príkladu úspešného rozvoja CC v rozsiahlej miere a odporúča Komisii, aby sa ním inšpirovala a prispela k dosiahnutiu podobného úspechu v Európe.

5.10 Komisia, ako aj ostatné inštitúcie EÚ, **hromadne využívajú informačné technológie**. Vyvinuté riešenia sa však dodnes len veľmi zriedkavo zakladajú na CC. Na porovnanie, USA zaviedli „Cloud First Act“, ktorý nariaďuje príslušným administratívam, aby prednostne uplatňovali prístup založený na CC.

Na základe tohto úspechu výbor navrhuje, aby Komisia prijala tzv. „**Cloud First Policy**“ a aby začala uplatňovať túto politiku v rámci vlastnej inštitúcie, ako aj voči ostatným inštitúciám, vďaka čomu bude možné vyvinúť európsky ekosystém CC a dosiahnuť výraznú úsporu prevádzkových rozpočtových prostriedkov.

5.11 Komisia v minulosti vyvinula a zaviedla opatrenia vykonávané na mieste. Bolo to v prvom rade „**širokopásmové pripojenie na internet**“ a „**modernizácia informačných technológií**“. Išlo najmä o:

- **informatické a komunikačné programy** zamerané na komunikáciu, zvyšovanie informovanosti a odbornú prípravu príslušných aktérov na miestnej úrovni,
- **programy na rozvoj inovatívnych projektov** zamerané na rozvoj miestnych ekosystémov vrátane regiónov, ktoré sú považované za vylúčené z inovácie,

— **dotácie**, ktorých účelom je **modernizovať verejné služby**, napr. elektronická štátna správa.

So zreteľom na predchádzajúce úspešné programy výbor povzbudzuje Komisiu, aby vypracovala plán a navrhla rozpočet na podobný program, ktorý bude určený osobitne pre CC.

EHSV vyjadruje podporu tomu, aby sa spoľahlivé registre regulovaným spôsobom postupne, ale čo najskôr integrovali do prostredia cloud computingu. Týmto by sa umožnilo, aby občania mohli jednoduchšie spravovať dôležité údaje (v súlade s právom EÚ a vnútroštátnymi právnymi predpismi) a zároveň by sa zvýšila dôvera vo využívanie cloud computingu.

5.12 Komisia navrhuje celý rad opatrení na rozvoj CC. Oznámenie však neobsahuje **presný a užší časový plán** pre tieto opatrenia.

Výbor povzbudzuje Komisiu, aby čo najskôr zverejnila takýto harmonogram. Vývoj v oblasti CC napreduje veľmi rýchlo, a preto je mimoriadne naliehavé a dôležité, aby sa všetci **aktéri vedeli dohodnúť a aby zosúlادili svoju vlastnú stratégiu s opatreniami Komisie**.

V Bruseli 16. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k obnovenému rozvojovému partnerstvu medzi EÚ a Tichomorím“

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Spravodajca: **Carmelo CEDRONE**

Európska komisia a vysoká predstaviteľka Európskej únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku sa 21. marca 2012 rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k obnovenému rozvojovému partnerstvu medzi EÚ a Tichomorím“

JOIN(2012) 6 final.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 17. januára) prijal 139 hlasmi za, pričom 13 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) považuje ciele, ktoré si EÚ položila ako základ nového partnerstva medzi EÚ a Tichomorím, za ambiciózne a široko koncipované, avšak spôsoby ich dosiahnutia, zamerané predovšetkým na ochranu životného prostredia a zachovanie biodiverzity v tomto regióne, pokladá za nedostatočne jasné. Súhlasí, že je potrebné v súčinnosti s inými organizáciami čeliť vplyvu klimatických zmien, ktoré prierezovo vplývajú na všetky národné a mnohostranné rozvojové politiky, a to nielen z hľadiska hospodárskeho, ale aj sociálneho. Oblasti problémov spojené s vplyvom klimatických zmien by okrem toho mali byť organickou súčasťou environmentálnych politík tejto oblasti, aby usmerňovali súvisiace správanie a opatrenia.

1.2 EHSV sa však domnieva, že na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné dospieť k integrovaným opatreniam a činnostiam v rámci udržateľného rozvoja v príslušných krajinách s cieľom dosiahnuť maximálnu účinnosť pomoci, synergickým spôsobom využiť všetky opatrenia a aktívne zapojiť aj miestnych aktérov na základe strednodobého a dlhodobého programového prístupu.

1.3 EHSV pokladá za dôležité, že sa v oznámení uznáva, že plné využívanie práv a stabilita demokracie sú podstatné pre hospodársky rozvoj krajiny. Reakcie na situáciu na Fidži, kde pretrvávajú diktátorsky režim, ktorý neprestáva zbavovať vlastných občanov základných práv, sú len náznakové, aj keď by si táto situácia zaslúžila rozhodnejší a zásadovejší postoj zo strany EÚ.

1.4 Definovanie nového rozvojového partnerstva by sa malo využiť ako príležitosť na určenie zásad a podmienok, ktoré by mali byť usmernením EÚ pre všetky krajiny prijímajúce pomoc Spoločenstva, počínajúc plným uplatnením dohody z Cotonou. Okrem toho musí byť vo všetkých krajinách zabezpečené skutočné uplatňovanie demokracie prostredníctvom plného využívania základných a pracovných práv a účasti na demokratickom živote.

1.5 Osobitnú pozornosť je nutné venovať dramatickej a znepokojujúcej situácii žien vo všetkých krajinách tejto oblasti, ktorým sú odopierané tie najzákladnejšie práva. Práva žien a ich ochrana by mali zohrávať dôležitú úlohu vo všetkých otázkach súvisiacich so vzťahmi medzi EÚ a Tichomorím. Vysoká miera rodovo motivovaného násillia a nízka miera zapojenia žien do procesu rozhodovania a ich nízky počet na vysokých pozíciách znepokojuje EHSV a jeho partnerov. Táto problematika by mala zohrávať významnejšiu úlohu v dokumentoch a budúcej činnosti Komisie.

1.6 Podľa EHSV má stále zásadný význam posilnenie sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti ako celku v tomto regióne, ako aj v iných regiónoch, na ktoré sa vzťahujú dohody uzatvorené s EÚ. Preto je potrebné podporiť a vykonať vhodné opatrenia, ktoré umožnia dosiahnutie tohto cieľa v praxi. Aj keď si je EHSV vedomý ťažkostí spojených so zemepisným umiestnením, ktoré limitujú aj štruktúrované dvojstranné vzťahy, pokladá za užitočné najmä vytvorenie siete a zmiešaného výboru na územnej a štátnej úrovni, ako aj podľa možnosti na úrovni celej oblasti. Tieto nástroje účasti by mali uľahčiť aktívne zapojenie sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti do

všetkých fáz koncipovania, realizácie a monitorovania dohôd. Toto by sa malo stať skutočnou a samozrejmovou zásadou. Žiaduca je priama iniciatíva zameraná na vytvorenie pravej hospodárskej a sociálnej rady tohto regiónu s cieľom posilniť sociálny a občiansky dialóg a zlepšiť vytváranie kapacít všetkých miestnych aktérov poskytnutím špecifických finančných prostriedkov.

1.7 EHSV pokladá za prvoradé koordinovať rôzne opatrenia EÚ prostredníctvom rôznych riaditeľstiev EK zapojených do programov a ESVČ, ako aj účasť WTO v tejto oblasti. Koordinácia má zásadný význam vzhľadom na obmedzenú veľkosť orgánov verejnej správy v príslušných krajinách. Tento prístup môže byť príležitosťou pre rozhodné opatrenia ESVČ v rámci úsilia EÚ posilniť svoju činnosť v oblasti vonkajšej politiky prostredníctvom lepšej koordinácie krajín EÚ.

1.8 Oznámenie Európskej komisie kladie značný dôraz na problematiku klímy. EHSV však konštatuje, hospodársky rozvoj má kľúčový význam že pre riešenie otázky klimatických zmien. Aby sa zabezpečil inkluzívny, udržateľný a integrovaný rast v záujme rozvoja regiónu, je podľa EHSV nutné zaručiť súlad medzi rozvojovými politikami a opatreniami v oblasti ochrany životného prostredia, ako aj v iných odvetviach ako obchod, rybolov, poľnohospodárstvo, bezpečnosť potravín, výskum a podpora ľudských práv a demokracie. Kritériá poskytovania pomoci by sa mali zakladať na presne definovaných a vopred stanovených ukazovateľoch, a to aj pre následné monitorovanie programov a prostredníctvom koordinácie rôznych darcov.

1.9 EHSV súhlasí s tým, že pri zásahoch treba rozlišovať medzi krajinami AKT a zámorskými krajinami a zohľadniť odlišné inštitúcie a úroveň rozvoja jednotlivých krajín s cieľom optimalizovať možnosti integrácie v regióne. Posúdiť treba aj situáciu zámorských území, ktoré dosiahli vyšší stupeň rozvoja než iné krajiny a ktoré už dostávajú prostriedky z európskeho fondu regionálneho rozvoja a bilaterálnu pomoc. Tieto zásahy treba koordinovať s programami určenými pre iné krajiny v tomto regióne. Tieto územia by mohli byť významným oporným bodom, pokiaľ ide o šírenie práv, hodnôt a osvedčených postupov európskych politík zameraných na inkluzívny rast.

1.10 Pokiaľ ide o obchodné dohody, bolo by aj napriek súčasným ťažkostiam vhodné uberať sa k oblastným dohodám a upustiť od dvojstranných dohôd, pri tom by však bolo potrebné vziať do úvahy, že až na odvetvie rybolovu ide z hľadiska príslušného objemu obchodnej výmeny o malé hospodárske subjekty.

1.11 EHSV okrem toho pokladá za vhodné, aby EÚ pozorne sledovala v príslušnej komisii OSN rokovania o námorných právach súvisiacich s KONTINENTÁLNYM ŠELFOM, najmä pokiaľ ide o oblasť, ktorá je predmetom tohto stanoviska.

2. Úvod

2.1 Ako je známe, EÚ uzatvorila rôzne partnerstvá s oblasťou Tichomorí. Toto nové partnerstvo sa týka 15 nezávislých ostrovných krajín⁽¹⁾, 4 zámorských krajín a území (ZKÚ)⁽²⁾, Fóra tichomorských ostrovov (PIF), Austrálie a Nového Zélandu, ktorí sú hlavnými členmi fóra a partnermi uznávanými rovnaké zásady. Po stratégii z roku 2006 je cieľom posilniť vlastnú úlohu v tejto oblasti, jednak pretože EÚ je druhým najvýznamnejším darcom po Austrálii, jednak preto, aby sa prispelo k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju celého regiónu a aby sa uznala nutnosť zabezpečiť plné dodržiavanie ľudských práv a konsolidáciu demokratických inštitúcií.

2.2 EÚ vychádza z dohody z Cotonou (EÚ – AKT) a týmto oznámením navrhuje zamerať svoju činnosť v Tichomorí ako regiónu na niektoré základné ciele v súlade s vlastným programom zmien⁽³⁾:

- podpora súladu medzi rozvojovou politikou a opatreniami na ochranu životného prostredia a inými politikami EÚ v oblasti obchodu, životného prostredia, rybolovu a výskumu na jednej strane a podporou uznania a plného využívania ľudských práv a demokracie na strane druhej,
- prispôsobenie a racionalizácia metód poskytovania oficiálnej rozvojovej pomoci EÚ (ODA) a zvýšenie finančnej pomoci určenej na boj proti hrozbe zmeny klímy v tichomorskom regióne s cieľom celkovo zlepšiť prínos, výsledky, vplyv a efektívnosť pomoci,
- podnecovanie k úspechu regionálnej integrácie tichomorských ZKÚ a posilnenie ich schopnosti podporovať hodnoty EÚ a stať sa hybnou silou inkluzívneho a udržateľného rastu v záujme humánneho rozvoja regiónu,
- vypracovanie konštruktívneho programu s krajinami Tichomorí, ktorý by obsahoval oblasti spoločného záujmu v rámci OSN a iných medzinárodných fór,
- spojenie síl s partnermi, ktorí uznávajú spoločné zásady, s cieľom riešiť základné otázky v oblasti ľudských práv a prispieť k upevneniu demokratického procesu v celom regióne.

⁽¹⁾ Cookove ostrovy (bez hlasovacieho práva v OSN), Mikronézske federatívne štáty, Fidži, Kiribati, Maršalove ostrovy, Nauru, Niue (bez hlasovacieho práva v OSN), Palau, Papua-Nová Guinea, Samoa, Šalamúnove ostrovy, Východný Timor, Tonga, Tuvalu a Vanuatu.

⁽²⁾ Francúzska Polynézia, Nová Kaledónia, Pitcairnove ostrovy, Wallisove ostrovy a Futuna.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie – „Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien“, COM(2011) 637, 13. 10. 2011.

EÚ, ktorú miestni partneri uznávajú ako vedúcu silu v boji proti zmenám klímy a ich dôsledkom, hodlá zodpovedným spôsobom upevniť svoje postavenie v tomto regióne.

2.3 Väčšina ostrovných štátov a území však tvorí malú oblasť z hľadiska počtu obyvateľov, ktorá je však veľkou z hľadiska rozlohy a rozmanitosti, čo spôsobuje nemalé problémy z dôvodu špecifickej zemepisnej polohy tohto regiónu a vytvára z neho krehký a zraniteľný celok, ktorý spája nielen morský ekosystém, ale zostáva jedinečnou hodnotou, ktorá si zasluhuje pozornosť a ochranu.

2.4 Tento cieľ nebude ľahké dosiahnuť. Nielen z dôvodov uvedených v oznámení, ale aj kvôli obmedzeniam v oblasti vonkajšej politiky EÚ spôsobených hospodárskou krízou, čo by mohlo mať vplyv aj na novú dohodu z Cotonou po roku 2020. Poloha týchto krajín v blízkosti krajín ako Čína a Japonsko z nich však robí zemepisne strategickú oblasť aj pre EÚ. Z tohto dôvodu by bolo veľmi užitočné väčšmi zapojiť a lepšie využívať ZKÚ na šírenie politiky a právnej kultúry EÚ a plnenie jej programov, čo by bezpochyby prinieslo vzájomné výhody.

3. Pozitívne aspekty

3.1 Pozornosť venovaná vplyvu klimatických zmien a vážnym dôsledkom v celej oblasti tak na stabilitu ekosystému, až po ohrozenie jeho existencie, ako aj riziká stále nevyváženého udržateľného rastu zapojených krajín jednak z výlučne hospodárskeho a rozpočtového, jednak politického a sociálneho hľadiska, čo znásobuje riziká a obmedzujúco pôsobí aj na dosahovanie rozvojových cieľov tisícročia vytýčených Organizáciou spojených národov.

3.2 Pozornosť venovaná nutnosti integrovanej činnosti rôznych medzinárodných aktérov zapojených do tak dvojstrannej, ako aj mnohostrannej pomoci, ktorá je v súčasnosti príliš roztrieštená, čo znemožňuje dosiahnuť jej plnú účinnosť. Optimalizácia prijatých finančných nástrojov a dosahu samotnej pomoci.

3.3 Nutnosť koordinácie s medzinárodnými inštitúciami. Oznámenie Komisie sa v súvislosti s dosahom zmeny klímy odvoláva predovšetkým na OSN.

3.4 Pozornosť venovaná regionálnej spolupráci a nutnosti posilniť (ak nie vytvoriť) odvetvové programy a rozvojové plány podporované regionálnymi organizáciami v záujme integrovaného prístupu k pomoci a jej riadeniu, okrem samotných stratégií rozvoja tejto oblasti.

3.5 Význam dialógu s miestnymi inštitucionálnymi subjektmi pre definovanie programov pomoci a spoločnú zodpovednosť za ich realizáciu.

3.6 Pozornosť venovaná zvýšeniu účinnosti opatrení s dôrazom na potrebu vytvoriť s prijímajúcimi krajinami spoločné mechanizmy na monitorovanie, riadenie a implementáciu týchto opatrení. V tejto súvislosti by bolo potrebných viacej konkrétnych informácií.

3.7 Analýza spôsobov poskytovania pomoci zo strany multilaterálnych a bilaterálnych darcov a vyjadrenie záväzku prispôbiť spôsoby poskytovania pomoci tak, aby riešili problémy, s ktorými zápasia malé správy ostrovných štátov a území Tichomoria. Pozornosť venovaná ťažkostiam prijímajúcich krajín pri začleňovaní pomoci do národných rozvojových programov, ktoré predpokladajú opatrenia zamerané na zlepšenie vytvárania kapacít (capacity building) vnútroštátnych inštitúcií.

3.8 Obavy v súvislosti s porušovaním základných práv na ostrove Fidži, ktoré Komisia hodlá sledovať, avšak bez toho, aby konkrétne odkazovala na prípadne ďalšie podmienky v súvislosti s poskytovaním pomoci.

4. Problematické aspekty

4.1 Oznámenie Komisie nie je jasné hlavne v tom, ako EÚ hodlá skúmať a zlepšovať opatrenia presahujúce krátkodobé ciele, ktoré sú síce významné, avšak nepostačujúce, ak chceme vplyvať na budúcu udržateľnosť tejto oblasti. Ide o špecifický rozsiahly región s vysokým počtom malých a veľmi malých krajín z hľadiska počtu obyvateľov, ktoré však zemepisne zaberajú veľkú plochu. Krajiny, ktoré majú rozdielne prístupy k nutnosti opatrení zameraných na dlhodobý udržateľný rozvoj, rozdielne chápanie týchto opatrení, odlišnú predstavu o pravidlách, ktoré by sa mali uplatniť na vnútroštátnej úrovni a na teritoriálne a medzinárodné vody, ktoré vymedzujú hranice medzi krajinami.

4.2 EHSV sa domnieva, že je potrebný integrovaný a dlhodobý prístup so spoločnou zodpovednosťou všetkých subjektov pôsobiacich v tejto oblasti, či už ide o medzinárodné inštitucionálne subjekty, iné krajiny alebo miestnych aktérov. Návrh Komisie na vytvorenie partnerstva musí brať do úvahy rokovania o revízii nového rozpočtu EÚ, nové priority, ktoré budú stanovené v rozvojových cieľoch tisícročia po roku 2015, ako aj proces, ktorý sa spustí v súvislosti s novými rokovaniami o dohode z Cotonou.

4.3 V týchto cieľoch by bolo vhodné venovať väčšiu pozornosť integrovanému rozvoju tichomorskej oblasti, rozvojovým politikám a cieľovým oblastiam. Napríklad o poľnohospodárstve a potravinovej bezpečnosti je tu zmienka len v súvislosti s dôsledkami zmeny klímy v tomto regióne. Poľnohospodárstvo je základom životaschopnosti vidieka. Aj keď poľnohospodárstvo slúži predovšetkým pre vlastnú spotrebu (len produkcia cukrovej trstiny a palmového oleja majú pre vývoz určitý význam), je tu problém s hospodárením s prírodnými zdrojmi a udržateľným využívaním pôdy a poľnohospodárstva. Treba konštatovať, že kvôli reforme európskej politiky v oblasti cukru v roku 2006 niektoré zo zapojených krajín stratili svoje preferenčné postavenie, čo spôsobilo stratu pracovných príležitostí.

4.4 Ťažiskom oznámenia sú hlavne nebezpečenstvá zmeny klímy, ktoré sú pre niektoré krajiny a pre ekosystém otázkou prežitia (zvyšovanie hladiny morí, ústup lesov, slané podzemné vody, zvyšovanie teploty morí ...). Komisia preto navrhuje vyčleniť finančné zdroje hlavne pre túto oblasť. Integrované a koherentné programy udržateľného rozvoja a rastu by sa však mali posilniť o jasné záväzky prijímajúcich krajín. Tu by bolo žiadateľné aj zapojenie súkromného sektora, hlavne malých a stredných podnikov.

4.5 EHSV sa domnieva, že je potrebný integrovaný strategický prístup pomoci a že oznámenie je dobrým začiatkom. Súčasná spolupráca medzi jednotlivými riaditeľstvami Komisie, hlavne GR DEVCO, GR pre námorné záležitosti a rybné hospodárstvo, GR pre obchod, GR SANCO, GR pre výskum a Európskou službou pre vonkajšiu činnosť by sa mala podporiť, a aj napriek pokroku v tejto oblasti by sa mala viac koordinovať⁽⁴⁾, aby sa zvýšil súlad medzi politikami EÚ.

4.6 Predovšetkým sektor rybolovu, ktorý je životne dôležitý pre všetky krajiny Tichomoria, ale aj pre EÚ vzhľadom na významný vývoz smerujúci do jej členských štátov (hlavne tuniaka), by mal mať v rámci opatrení dôležitejšie miesto, pretože je nutné v súčasnosti zachovať udržateľnosť produkcie a ekosystému a pritom zabrániť nadmernému rybolovu, ktorý by mohol ohroziť budúcnosť rybárstva. EHSV hodnotí kladne

⁽⁴⁾ Celková hodnota pomoci v oblasti rozvoja a zmien klímy krajinám Tichomoria a zámorským krajinám a územiám na obdobie rokov 2008 – 2013 predstavuje približne 785 miliónov EUR, z čoho 730 miliónov EUR pochádza z 10. ERF a 56 miliónov EUR z rozpočtu EÚ. Bez národných programov predstavuje regionálna spolupráca EÚ – Tichomorie na roky 2008 – 2013 finančnú pomoc vo výške počiatočných približne 95 miliónov EUR, dodatočne k finančnej pomoci z tematických programov v rámci nástroja financovania rozvojovej spolupráce. Regionálny program EÚ – Tichomorie je zameraný na zväčšenie schopnosti regionálnej hospodárskej integrácie a obchodných kapacít (45 miliónov EUR), podporu občianskej spoločnosti a zväčšenie schopnosti riadenia verejných financií (10 miliónov EUR) a podporu udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi (400 miliónov EUR). Komisia okrem toho oznámila, že v dohľadnom čase zavedie tzv. „Pacific Investment Facility“ na posilnenie investícií do hlavných infraštruktúr s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť tohto regiónu na svetových trhoch a oživiť hospodársky rast, znížiť chudobu a financovať nástroje na ochranu životného prostredia a prispôsobeniu sa zmenám klímy.

opatrenie EÚ na boj proti ilegálnemu výlovu prostredníctvom uplatnenia nariadenia EÚ na zabraňovanie nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu, na odrádzanie od neho a jeho odstránenie. Komisia na základe tohto nariadenia upozornila dve krajiny v tomto regióne (Vanuatu a Fidži), že je možné, že budú označené za tretie krajiny nespolpracujúce v boji proti nezákonnému, neohlásenému a neregulovanému rybolovu.

4.6.1 EÚ by mala z týchto dôvodov zachovať preferenčné systémy AKT, ako sa udialo nedávno v prípade niektorých krajín oblasti⁽⁵⁾, aj keď EÚ musí brať do úvahy nebezpečenstvo narušenia hospodárskej súťaže s inými subjektmi tohto sektora.

4.6.2 EHSV uznáva objektívne ťažkosti tohto sektora a kladne hodnotí tri dohody (FPA) podpísané s Kiribati, Šalamúnovými ostrovmi a Mikronézskymi federatívnymi štátmi, dúfa však, že so všetkými zúčastnenými krajinami bude možné dospieť ku komplexnej dohode o pravidlách, ktoré sa budú uplatňovať v teritoriálnych a medzinárodných vodách tejto oblasti.

4.7 V rámci koordinácie rôznych opatrení na podporu obchodu, ktorá je v oznámení právom zdôraznená, Komisia neprináša žiaden odkaz na činnosť WTO v tomto regióne, hoci 6 krajín spomedzi ostrovov Tichomoria je členmi tejto organizácie a využíva špecifické programy a úľavy.

4.8 Obchod (WTO): Fidži, Papua-Nová Guinea, Šalamúnove ostrovy, Tonga, Samoa a Vanuatu sú členskými krajinami WTO, ktorá sa prostredníctvom rôznych dohôd o prístupení usiluje o zabezpečenie stabilného obchodného systému integrovaného na regionálnej úrovni s cieľom zúročiť výhody a efektívnejšie využiť zdroje a úspory z rozsahu.

4.8.1 WTO zriadila v roku 2004 v Ženeve zastúpenie tichomorských ostrovov (*Pacific Islands Forum Representative Office*) s cieľom uľahčiť väčšiu integráciu byrokratických systémov a podporiť vytváranie kapacít v oblasti obchodu a multilaterálnych kontaktov, ktoré sú pre tieto malé ekonomiky životne dôležité.

⁽⁵⁾ Pozri NAT/459, *Situácia a výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách*, spravodajca SARRÓ IPARRAGUIRRE, Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 21 – 26.

4.8.2 Javí sa ako veľmi užitočné, aby Európska únia aj na základe obnovennej dohody z Cotonou upevnila úzke a štruktúrované vzťahy s týmto zastupiteľstvom v Ženeve a s WTO. Koordinovaný prístup má zásadný význam, a to najmä preto, že orgány verejnej správy v mnohých z týchto krajín majú obmedzenú veľkosť. Vďaka tomu by bolo možné koordinovať iniciatívy na podporu týchto ekonomík prostredníctvom už rozbehnutých programov technickej pomoci, ktoré ešte nie sú koordinované na multilaterálnej úrovni. Okrem tohto všetkého tu je ešte dlhodobo redukovaný nestabilný hospodársky rast a obrovské rozdiely medzi jednotlivými krajinami – Papua-Nová Guinea a Šalamúnove ostrovy zaznamenali vyššiu mieru rastu vďaka cenám surovín, zatiaľ čo Fidži a Samoa, samy osebe slabé ekonomiky, museli čeliť následkom prírodných katastrof⁽⁶⁾.

4.8.3 Osobitnú pozornosť je okrem toho potrebné venovať rozvoju malých a stredných podnikov, vytváraniu regionálnych asistenčných služieb pre malé a stredné podniky, ktoré by mali byť zriadené na multilaterálnej úrovni a mali by využívať už disponibilné zdroje a programy WTO, FMI a Svetovej banky, aj pokiaľ ide o rozvoj vidieka.

4.9 Oznámenie Európskej komisie správne upozorňuje na sociálne nebezpečenstvá slabého hospodárskeho rozvoja týchto ostrovov, na vysokú mieru migrácie kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá nenachádza možnosť zamestnať sa na miestnej úrovni, a na sociálne dôsledky zmeny klímy. Podľa údajov Svetovej banky sú Šalamúnove ostrovy, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Východný Timor a Tuvalu zaradené do skupiny krajín najmenej rozvinutých krajín (Least Developed Countries), v ktorých prevláda vysoká miera chudoby. Na ostrove Papua-Nová Guinea, ktorá je najväčšou krajinou z krajín Tichomorí, vyše 40 % obyvateľstva žije pod prahom chudoby. Tieto údaje podmieňujú dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia a vyžadujú si koordinované opatrenia na medzinárodnej úrovni. V oznámení sa však nehovorí o práci početných agentúr OSN na podporu hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

4.9.1 Rôzne programy agentúr OSN sú nevyhnutné a Komisia by ich mala podporovať, pretože pomáhajú vytvárať potrebné povedomie a kapacity (*capacity building*) na prijímanie a znásobovanie pomoci rôznych poskytovateľov pomoci, vrátane EÚ. Okrem toho vyžadujú, aby národné inštitúcie a sociálni a občianski partneri preberali väčšiu zodpovednosť, a podporujú vytváranie participatívnych demokratických inštitúcií.

5. Práva, demokracia, slobody združovania sa v odboroch, situácia na ostrove Fidži

5.1 Podľa medzinárodných finančných inštitúcií patria tichomorské ostrovy medzi najviac znevýhodnené na svete, pretože

sú izolované, malo obývané, majú vysokú mieru migrácie, nízku úroveň vzdelania a odbornej prípravy, obrovský deficit špecifických zručností v oblasti obchodu a medzinárodných hospodárskych činností.

5.1.1 Predovšetkým podmienky pre mladých ľudí sú veľmi problematické, čo spôsobujú rôzne činitele ako napríklad zeme-pisná izolácia, hranice hospodárskeho rozvoja (malé ekonomiky, ktoré sú navzájom málo integrované a obmedzené vnútorné trhy), demografická dynamika s rýchlym nárastom mladej pracovnej sily⁽⁷⁾. Austrália spustila pomocný program pre sezónnu prácu pracovníkov z najviac znevýhodnených krajín Tichomorí. Ide o opatrenie s rovnakým zameraním, ktoré by sa malo podporiť a nasmerovať aj na iné krajiny tejto oblasti.

5.1.2 Dramatická a znepokojujúca je situácia žien vzhľadom na rozsah vykorisťovania a celkového úpadku a mimoriadne malý pokrok pri hľadaní účinných riešení. Ženy sú stále výrazne diskriminované, pretože nemajú prakticky žiadnu účasť na riadnom trhu práce a na politickom živote a pretože tu je rozšírené porušovanie základných práv v podobe násilných činov, ktoré sú stále prítomné a bežné vo všetkých týchto krajinách. Nejde tu len o otázku kultúry, ale aj o vytvorenie príležitosti na prácu, integráciu a účasť. V oznámení by mal byť výslovný odkaz na akčný plán EÚ o rodovej rovnosti a posilnení postavenia žien v rozvojovej spolupráci (2010 – 2015), ktorý okrem iného požaduje používanie presných ukazovateľov na stanovenie podielu žien v rámci národných inštitúcií.

5.2 Rešpektovanie ľudských práv a demokracie predstavujú nevyhnutné podmienky pre politiku EÚ v oblasti pomoci a spolupráce. K nim patria práva združovať sa v odborových zväzoch uznané na medzinárodnej úrovni na základe ôsmich základných dohôd Medzinárodnej organizácie práce.

5.3 Aj dohoda z Cotonou uznáva základný význam rešpektovania ľudských práv a demokratických inštitúcií pre vytvorenie stabilného a prosperujúceho hospodárstva. V oznámení, ktorého predmetom je síce regionálna stratégia, sa však žiaľ nevenuje dostatočná pozornosť otázke závažného porušovania ľudských práv, ku ktorému dochádza v súčasnosti na **Fidži, druhom najväčšom ostrove regiónu z hľadiska rozlohy a počtu obyvateľov.**

⁽⁶⁾ IMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (október 2011).

⁽⁷⁾ Na ostrove Samoa zo 4 000 mladých uchádzačov nájde prácu len 500, na ostrove Vanuatu je tento pomer 700 z 3 500, na Fidži predstavuje nezamestnanosť mladých ľudí približne 46 %. Pozri aj UNICEF: Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011).

5.4 Situácia na Fidži je naozaj neprijateľná. Vláda, ktorú od štátneho prevratu v roku 2006 riadi vojenská junta, spustila v roku 2011 agresívnu kampaň s cieľom rozložiť odborové hnutie a zbaviť pracovníkov ostrova Fidži základných práv, pričom porušuje dohovory 87 a 98 Medzinárodnej organizácie práce, ktoré táto vláda ratifikovala. Zrušenie slobody prejavu, združovania a zhromažďovania, mučenie a zlé zaobchádzanie, násilie voči ženám a deťom, zrušenie najzákladnejších práv pracovníkov robí z nej pre EÚ príznačný prípad, ktorý už nemožno ďalej tolerovať. EHSV aj napriek tomu, že bol uplatnený článok 96 dohody z Cotonou, pokladá v prípade Fidži za potrebné rozhodnejšie zakročiť aj vzhľadom na voľby v roku 2014 a prípravu novej ústavy.

5.5 O situácii na Fidži sa opäť diskutovalo na zasadnutí správnej rady MOP v novembri 2012 aj v súvislosti s nedávnym rozhodnutím vlády ostrova Fidži odmietnuť delegáciu MOP vyslanú na základe mandátu správnej rady⁽⁸⁾. EÚ musí k tejto otázke pristupovať v súlade s členskými štátmi, ktoré na pôde Medzinárodnej organizácie práce tiež odsúdili tieto pomery.

5.6 Podmienky pre fungovanie občianskej spoločnosti sú v tomto prípade ťažké, prakticky nie sú žiadne. Dokonca aj tie najzákladnejšie práva občianskej spoločnosti sú otvorene porušované v rozpore s akoukoľvek zásadou demokracie a EHSV tu nemôže akceptovať žiadne vyčkávanie. EHSV musí tento svoj postoj prezentovať v iných inštitúciách EÚ a tomu zodpovedajúc konať⁽⁹⁾.

5.7 Potrebné je rozhodnejšie zakročiť, a to buď priamo alebo na bilaterálnej úrovni pri určovaní podmienok potrebných na poskytnutie pomoci EÚ, kde musí byť jasné, že v oblasti práv zaujíma EÚ postoj, ktorý je spoločný pre členské štáty a je v súlade so zásadami, na ktorých je založená EÚ, zásadami, o ktorých nemožno diskutovať.

6. Úloha sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti

6.1 Podľa EHSV je zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti základom, na ktorom možno budovať rôzne formy partnerstiev na dosiahnutie cieľov hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Ešte významnejšia je jej úloha v oblasti boja za ľudské práva a demokraciu, ktorých rešpektovanie je podmienkou využívania politiky EÚ v oblasti pomoci a spolupráce.

⁽⁸⁾ Tlačová správa Press Release Fiji Trade Union Congress z 19. septembra 2012 a ďalšie dokumenty MOP vo fáze prípravy.

⁽⁹⁾ Pozri list Rady.

6.2 Účast' organizovanej občianskej spoločnosti je prioritným cieľom aj v tejto oblasti, a to aj napriek minimálne dvom objektívnym obmedzeniam. Prvé predstavuje výnimočné zeme-pisné usporiadanie, zraniteľnosť ostrovov a rozptýlenie obyvateľstva, čo veľmi sťažuje uplatňovanie týchto práv. Druhé sa týka výkonu demokracie a aktívnej účasti organizovanej občianskej spoločnosti na živote inštitúcií.

6.3 EHSV však žiada, aby sa urobilo maximum pre zapojenie zástupcov miestnych spoločenstiev do koncipovania, realizácie a monitorovania projektov EÚ, hlavne projektov spojených s ochranou životného prostredia, so sociálnym a občianskym dialógom, rozvojom a ochranou práv a demokracie.

6.4 EHSV žiada, aby sa v čo najkratšom čase vytvorilo partnerstvo EÚ – Tichomorie, ktorého súčasťou by bola organizovaná občianska spoločnosť, s cieľom účinnejšie čeliť problémom tejto oblasti⁽¹⁰⁾, a aby sa zriadil príslušný výbor na monitorovanie programov ako základný prvok účasti.

7. Odporúčané opatrenia v oznámení: pripomienky

7.1 S opatreniami, ktoré odporúča EÚ (bod 5), kde je prioritou oblasti Tichomoria nebezpečenstvo zmeny klímy, možno súhlasiť len čiastočne, pretože v nich chýba integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju oblasti.

7.2 Je potrebné podporiť a usilovať sa o lepšie koordinovaný prístup medzi Európskou službou pre vonkajšiu činnosť a jednotlivými generálnymi riaditeľstvami Komisie s cieľom vytvoriť koherentné a strategické programy, ktoré by nasmerovali dostupné finančné prostriedky na ochranu životného prostredia a rybolov, ale tiež na integrované programy udržateľného rozvoj a rozvoja vidieka.

7.3 EHSV súhlasí s tým, že je nutné posilniť dialóg s inštitúciami na miestnej úrovni, ale je tiež potrebné zabezpečiť systematickejšie zapájanie občianskej spoločnosti a vytvoriť stály okrúhly stôl na vyhodnocovanie pomoci a analýzu jej dosahu.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Úloha občianskej spoločnosti v rámci viacs-trannej obchodnej dohody medzi EÚ, Kolumbiou a Peru“, Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 39–44.

7.4 EHSV pokladá za potrebné, aby sa aj naďalej usporadúvali stretnutia medzi všetkými poskytovateľmi pomoci a krajinami, ktoré sú príjemcami tejto pomoci, s cieľom zabezpečiť koordináciu programov, na ktorú Komisia kladie dôraz. Nasmerovanie pomoci a vyhodnocovanie jej účinnosti má stále zásadný význam. Okrem preventívnych opatrení v oblasti informovania a odbornej prípravy je v tejto súvislosti dôležité monitorovanie prostredníctvom zmiešaného výboru, v ktorom budú zastúpení sociálni partneri a občianska spoločnosť.

7.5 Ako už bolo povedané, bude potrebné sprísniť hodnotenia zamerané na rešpektovanie základných ľudských práv, neprijateľnú situáciu žien v regióne, obmedzené pracovné príležitosti pre mladých ľudí, úlohu občianskej spoločnosti vo všetkých krajinách a najmä osobitnú situáciu na ostrove Fidži.

V Bruseli 17. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Predplatné na rok 2013 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 420 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	910 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať na základe žiadosti rôzne prílohy k úradnému vestníku. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznamov pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj Úradný vestník Európskej únie, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm.

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikáciu a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>.

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK